शब्दगंधा

२०२१-२०२२

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

विशेषांक

सर्वोदय शिक्षण मंडळ, चंद्रपूर द्वारा संचालित

सरदार पटेल महाविद्यालय

मनोहरभाई पटेल परिसर, गंजवार्ड, चंद्रपूर – 442 402

REACCREDITED AT `A' GRADE BY NAAC (CGPA 3.05, Third Cycle). UGC 2 (F) &12 (B)

Email : chdspm@gmail.com Web Site : www.spm.ac.in

Placed Among Best 100 Colleges of India as per INDIA TODAY RANKING 2021

महाविद्यालयात प्रथम आगमन प्रसंगी नवनियुक्त कुलगुरु मा. प्रशांत बोकारे यांचे स्मृतिचिन्ह देऊन स्वागत करताना संस्थेच्या अध्यक्ष श्रीमती सुधाताई पोटदुखे व संस्थेचे पदाधिकारी

स्व. शांताराम पोटदुखे यांच्या तृतीय पुण्यस्मरण दिनी आवठवणींना उजाळा देऊन शिक्षणक्षेत्रातील त्यांचे कार्य ह्या विषयावर बोलताना मा. वेदप्रकाश मिश्रा

स्व. शांताराम पोटदुखे यांचे तृतीय पुण्यस्मरण निमित्त आयोजित रक्तदान करताना विद्यार्थी, याप्रसंगी उपस्थित श्रीमती सुधाताई पोटदुखे माजी खासदार नरेश पुगलिया, कुलगुरु वेदप्रकाश मिश्रा, सुदर्शन निमकर

''एनर्जी क्लायमेट चेंज व मी''ह्या विषयावर सोलर मॅन, आयआयटी मुंबईचे प्राध्यापक डॉ. चेतन सिंग सोलंकी यांचे व्याख्यान सौर उर्जेचा वापर करून सर्व सुविधा युक्त बस विद्यार्थ्यांना दाखविण्यात आली

आमचे श्रध्देय

स्व.श्री शांतारामजी पोटदुखे

अजात शत्रू म्हणूनी, गौरवितात सारे । सर्वांस आपला तू, विझती जिथे जिथे निखारे ॥

पदवी वितरण सोहळा व गुणवंत गौरव सोहळ्यात मार्गदर्शन करताना मा. कुलगुरू प्रशांत बोकारे

एजर्नी स्वराज अंतर्गत आआयटी मुंबई चे डॉ. चेतन सिंग सोलंकी यांचे जनजागृती यात्रेत सोलर उपकरणाची मांडणी प्रत्यक्ष विद्यार्थ्यांना कार्यशाळेत समजावून सांगताना एनर्जी स्वराज चे प्रतिनिधी

आयसीआयसीआय बँकेत नियुक्त झालेल्या विद्यार्थ्यांना नियुक्ती आदेश देताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पी.एम. काटकर याप्रसंगी उपस्थित संस्थेचे सहसचिव डॉ. किर्तीवर्धन दिक्षीत

हिंदी विभाग द्वारा स्व. सुशीला देवी दीक्षित के पावन स्मृति में संस्था अध्यक्षा श्रीमती सुधाताई पोटदुखे और डा.कीर्तिवर्धन दीक्षित जी के द्वारा संस्था के अनेकों विद्यालय में बाल निर्माण साहित्य का सेट वितरण

शब्दगंधा

आज़ादी का अमृत महोत्सव

वार्षिकांक २०२१-२०२२

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव विशेषांक

मार्गदर्शक
प्राचार्य डॉ. पी. एम. काटकर

संपादक शब्दगंधा
डॉ. शैलेन्द्र कुमार शुक्ल
हिंदी विभाग

सहसंपादक शब्दगंधा
डॉ. विद्याधर बन्सोड
मराठी विभागप्रमुख

सहसंपादक शब्दगंधा
डॉ. प्रफुलकुमार वैद्य
इंग्रजी विभाग

सहसंपादक शब्दगंधा
प्रा. भारती दिखीत
संगणक विभाग

सर्वोदय शिक्षण मंडळ, चंद्रपूर द्वारा संचालित

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

मनोहरभाई पटेल परिसर, गंजवार्ड, चंद्रपूर - ४४२ ४०२

REACCREDITED AT `A' GRADE BY NAAC (CGPA 3.05, Third Cycle)
UGC 2 [F] / 12[B]
Email : chdspm@gmail.com I Web Site : www.spm.ac.in

शब्दगंधा

वार्षिकांक २०२१-२२

'स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव' विशेषांक

■

प्रकाशक :

प्राचार्य डॉ. पी. एम. काटकर

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

■

संपादक :

डॉ. शैलेंद्र कुमार शुक्ल

■

विद्यार्थी संपादक मंडळ :

- अमनकुमार दुबे (बी.कॉम.-II)
- विशाल यादव (बी.एस्सी.-III)
- अनुराग गोवर्धन (बी.ए.-II)
- विश्वजीत सुशील नायक (बी.काम.-III)
- कु. रानी गौंड (बी.ए.-III)
- साईनाथ ईटनकर (बी.ए.-III)

■

मांडणी मार्गदर्शक :

डॉ. एस.व्ही माधमशेट्टीवार

उपप्राचार्य

■

अक्षरांकन व मुद्रण :

सीवली ग्राफीक्स, नागपूर

मोबा. ७७२१८०९२५०/९८८१७१२१४९

■

मुखपृष्ठ :

सुदर्शन बारापात्रे, चंद्रपूर

९८२३९८९२२०

राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद
विश्वविद्यालय अनुदान आयोग का स्वायत्त संस्थान

NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

An Autonomous Institution of the University Grants Commission

Certificate of Accreditation

The Executive Committee of the
National Assessment and Accreditation Council
on the recommendation of the duly appointed
Peer Team is pleased to declare the
Sarvodaya Shikshan Mandal's
Sardar Patel Mahavidyalaya
Ganj Ward, Chandrapur, affiliated to Gondwana University, Maharashtra as
Accredited
with CGPA of 3.05 on seven point scale
at A grade
valid up to January 22, 2022

Date : January 23, 2017

Director

RAPL

Accredited Registrar - 119012A

Registration Certificate

This is to certify that

SARDAR PATEL MAHAVIDYALAYA

RAMALA LAKE, GANJ WARD, CHANDRAPUR - 442402, MAHARASHTRA, INDIA.

has been assessed by RAPL and found to comply with the requirements of

ISO 9001 : 2015

Quality Management System

For the following activities:

PROVIDING EDUCATION IN THE FIELD OF ART, COMMERCE AND SCIENCE AT JUNIOR, UNDER GRADUATE AND POST GRADUATE LEVEL.

Certificate Number: E202112511
Date of certification: 20/12/2021
Ist Surveillance on or before: 19/11/2022
IInd Surveillance on or before: 19/11/2023
Certification Valid Until: 19/12/2024

Director (Certification)
Royal Assessments Pvt. Ltd.
(Formerly SCS Assessments Pvt. Ltd.)

المجلس الوطني للاعتماد
EGAC

MEMBER OF MULTILATERAL RECOGNITION ARRANGEMENT
IAF

623 A, Tower-B, iThum, Plot No. A - 40, Sector - 62, Noida 201301, India.
www.royalapl.com, info@royalapl.com
Phone : +91 120 4251329
This Certificate can be verified at www.royalapl.com

This Certificate remains the property of Royal Assessments Private Limited. Must be returned on request or if certificate is withdrawn. Validity of this certificate is subject to successful surveillance audits. RAPL is accredited by EGAC. EGAC is member of International Accreditation Forum (IAF) and signatory of MLA.

संदेश

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ व गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली या दोन्ही विद्यापीठात सरदार पटेल महाविद्यालयाने सर्वोत्तम स्थान निर्माण केले आहे. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या वाचन व लेखन कौशल्याचा विकास व्हावा म्हणून 'शब्दगंधा' या वार्षिकांकाचे प्रकाशन होत आहे याचा मला आनंद आहे.

मी आपणास सांगू इच्छिते की सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर हे सर्वोदय शिक्षण मंडळातर्फे चालविण्यात येणाऱ्या संस्थापैकी सर्वात मोठे व महत्त्वाचे केंद्र आहे. गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली मधील सर्वात जास्त मेरीट घेण्याचा बहुमान सरदार पटेल महाविद्यालयाला आहे.या महाविद्यालयात पदव्युत्तर शिक्षणाचे पंचवीस विषय आहेत. पूर्व विदर्भाचा शैक्षणिक व सांस्कृतिकदृष्ट्या मागासलेल्या भागात विद्यापीठीय शिक्षण देणारी ही महत्त्वाची संस्था आहे. या महाविद्यालयात बायोटेक्नॉलॉजी, मायक्रोबायोलॉजी, इंटेरियर डिझायनिंग, फॅशन डिझायनिंग, मास कम्युनिकेशन आदि नवीन विषय विद्यार्थ्यांच्या गरजा लक्षात घेऊन उघडण्यात आलेले आहेत. मास्टर ऑफ कम्प्युटर अप्लीकेशन ही अखिल भारतीय पातळीवरील संस्था निर्माण केलेली आहे. या महाविद्यालयात पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणात मुलांपेक्षा मुलींची संख्या जास्त आहे. पालकवर्ग मुलींना या महाविद्यालयात विश्वासाने पाठवतात. येथील शैक्षणिक कार्याची पालक दखल घेतात. महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांची रजिस्टर्ड संघटना आहे. त्यांचा महाविद्यालयाच्या उभारणीस स्वयंप्रेरणेने हातभार लागतो. चंद्रपूरच्या नागरिकांचे औदार्य लाभते ही अभिमानाची गोष्ट आहे. भारताचे पहिले उपपंतप्रधान सरदार वल्लभभाई पटेल यांचे नाव या महाविद्यालयाला देण्यात आले. या महाविद्यालयाला मदत करणाऱ्यांमध्ये छोटुभाई पटेल, स्व. स्वातंत्र्यसंग्राम सैनिक निळकंठराव बुरडकर, स्व. जयंत मामीडवार,दत्तात्रय मामीडवार तसेच मामीडवार बंधूच्या मदतीचा कृतज्ञतापूर्वक उल्लेख करू इच्छिते. माझे पती व संस्थेचे अध्यक्ष यांच्या निधनाने संस्थेत फार मोठी पोकळी निर्माण झालेली आहे. अध्यक्षपदाची जबाबदारी मी स्वीकारली महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. पी. एम. काटकर व त्यांचे सर्व सहकारी यांनी या महाविद्यालयास शैक्षणिकदृष्ट्या व प्रशासकीयदृष्ट्या पुढे नेत आहेत. त्याबद्दल ते अभिनंदनास पात्र आहेत. महाविद्यालयाला NAAC या राष्ट्रीयस्तरावरील पुनर्मूल्यांकन समितीने CGP- ३.०५ 'A' Grade दिलेले आहे. विद्यार्थ्यांनी शैक्षणिक, सांस्कृतिक खेळ व मनोरंजन यांमध्ये प्राविण्य मिळविलेले आहे. 'स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव' या संकल्पनेवर आधारित महाविद्यालयाच्या 'शब्दगंधा' या वार्षिकांकास शुभेच्छा देते.

श्रीमती सुधाताई शांताराम पोटदुखे
अध्यक्ष-सर्वोदय शिक्षण मंडळ

मनोगत

सरदार पटेल महाविद्यालयात होणाऱ्या सर्वच उपक्रमांचा केंद्रबिंदू विद्यार्थी आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषा, वाङ्मय, समाजकार्य,लेखन तसेच कलात्मक जाणिवा यांची आवड निर्माण व्हावी, नवनिर्मितीची चालना त्यांच्या मनात निर्माण व्हावी या उद्देशाने 'शब्दगंधा' हा वार्षिकांक दरवर्षी प्रकाशित होतो. याचा मला अभिमान वाटतो आणि त्यांच्यामध्ये असलेल्या सुप्त गुणांचा विकास व्हावा. मागील वर्षी १ सप्टेंबर २०२१ पासून मी सरदार पटेल महाविद्यालयाच्या प्राचार्य पदाचा कार्यभार स्वीकारला. गोंडवाना विद्यापीठातील सर्व महाविद्यालयांच्या तुलनेत सर्वश्रेष्ठ महाविद्यालय म्हणून सरदार पटेल महाविद्यालयाची गणना होते. राष्ट्रीय स्तरावरील नॅक पुनर्मूल्यांकनात CGP- 3.05 by NAAC 'A' Grade महाविद्यालयाने प्राप्त केला. महाविद्यालयात आज पदवी व पदव्युत्तरच्या पन्नास शाखांमध्ये अध्यापनाचे कार्य सुरू आहे. महाविद्यालयात साडेसहा हजार विद्यार्थी शिक्षणाचा लाभ घेत आहेत. महाविद्यालयाचा विकास केवळ संख्यात्मक नाहीतर तो गुणात्मक आहे. मागील वर्षी आमच्या महाविद्यालयातील ६२ विद्यार्थी मेरीट यादीत आले आणि ३ विद्यार्थ्यांनी सुवर्णपदके प्राप्त केली.

यावर्षी महाविद्यालयाने 'स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव' या विषयाच्या अनुषंगाने विशेषांक काढावयाचे ठरविले आहे. शब्दगंधाने विद्यार्थ्यांना लेखनासाठी हक्काचे व्यासपीठ मिळवून दिले आहे. स्वातंत्र्य लढ्याविषयी विद्यार्थ्यांमध्ये जाणीवजागृती निर्माण करण्यासाठी प्रस्तुत विशेषांक प्रकाशित करीत आहोत. विद्यार्थ्यांच्या संशोधन जिज्ञासेतून व अथक परिश्रमातून या वर्षाची 'शब्दगंधा' सुगंधित झालेली आहे. याबाबत शब्दगंधाच्या संपादक मंडळाचे मी मनापासून अभिनंदन करतो.

शब्दगंधा विशेषांकास मनःपूर्वक शुभेच्छा !

डॉ. पी. एम.काटकर
सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

संपादकीय

सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपुर के विद्यार्थियों के साहित्यिक प्रतिभा को जागृत करने के उद्देश्य से विद्यार्थियों द्वारा विद्यार्थियों के लिए महाविद्यालयीन वार्षिकांक शब्दगंधा का प्रकाशन प्रतिवर्ष किया जाता है।उसी श्रृंखला की एक कड़ी का प्रकाशन इस वर्ष समसामयिक विशेषांक आजादी का अमृतमहोत्सव के रूप में प्रकाशित किया जा रहा है।

जैसा कि हम सभी जानते है कि भारत लम्बे समय तक गुलाम रहा था। ईस्ट इंडिया कंपनी की स्थापना के बाद धीरे धीरे भारत अंग्रेजों के अधीन होता गया और अगले 50 साल में भारत के सभी राजाओं ने अंग्रेजों की अधीनता स्वीकार कर ली और भारत में अंग्रेजी शासन स्थापित हो गया ।

लेकिन भारतीयों को अंग्रेजी शासन व्यवस्था बिल्कुल ही मंजूर नहीं था और धीरे धीरे अंग्रेजी शासन से खिलाफत शुरु हो गई और 1857 की क्रांति का आगाज़ हुआ । उस विद्रोह का परिणाम 1947 को मिला। इसी बीच कई स्वतंत्रता सेनानियों को अपनी आहुति देनी पड़ी।

भारतीय क्रांतिकारियों को क्रूर अंग्रेजों की अनेकों कठोर यातनाएं सहन करनी पड़ी। अनेकों आंदोलन चलाए गए। शक्तिशाली अंग्रेजों ने कुछ आंदोलन को सफल होने नहीं दिया और अल्प अवधि में समाप्त कर दिए गए। अंत में महात्मा गांधी ने भारत छोड़ो आंदोलन का आगाज़ किया। और फिर 15 अगस्त 1947 के दिन आजादी का सूरज उदय हुआ।

उस दिन से आज तक 15 अगस्त को आजादी का उत्सव मनाकर उन सभी वीर शहीदों का स्मरण किया जाता रहा है। मगर केंद्र सरकार ने साल 2021 में 75 वे आजादी के उत्सव पर आज़ादी का अमृत महोत्सव की शुरुआत की है। जो लगातार 2023 तक चलेगा। इस पर प्रधानमंत्री नरेन्द्र मोदी ने कहा कि 'आजादी का अमृत महोत्सव' का मुख्य उद्देश्य आजादी के वीरो की गाथाएं बच्चों को सुनाने के साथ साथ स्वतंत्रता प्राप्ति के बाद स्थिति पर चर्चाएं होगी। इसी क्रम में सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपुर द्वारा नियमित रूप से प्रकाशित शब्दगंधा का वार्षिकांक आजादी का अमृत महोत्सव के रूप में विद्यार्थियों द्वारा लिखित और संग्रहित शब्दगंधा का प्रकाशन कराने में गर्व की अनुभूति हो रही है।

सही मौके पर खड़े होकर बोलना एक साहस है। उसी प्रकार खामोशी से बैठकर दूसरों को सुनना भी एक साहस है। सब बोलते हैं। जिसको ज़बान है, वो बोलता ही है। बोलने का ज्ञान सबको है। कोई व्यंग से बोलता है, कोई प्यार से बोलता है, कोई गुस्सा करते बोलता है, कोई गाली भी बोलता है। कब क्या बोलना है ये ज्ञान बहुत जरूरी है। कभी भी कुछ भी बोल देने से शब्द की मर्यादा नहीं रहती और आपकी प्रतिष्ठा गिरती है, उचित शब्द स्नेह पूर्ण बोलना हर किसी के बस में नहीं है। जुबान है तो सही उपयोग करें, छोटे से लेकर बड़ों तक क्या शब्द बोलना है ये बड़ा ज्ञान है।

कितना भी कठिन समय हो, कैसी भी विषम परिस्थिति हो, खुद का धैर्य रखें, अच्छे शब्द का प्रयोग करें, आप हर कठिनाई से निकल जाएंगे। बुरा अपशब्द बोलनेवाला खुद बुरा हो जाता है, एक बार जब आप बुरा बोलते हैं और कोई प्रतिरोध नहीं करता तब आपकी आदत में आ जाता है फिर आप चाह कर भी अच्छा नहीं बोल सकते।

जीवन ईश्वर ने दिया है, शब्द हमने उत्पन्न किए हैं। भाषा कोई भी हो अगर शब्द अच्छे हैं तो आप अच्छे हैं, कोई किसी को लेता देता नहीं है, बस एक शब्द ही है जो आपको सबसे जोड़ते है या तोड़ते हैं। कौआ कांव कांव करता है, कोयल कूहू कुहू करती है, हमको कौन अच्छा लगता है यह हम सब जानते हैं। आप को क्या क्या करना है आप पर निर्भर है। शिशुपाल सौ गाली के बाद मरा था जबकि निषाद एक शब्द से स्नेही बने थे।

शब्दों का वजन तो बोलने वाले के भाव पर आधारित है। एक शब्द मन को दुखी कर जाता है और दूसरा मन को खुश कर जाता है, क्योंकि हमारी वाणी ही हमारे व्यक्तिव और आचरण का परिचय कराती है। आचार्य पंडित श्रीराम शर्मा जी की एक उक्ति कितनी सार्थक प्रतीत होती है.....

बुद्धिमान वे है जो सोचते पहले हैं,

मूर्ख वे हैं जो बोलते पहले हैं, सोचते बाद में हैं।

प्रिय विद्यार्थी मित्रों हमारी संस्कृति,हमारी विरासत हम पर निर्भर है। अतः शब्दों का प्रयोग कब? कहां? कैसे? और किस पर करना है? यह सोच निरंतर बनाए रखना एक विवेकमान विद्यार्थी और मनुष्य का लक्षण होता है।

महाविद्यालय के विद्यार्थियों से शब्दगंधा संपादक मंडल का यही आह्वान है कि कोविड से हमें हमेशा सावधान रहना है और सेनेटाइजर, मास्क और सामाजिक दूरी के साथ-साथ वैक्सिनेशन का उपयोग अधिक संख्या में करें। यह हम सबकी जिम्मेदारी बनती है कि हम नियमों का कड़ाई से पालन करें ताकि हम अपने देश को अपने शहर,और महाविद्यालय को रोगमुक्त कर सकें।

शब्दगंधा के इस अंक में जिन-जिन विद्यार्थियों ने अपने प्रबोधनात्मक एवं ज्ञानार्जनात्मक आलेखों को लिखा एवं संग्रह किया वे सब बधाई के पात्र है। आगामी अंक में विद्यार्थियों से यही आशा है कि वे अपने शब्दगंधा में इसी प्रकार उच्चकोटी के वैचारिक, आलेख, निबंध, कहानी, जीवनी और कविता इत्यादि देते रहे। शब्दगंधा में प्रकाशित लेखों का अपना अस्तित्व है। सभी लेखक विद्यार्थियों की उदारता एवं महानता ही नहीं बल्कि सदैव सहयोग की कामना के साथ कृतज्ञता व्यक्त करता हूॅ। कुछ लेखों को स्थानाभाव के कारण प्रकाशित नहीं कर सका हूॅ जिसके लिए खेद है।

महाविद्यालय चहुमुखी विकास की ओर अग्रसर है। हमारे महाविद्यालय के नवनियुक्त प्राचार्य डॉ. पी.एम. काटकर एवं सर्वोदय शिक्षण मंडल की अध्यक्षा श्रीमती सुधाताई शांताराम पोटदुखे एवं संस्था के सभी पदाधिकारियो का महत्वपूर्ण योगदान है। अतः आपके सतत प्रेरणा देने एवं मार्गदर्शन हेतु मैं अपना शतशः आभार व्यक्त करता हूँ।

संपादकीय मंडळ मराठी विभाग के डॉ. विद्याधर बन्सोड, अंग्रेजी विभाग के प्रा.प्रफुल कुमार वैद्य, संगणक विभाग की प्रा. भारती दीखित और शब्दगंधा के विशेष मार्गदर्शक उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार तथा सभी विद्यार्थी मित्रों सदस्यों का आभारी हूॅं, जिनके सहयोग और कार्यक्षमता के कारण ही शब्दगंधा का प्रकाशन हो सका है। अंत में सीवली ग्राफिक्स, नागपुर के प्रकाशक को साधुवाद देता हूॅ कि जिनमें सक्रिय प्रकाशन प्रभारी होने के कारण शब्दगंधा समय से प्रकाश में आ सकी है शब्दगंधा का कलात्मक मुखपृष्ठ बनाने के लिए मै श्री सुदर्शन बारापात्रे को धन्यवाद देता हूॅ और इसका विमोचन कराने का अनुभव कर रहा हूॅं।

एक बात और। यह अंक आपके मनोरंजन के लिए नहीं है। इसके लिए न तो साधनों का अभाव है।, न अवसरों की कमी। आपका सचेतन विश्व चेतन से जुड़कर अपनी परिवेशगत जटिलता को समझे, उसके निराकरण के लिए साहस के साथ आगे आये और अपने को समर्थ सिद्ध करें। ऐसी शक्ति प्राप्त करने के लिए आप सत्तप्रेरित हो, यही आपकी 'शब्दगंधा' की कामना है। यदि इस हेतु आप में रंचमात्र रक्त संचरण हुआ, हृदय का स्पंदन बढ़ा और मस्तिष्क के तंतुओं में झंकार उठी, तो सारा प्रयास सार्थक हो जायेगा। आपकी शब्दगंधा का यही आहवान और संकल्प है.

स्मरणिका में अशुद्धिया संभावित है जिसके लिए आप सहृदय पाठक बंधु क्षमा करेंगे। ऐसा पूर्ण विश्वास है। आनेवाले सत्र की मंगलकामनाओं के साथ 2021-2022 की शब्दगंधा का यह वार्षिकांक आप पाठक वृंद को सादर समर्पित है।

धन्यवाद !

डॉ. शैलेन्द्रकुमार शुक्ल
संपादक (शब्दगंधा प्रमुख)

शब्दगंधा

अनुक्रमणिका

मराठी विभाग

1.	स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील स्त्री परिवर्तन	कु. प्राजक्ता प्र. चहारे	18
2.	स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील शैक्षणिक बदल	कु. संध्या आर. मोहुर्ले	20
3.	कसा करावा अभ्यास	कु. वैष्णवी वामन राऊत	21
4.	अंधश्रद्धा निर्मूलन	कु. खुशबू राजु शिवणकर	22
5.	स्वातंत्र्य	स्मिताली प्रकाश तपासे	24
6.	स्त्री प्रतिमा व आजची स्त्री	कोमल गोपाल मंडल	25
7.	स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील वाहतूक साधनाचे परिवर्तन	कु. कल्याणी स. ढवस	26
8.	कोरोनाने दाखवली माणुसकी	कु. खुशबू रा. शिवणकर	27
9.	स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षात आदिवासी	दर्शन ज्ञा. मेश्राम	28
10.	शब्द व शब्दांचे मूल्यांकन	कु. वैष्णवी वामन राऊत	29
11.	राजकारण	संदीप बाळाजी निखाडे	30
12.	तीच हवी...!	भुषणकुमार गहूकार	30
13.	राजकारण	साहिल सुरेश चौधरी	31
14.	स्त्री	कु. वृषाली अं. भुजाडे	32
15.	स्त्री काय आहेस तू..	कु. पल्लवी द. पुट्टेवार	32
16.	स्वातंत्र्यानंतरचे शिक्षण	प्रितम मुर्लीधर आरेकर	33
17.	वेळ	सानिका विनोद वैद्य	34
18.	जाणीव स्त्रीत्वाची...	सुमेधा विनोद वैद्य	35
19.	स्वातंत्र्याची पंच्याहत्तरी गाठताना...	कु. श्रृति रामदास दुर्गे	36
20.	स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव	अतुल फकरू आत्राम	38
21.	स्त्री प्रतिमा व आजची स्त्री	कु. सलोनी सु. भसारकर	40
22.	स्वातंत्र्य हेच स्वातंत्र्य	सिद्धेश्वर गहुकर	41

हिन्दी विभाग

1.	आजादी के 75 साल : हमने क्या खोया और क्या पाया	अमनकुमार दुबे	43
2.	मतलब आजादी का	सिद्धेश्वर गहुकर	45
3.	जश्न-ए-आजदी के 75 साल : स्वतंत्र भारत और साहित्यकारों के स्वप्न	विशालकुमार यादव	46
4.	सच्चाई स्वतंत्रता की	स्मिताली तपासे	47
5.	आजादी के लिए लेखकों का प्रतिपादन	प्रेमकुमार शुक्ला	48
6.	भारत के संघर्षों से जूझने की क्षमता	कु. रानी जितेंद्र गोंड	50
7.	आजदी का अमृत महोत्सव कब शुरू हुआ	कु. कोमल सिंह ठाकुर	51

8.	आजदी के 75 वर्ष में मेक इन इंडिया	सौरभ जितेन्द्र पाण्डये	52
9.	आजदी के बाद का स्वर्णिम भारत	कु. प्रियंका तिवारी	53
10.	स्वतंत्रता के बाद का भारत	कु. प्रियंका तिवारी	54

इंग्रजी विभाग

1.	Women Empowerment	Serena R. Hamilton	57
2.	The Evolution of The Indian Economy Since Independence	Prity S. Rajbhar	60
3.	A Mother Just Like You	Aarti Yadav	61
4.	75 Years of Independence	Anjali D. Rathod	62
5.	New Education Policy	Harshal Jadhav	66
6.	What Is A Dad?	Noorsaba Siddiqui	65
7.	Achievement Made By The India	Jesha Saji	66
8.	In 75 Years of Independence Importance of Education	Nayansi Trikarwar	67
9.	Education Policy	Swapnita Kendre	68
10.	Wings of Fire	Sakshi Purelli	70

अहवाल विभाग

1.	National Cadets Crops (NCC) Annual Report of NCC-(boys) 2021-2022	72
2.	National Cadets Corps Report of NCC-(girls) 2021-2022	78
3.	राष्ट्रीय सेवा योजना वार्षिक अहवाल 2021-2022	83
4.	Department of Physical Education & Sports Annual Report -2021-2022	98
5.	Cultural Department Annual Report 2021-2022	115
6.	Microbiology Department Annual Report 2021-2022	118
7.	College Merit Studets for Gondwana Univeristy, Gadchiroli	119
8.	प्राध्यापकांकडून देण्यात येणारे पुरस्कार	121
9.	Gondwana Univeristy, Gadchiroli for Gold Medal List- 2020-2021	124
10.	संपर्कासाठी माहिती	125

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

शैक्षणिक सत्र 2021-2022 वार्षिक अहवाल

कोवीड१९ ची दहशत आटोक्यात आल्यानंतर प्रत्यक्ष उपस्थितीत वर्ग सुरू करण्याबाबतचा शासन आदेश प्राप्त झाला आणि जवळपास दोन वर्षानंतर पुन्हा एकदा महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांची उपस्थिती दिसू लागली, हे या शैक्षणिक वर्षाचं वैशिष्ट्य आहे. गोंडवाना विद्यापीठाद्वारे प्रकाशित शैक्षणिक वेळापत्रकानुसार दि. ३० ऑगस्ट २०२१ ते दि. ३० जुन २०२२ दरम्यान दोन शैक्षणिक सत्रात विविध अभ्यासविषयक व अभ्यासेत्तर उपक्रम राबविण्यात आले. शैक्षणिक वर्षाची सुरूवात बारावीच्या निकालानंतर प्रवेश प्रक्रियेच्या माध्यमातुन झाली. विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाच्या संकेतस्थळाला भेट देवून प्रवेश अर्ज भरले. प्रवेश समितीच्या शिफारसीनुसार विद्यार्थ्यांचा प्रवेश अंतिम करण्यात आला. सत्र २०२१-२२ मध्ये पदवी-पदव्युत्तर वर्गात ५५६१ विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला त्यापैकी ६०% मुली असून, ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांची संख्या जास्त असून ७८टक्के विद्यार्थी हे मागासप्रवर्गातील आहेत.

हया सत्रामधे प्राचार्य डॉ.आर.पी.इंगोले यांची निवृत्तीनंतर प्राचार्य पदाचा कार्यभार १ सप्टेंबर २०२२ रोजी डॉ.पी.एम काटकर यांनी स्विकारला. जानेवारी २०२२ रोजी महाविद्यालयाला NAAC कडून प्राप्त मुल्यांकनाची अंतिम तिथी असल्याने संपूर्ण वर्षभर स्टिअरींग समितीच्या माध्यमातून NAAC कडून चौथ्यांदा पुनर्मुल्यांकन करून घेण्यासाठी संपूर्ण तयारी करण्यात आली. जानेवारी २०२२ मध्ये NAAC कडे प्रस्ताव सादर करण्यात आला, दि. ३० मार्च रोजी

SSR सादर करण्यात आला आणि त्यानंतर मे २०२२ मध्ये SSS and DVV ची प्रक्रिया पुर्ण करण्यात आली. येणाऱ्या शैक्षणीक सत्रामध्ये NAAC च्या पिअर टीमची भेट प्रस्तावित आहे. ह्या सत्रामध्ये महाविद्यालयाला ISO हे मानांकन प्राप्त झाले आहे.

गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली तर्फे जाहीर करण्यात आलेल्या उन्हाळी-२०२१ परीक्षेमध्ये महाविद्यालयाच्या ६२ विद्यार्थ्यांनी गुणवत्ता यादीत स्थान प्राप्त केले आणि २ विद्यार्थ्यांना सुवर्णपदक बहाल करण्यात आले. नवीन महाराष्ट्र विद्यापीठ कायद्यानुसार द्वितीय पदवी वितरण सोहळा दि.२८ डिसें २०२१ रोजी सपंन्न झाला. गोंडवाना विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ.प्रशांत बोकारे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले आणि त्यांचा यथोचित सत्कार करण्यात आला. याप्रंसगी गुणवंत विद्यार्थ्याची माहिति दर्शविणारी पुस्तिका प्रकाशित करण्यात आली.

महाविद्यालयात शासनाच्या सुचनेनुसार करीअर कट्टा हा उपक्रम सुरू करण्यात आला व पहिल्याच वर्षी राज्यशासनाचा उत्तेजनार्थ पुरस्कार प्राप्त झाला. महाविद्यालायाची विद्यार्थीनी कु. नेहा सामनपल्लीवार हिला गोंडवाना विद्यापीठाचा उत्कृष्ट विद्यार्थीनी पुरस्कार जाहीर झाला. दि. २ ऑक्टोबर २०२१ रोजी गोंडवाना विद्यापीठाच्या वर्धापन दिनी तिला

तो बहाल करण्यात आला. डॉ. कुलदीप गोंड यांना संजीवनी फाऊंडेशनचा उत्कृष्ट कार्याचा पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले. मराठी विभागातील डॉ. विद्याधर बन्सोड आणि डॉ. पदमरेखा धनकर यांना साहित्य क्षेत्रातील नामांकीत पुरस्काराने गौरविण्यात आले.

क्रीडा क्षेत्रात दोन सत्राच्या विश्रांतीनंतर विद्यार्थ्यांनी नेत्रदिपक यश मिळविले. सत्राच्या आरंभी खेळ विभागातर्फे Holistic -pproach of Science Yoga during 21st Century हया विषयावर आंतरराष्ट्रीय वेबीनार चे यशस्वी आयोजन करण्यात आले. हया दोन दिवसीय उपक्रमात अर्जेंटीनाच्या श्रीमती नॅटालिया सोल्वे, श्री.विजयसिंह चौहान, पियुष जैन, मा. कुलगुरू श्रीनिवास वरखेडी, डॉ. करवंदे, डॉ.किशोर, डॉ.लक्ष्मीकांत राठोड हया मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले. खेळ विभागातर्फे राष्ट्रीय खेळ दिवस साजरा करण्यात आला. उत्कृष्ठ कामगिरी करण्याऱ्या विद्यार्थ्याचा गौरव करण्यात आला. महाविद्यालयाच्या ३५ विद्यार्थ्यांनी कलर कोट प्राप्त केला, ८० विद्यार्थ्यांनी All India स्पर्धेत भाग घेतला. गोंडवाना विद्यापीठात सर्वाधिक विजेतेपद भूषविल्याबद्दल पुन्हा एकदा महाविद्यालयाने जनरल चॅम्पीयनशीप मिळवली. विभागाद्वारे मोफत उन्हाळी क्रिडा प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले.

सांस्कृतिक विभागातर्फे विविध उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या वर्षात गानसम्राज्ञी स्व.लता मंगेशकर यांच्या निधनानंतर श्रद्धांजली सभेचे आयोजन करण्यात आले. त्यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ त्यांच्या गाण्याच्या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. ह्यात २३ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. सांस्कृतिक विभागातर्फे एका नृत्यस्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. ह्यात ३० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. इतर महाविद्यालयातर्फे आयोजित गीत गायन स्पर्धा, पोस्टर स्पर्धा, निबंध लेखन स्पर्धा, घोषणावाक्य स्पर्धा ई. स्पर्धेत कु. काजल दास, कु.वृशाली भुजाडे, कु.प्राची जोशी, कु.वैष्णवी राऊत ह्यांनी पारीतोषीक प्राप्त केले. संजीवनी फांऊडेशनच्या सहकार्याने आंतर महाविद्यालयीन सामान्यज्ञान स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. ''दिवस तुमचे फुलायचे'' ह्या विषयावर जेष्ठ नाट्यकलांवत डॉ. जयश्री कापसे यांचा वेबीनार घेण्यात आला.

महाविद्यालयाच्या विविध विभागातर्फे अनेक शैक्षणिक आणि शिक्षणेत्तर उपक्रम राबविण्यात आले. कॉम्पुटर स्टडीज आणि संशोधन विभागातर्फे जुलै २०२१ मध्ये Data Analytics Using Excel ह्या विषयावर तिन दिवसाच्या Faculty Development Program चे आयोजन करण्यात आले. संशोधन करण्याऱ्या प्राध्यापक/विद्यार्थ्यासाठी संशोधनाचे मुलभूत सिद्धांत ह्या विषयावर तीन दिवसीय FDP, Introduce Yourself Know Your PC ह्या विषयावर उपक्रम आयोजित करण्यात आला. गोंडवाना विद्यापीठ तर्फे ह्या वर्षापासून Digitization अतंर्गत मार्क्स पाठविण्याची नवीन प्रणाली विकसित करण्यात आली. त्याची संपूर्ण पद्धत समजावून सांगण्यासाठी कार्यशाळेचे आयोजन जानेवारी २०२२ मध्ये करण्यात आले. Data Structure ह्या विषयावर सेमीनार चे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थ्यांसाठी एक आठवडयाचा SDP Ms-Access ह्या विषयावर तर स्वच्छता मिशन ह्या विषयावर हिंदुस्थान पेट्रोलियमच्या श्रीमती विनंती केसरकर यांच्या वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले. श्री.राहुल कुंडू ह्या आंतरराष्ट्रीय तज्ञाचे २१ दिवसीय प्रशिक्षण आणि मार्गदर्शन, MCA–

प्रवेशाची तयारी करण्यान्या विद्यार्थ्यांना देण्यात आले. IPR आणि पेटेंट फायलींग ह्या विषयावर डॉ.प्रदोष पटनाईक व डॉ.अजय कुशवाह यांचा राष्ट्रीय स्तरावरील वेबीनार घेण्यात आला. विद्यार्थ्यांना इंग्रजी भाषेवर प्रभुत्व मिळविता यावे, ह्यासाठी डॉ. स्वप्नील भगत यांचा एक महिन्याचा स्पोकन इग्लीश क्लासेस व व्यक्तीमत्व विकास ह्या विषयावर अभ्यासक्रम घेण्यात आला. आयसीटी च्या माध्यमातून व्यक्तीमत्व विकास, Working with SQL ई. विषयावरचे सेमीनार आयोजीत करण्यात आले. कॉम्प्यूटर मंडळाच्या वतीने पोस्टर स्पर्धा, Blind Coding तथा वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. मेस्को ह्या संस्थेचे अध्यक्ष ॲड. फरहत बेग यांचे अल्पसंख्याक अधिकार दिवसाबद्दल मार्गदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले. संशोधन आराखडयाचे लिखाण, सायबर सुरक्षा ई. विषयावर प्रशांत आर्वे, डॉ.नितीन जानवे यांचे मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले. श्रीमती प्रियदर्शिनी शणमूगम यांचा Indian Patent Exam Registration Process ह्या विषयावर वेबीनारचे आयोजन डिसेंबर २०२१ मध्ये करण्यात आले. कॉमर्स विभाग व अन्न पुरवठा विभाग, जिल्हाधिकारी कार्यालय चंद्रपूर यांचे माध्यमातून ग्राहक संरक्षण कायदा, ग्राहकांचे अधिकार ई.विषयावर वकृत्व स्पर्धा घेण्यात आली. NASCOM Foundation हैद्राबाद चे वतीने तिन दिवसीय कार्यशाळा (Data Science' ह्या विषयावर घेण्यात आली. श्री.रघुराज सिंग व NASCOM चे प्रोजेक्ट मॅनेजर श्री.मुलीधर नारा यांनी मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यासाठी Data Structure ह्या विषयावर व्याख्यान आयोजीत करण्यात आले. आयआयटी मुंबई तर्फे प्रयोजित IIT Spoken Tutorial ची परीक्षा घेण्यात आली. दि. ८ एप्रिल २०२२ रोजी संगणकशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी बल्लारपूर पेपर इंडस्ट्रीला भेट देवून तिथली कार्यप्रणाली समजून घेतली.

महाविद्यालयातील –Alumni Association सक्रीय असुन त्यांच्या माध्यमातून अनेक विद्यार्थी उपयोगी, सामाजिक उपक्रम राबविण्यात आले. ''गांधीजीची भारताला गरज'' ह्या विषयावर विद्यापीठस्तरीय Poster स्पर्धेचे अयोजन करण्यात आले. २३ प्राप्त पोस्टर पैकी उत्कृष्ठ पाच Posters ना रोख पारीतोषिक व प्रमाणपत्र वितरीत करण्यात आले. सामाजिक दायीत्व पुर्ण करण्याच्या उद्देशाने उन्नत भारत अभियाअंतर्गत दत्तक आरवट गावात आयएमएच्या सहकार्यातून आरोग्य निदान शिबीर व मोफत औषधाचे वितरण करण्यात आले. यासाठी डॉ. मुंधडा यांचे सहकार्य लाभले. डॉ. श्रीकांत जोशी, डॉ.विलास मुळे यांनी अवयन दानाचे महत्व, गैर समज ई. विषयावर मार्गदर्शन केले. माजी विद्यार्थी संघ व लायन्स क्लब महाकाली यांचे माध्यमातून बल्लारपूर रेल्वे स्टेशनला अंपगाचे स्थांनातरासाठी व्हिलचेअर देण्यात आली. या सत्रात माजी विद्यार्थी संघाची निवडणूक घेण्यात आली व नवीन कार्यकारीणी जाहीर कण्यात आली. ह्याच समितीच्या माध्यमातून Parents मिटींगचे आयोजन करण्यात आले व Parent Association ची समिती गठीत करण्यात आली. गणित विभागातर्फे डॉ.प्रदीप कुमार जोशी यांचे तर्फे Numerical Method ह्या विषयावर कार्यशाळा घेण्यात आली. तसेच पाय (II) डे साजरा करण्यात आला.

महाविद्यालयातील व्यवसाय मार्गदर्शन व स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्राद्वारे अनेक विद्यार्थी उपयोगी उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. ह्या केंद्रातर्फे

बँकीगचे वर्ग चालविण्यात आले त्याचे उद्घाटन आल्लापल्ली येथील वन अधिकारी श्री.नितेश देवगडे यांचे व्याख्यानाने ११ ऑक्टोबर रोजी करण्यात आले. ह्या बॅकींग वर्गाचा २२४ विद्यार्थ्यांनी लाभ घेतला. आय.सी.ए.आर. पुणे चे वरीष्ठ वैज्ञानीक डॉ.किरण भगत यांनी पदवी व पदव्युत्तर शिक्षणाच्या नंतर नौकरीच्या विविध संधी हया विषयावर अतिथि व्याख्यान दिले.आय.एफ.ओ.एस. पुणे यांच्या माध्यमातून NET, SET JAM ई. परीक्षा विषयी एकाच दिवशी ११ वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले. यात ओंकार गिरकर, प्रद्युम्न दिक्षीत, सिद्धार्थ दास, देवदत्त शर्मा, प्राजक्ता चौगुले यांनी मार्गदर्शन केले. करीअर कट्टा ह्या उच्चतंत्र शिक्षण विभागाच्या महत्वकांक्षी प्रकल्पाची सुरूवात महाविद्यालयात करण्यात आली.

महाविद्यालयातील सुक्ष्मजीवशास्त्र विभाग व विद्यार्थी मंडळाचे उद्घाटन १८ ऑक्टोंबर रोजी डॉ.ए.एम.देशमुख यांचे हस्ते घेण्यात आले. याप्रसंगी डॉ.एस.डी.पाटनकर यांचे व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. झेड.एस.टी.ठाकुर महाविद्यालय मुंबई यांचे सहभागातून एक दिवसीय राष्ट्रीय परीषदेचे आयोजन २५ नोंव्हेबर रोजी करण्यात आले. २८ फेब्रुवारी रोजी विविध उपक्रमाचे माध्यमातून राष्ट्रीय विज्ञान दिवस साजरा करण्यात आला. विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी ICMR केंद्राला भेट दिली तसेच सिटी माध्यमिक विद्यालय बाबूपेठ हया शाळेत जाऊन विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयाला वेगळी ओळख देणारा आरोग्य विषयक उपक्रम 'सिकलसेल डिटेक्शन कँप' चे आयोजन प्राणिशास्त्र विभागाद्वारे १३ डिसेंबर रोजी घेण्यात आले. महाराष्ट्र शासनाच्या सिकलसेल विभागाचे कर्मचारी यांनी सहकार्य केले. वन्यजीव सप्ताहानिमीत्त, इको-प्रो ह्या संस्थेच्या सहभागातून मानव-वन्यजीव संघर्ष' हया विषयावर डॉ.रवीकांत खोब्रागडे श्री.बंडू धोतरे व डॉ. आर.डब्लु कांबळे यांचे मार्गदर्शन लाभले. याप्रसंगी विद्यार्थी मंडळ Zoology Society चे उद्घाटन करण्यात आले. ह्या विद्यार्थ्यांनी प्राणिमात्राचे संवर्धनाच्या क्षेत्रात कार्य करण्याच्या Pyar Foundation ला भेट दिली व तेथील कार्य समजून घेतले.

रसायनशास्त्र विभागातील पदव्युत्तर वर्गाच्या विद्यार्थीनींनी महीला सक्षमीकरण ह्या उपक्रमाअंतर्गत माणीकगड सिमेंट ह्या उद्योगाला भेट दिली व कार्यप्रणाली समजून घेतली याप्रंसगी डॉ.पांडा, डॉ.शर्मा यांनी मुलींना मार्गदर्शन केले. सिपेट संस्थेचे संचालक डॉ.अवनित कुमार जोशी यांचे Plastic ह्या विषयावर मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले व रसायनशास्त्र विद्यार्थी मंडळ 'Chemical Society' चे उद्घाटन करण्यात आले. राष्ट्रीय विज्ञान दिनाचे औचित्य साधून हे उपक्रम आयोजित करण्यात आले. मानव कल्याणासाठी रसायनशास्त्र हया विषयावर पोस्टर स्पर्धेचे आयोजन सुद्धा करण्यात आले. केमीकल सोसायटीच्या माध्यमातून डॉ.पालीवाल ह्यांच्या टाकावू पासून टिकावू वस्तु निर्माण करण्याच्या उद्योगाला भेट दिली. महाविद्यालयातील सर्व ई-कचरा, प्लॉस्टीक वेस्ट ई.चा वापर करून तयार करण्यात आलेल्या बेंच, चेअर, सेंटर टेबल यांचे निर्मीतीचे प्रात्यक्षिक दाखवले. ह्या संस्थेमार्फत सिंगल वापराच्या प्लॅस्टीक पासून निर्मीत ह्या वस्तु महाविद्यालयीन परीसरात स्थापीत करण्यात आल्या. नागभीड येथे आयोजित विद्यापीठ स्तरीय सेमीनार स्पर्धेमध्ये रसायनशास्त्र विभागाच्या पाच विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला व तिन विद्यार्थ्यांनी ह्यात क्रमांक मिळविला

रसायनशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थ्यासाठी आयझर कलकत्ता येथील डॉ.संजिव झाडे यांचे विद्यार्थ्यांना शिक्षणाच्या व संशोधनाच्या संधी ह्या विषयावर मार्गदर्शन लाभले. रसायनशास्त्र विभागाच्या दोन विद्यार्थ्यांनी गेट ही परीक्षा उत्तीर्ण केली आहे.

भौतिकशास्त्र विषयातर्फे प्रा.निलेश उगेमुगे यांचे Campus to Carporate हया विषयावर व्याख्यान सपन्न झाले. भौतिकशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी CIPET ह्या संस्थेमध्ये दोन दिवसीय औद्योगीक प्रशिक्षण पूर्ण केले. पर्यावरणशास्त्र विभागातर्फे 'Single Use Plastic' ह्या विषयावर डॉ. बि.डी.पालीवाल यांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. दि.५ जुन २०२२ रोजी 'Only One Earth' ह्या Theme वर आधारीत हिंदूस्ताव पेट्रोलिअम कार्पोरेशन लिमीटेड यांच्या विद्यमाने व्याख्यानाचे आयोजन करून पर्यावरण रक्षणाचे महत्व विशद करण्यात आले. महाविद्यालयातील फॅशन विभागातर्फे नागपूर येथील डॉ.धाबेकर यांचे मेकअप आणि स्टायलिंग ह्या विषयावर वेबीनार घेण्यात आला. दि. ३० एप्रिल रोजी ॲनिमेशन क्षेत्रातील व्यावसायीक श्री. अभिषेक आचार्य यांचे फॅशन विभागाच्या विद्यार्थ्यासाठी संगणकाचा फॅशन क्षेत्रातील उपयोग हया विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा घेण्यात आली. महाविद्यालयातीत जनसंवाद विभागाच्या पहील्या बॅच च्या विद्यार्थ्यांनी २५ वर्षे पूर्ण झाल्याबद्दल जनसंवाद विभागाला भेट देवून शिक्षकांच्या भेटी घेत आठवणींना उजाळा दिला. संशोधनात्मक लेखनासाठी सन्मानाची एकलक्ष रूपयाची अरूण साधू पाठ्यवृत्ती जनसवांद विभागाचा अविनाश पोईनकर यांना बहाल करण्यात आली. विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी प्रसारमाध्यम क्षेत्रात Internship केली तर अंतिम सत्राच्या विद्यार्थ्यांनी आकाशवाणी केंद्राला भेट दिली. वाणिज्य विभागातर्फे दि. २५ नोव्हेंबर २०२१ रोजी श्रीमती शंकुतला पारेख यांनी एक दिवसीय राष्ट्रीय वेबीनार मध्ये Small Investment Big Impact ह्या विषयावर मार्गदर्शन केले. वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांना व्यावसायीक संधी विषयावर वेबीनारचे आयोजन करण्यात आले. हिंदी विभागाद्वारे हिंदी दिवस समारोह आयोजित करण्यात आला. उद्घाटक म्हणून लाल बहादूर शास्त्री संस्कृत विद्यापीठाचे निर्देशक डॉ.अमिता पांडेभारद्वाज तर व्याख्याते म्हणून केंद्रीय हिंदी संस्थान हैद्राबादचे डॉ.सुरेश मित्र तथा इतिहास व संस्कृतीच्या अभ्यासक डॉ.रमा गोळवलकर (पोटदुखे) यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. डॉ.विनीता सिन्हा, हैद्राबाद यांनी श्रीमती सुशिलादेवी दिक्षीत स्मृति व्यारव्यानमालेत 'मानवीय मुल्योंके प्रतिष्ठापक संत कबीर' विषयावर व्यारव्यान दिले. याप्रंसगी प्रा.डॉ.प्रमिला महानंदे (पाटील) यांना हिंदी सेवी पुरस्कार देवून गौरविण्यात आले. हिंदी विभागातर्फे स्व.श्रीमती सुशिलादेवी दिक्षीत स्मृतिनिमीत्त सर्वोदय शिक्षण मंडळाद्वारे संचालित विविध शाळांना वाचन संस्कृतीत वाढ होण्याचे दृष्टीने ४५० पुस्तके भेट देण्यात आलीत. मराठी विभागाद्वारे 'मराठी राजभाषा दिन' विद्यार्थ्यांच्या सहभागातून आभासी पद्धतीने दि.२७ फेब्रुवारी २०२२ रोजी साजरा करण्यात आला. दि.१ जानेवारी ते दि.१५ जानेवारी २०२२ दरम्यान मराठी भाषा पंधरवाड्या निमीत्त 'स्त्री प्रतिमा व आजची स्त्री'या विषयावर निबंध स्पर्धा तसेच खुली काव्यलेखन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. त्या स्पर्धेत महाविद्यालयातील विविध विभागाच्या ४२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. निबंध स्पर्धेत विजेत्या विद्यार्थ्यांना पुरस्कार प्रदान करण्यात आले.

महाविद्यालयातील NSS विभागाच्या वतीने अनेकविध सामाजिक उपक्रम राबविण्यात आले. हिंदूस्थान पेट्रोलीअम कार्पोरेशन लिमीटेड तर्फे आयोजित सायकल रॅलीत सहभाग, स्व.शांतारामाजी पोटदुखे यांच्या स्मृतिदिनी आयोजित रक्तदान शिबीरात सहभाग, व्यक्तीमत्व विकास कार्यक्रमाचे आयोजन, आपत्ती व्यवस्थापन कार्यशाळा व विद्यार्थीनींना प्राशिक्षण, महानगरपालीकेच्या 'माझी वसुंधरा' ह्या अभियानात सहभाग, वृक्षरोपण उपक्रम, दत्तक गाव विसापूर येथे निवासी शिबीर, जनजागृती, नदीतील बंधाऱ्याचे बांधकाम, मिशन यूवा स्वास्थ अंतर्गत महानगरपालिकेच्या सहभागातून लसीकरण मोहीम ई.चे आयोजन करण्यात आले. NSS च्या विद्यार्थ्यांनी वाणिज्य विभागाच्या एका विद्यार्थ्याच्या आरोग्य उपचारासाठी लोकसहभागातून उत्फूर्तपणे २१०००/– रू. देणगी गोळा करून आर्थिक मदत केली व आरवट येथील आरोग्य निदान व औषधी वितरणात सहकार्य केले. इकोप्रो ह्या संस्थेद्वारे हेरीटेज वॉक हा उपक्रम राबविण्यात येतो. चंद्रपूरात असलेल्या किल्लूयाच्या परकोटावरून ह्या walk चे आयोजन होते. NSS च्या विद्यार्थाच्या सहभागातून ह्या परकोटाची स्वच्छता करण्यात आली. दि.८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी भारत सरकारच्या सांस्कृतिक मंत्रालयातर्फे आयोजित 'आझादी का अमृत महोत्सव' अंतर्गत आयोजित विविध उपक्रमाची माहिती देणाऱ्या नो मीटींग मध्ये NSS व इतर विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. महात्मा ज्योतीबा फुले जंयती निमीत्त डॉ.टि.डी.कोसे यांचे जीवनचरीत्रावर प्रकाश टाकणारे व्याख्यानाचे आयोजन समाजशास्त्र विभाग आणि NSS च्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आले. दि. ६ जून रोजी शिवस्वराज्य राज्याभिषेक दिना निमित्त डॉ.विद्याधर बन्सोड यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. आरोग्य समिती व NSS यूनिट व विमलादेवी आयुर्वेदीक महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आरोग्य विषयक मार्गदर्शन व आरोग्य तपासणी शिबीर दि. २१ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी सपंन्न झाले. समाजशास्त्र विभागातर्फे डेबूसावली येथील वृद्धाश्रमाला भेट देवून फळ व बिस्कीटे वाटप करण्यात आलीत.

महाविद्यालयात विविध राष्ट्रीय दिवस थोर पुरूषांचे जंयती, पुण्यतिथी साजरी करण्यात येते. स्वातंत्र्य दिन, प्रजासताक दिन, महाराष्ट्र दिन, संविधान दिवस, योगादिवस, शिवस्वराज्य स्थापना दिन, पर्यावरण दिन, महिला दिवस ई. दिवस सुयोग्य उपक्रमातुन साजरे करण्यात येतात. महात्मा गांधी जंयती, लालबहादूर शास्त्री जयंती, सरदार पटेल जयंती, डॉ.आंबेडकर जंयती, सर्वपल्ली राधाकृष्णन जयंती, डॉ.अब्दुल कलाम यांचा जन्मदिन, इंदीरा गांधी पुण्यतिथी, महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले यांचे जन्मदिन फोटोला पुष्पहार, व्याख्यान, ई.माध्यमातून साजरे करण्यात आले. बि.एस्सी प्रथम वर्षाची साक्षी पुरेल्ली हया विद्यार्थीनीने Wings of Fire हया पुस्तकावर वाचन प्रेरणा दीना निमीत्त रिव्यू लिहून दिला तर अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थीनीनी 'सावित्रीच्या लेकी' हया विषयावर लघूनाटीका सादर केली. गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे पोषणसप्ताहाचे कुलगुरू डॉ. श्रीनीवास वरखेडी यांनी उद्‌घाटन केले. याप्रसंगी डॉ.नगीना कोल्हे आणि डॉ.पल्लवी इंगळे यांचे मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले. गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे स्वस्थ बालक–बालिका स्पर्धा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. बीएसएम व महाविद्यालातर्फे श्री.धर्मपाल यांचे स्वांतत्रपूर्व काळातील भारतातील

शैक्षणिक व्यवस्था ह्या विषयावर गोंडवाना विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. प्रशांत बोकारे यांचे व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. ह्या प्रंसगी सत्यपाल मेश्राम यांचे यथोचित मार्गदर्शन लाभले..

महाविद्यालयातील प्लेसमेंट सेल च्या वतीने ICICI बँकेसाठी प्रशिक्षण व निवड कार्यक्रम नागपुर येथील NIT ह्या संस्थेद्वारे राबविण्यात आला. यांत ६ विद्यार्थ्यांची निवड झाली. ESAF स्मॉल फायनॉन्सबॅकेतर्फे Walk in Interview राबविण्यात आला. अल्ट्राटेक सिमेंट येथे महाविद्यालयातील चार विद्यार्थी रूजु झाले. टाटा कन्सलटन्सी सर्वीसेस आणि गोंडवाना विद्यापीठाचे माध्यमातून Youth Employment Program (YEP) हया अंतर्गत एप्रिल–मे २०२२ मध्ये एक मासीय प्राशिक्षण आयोजीत करण्यात आले. पार्थशर समाचार ह्या संस्थेसाठी विविध पदांची निवड प्रक्रिया राबविण्यात आली. विविध संस्थामध्ये असलेल्या पदभरती संदर्भातील माहिती विद्यार्थ्यांना वेळोवेळी देण्यात आली. मास्टरसॉफ्ट नागपुर हया कंपनीतर्फे Digitisation MIS अंतर्गत ITLE मोड्युलचे व्यवस्थापन ह्या विषयावर श्री.आशिष बोरकर यांनी मार्गदर्शन केले. ह्या अंतर्गत Student Diary App, प्राध्यापकांसाठी उपलब्ध असलेले App व त्यामधील उपलब्ध सुविधांची माहिती देण्यात आली.

अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष (IQAC) द्वारे दि.२० ऑगस्ट २०२२ रोजी NAAC Banglore चे डेप्युटी अँडव्हायजर डॉ.देवेन्द्र कावडे यांचे 'Quality Enhancement Stategy-Stakeholders Benefit' ह्या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले IQAC सेल च्या माध्यमातून सोलर मॅन श्री चेतन सिंग सोळकी यांचे वातावरणीय बदल व एनर्जी स्वराज ह्या विषयावर व्याख्यान, ॲक्शन प्लॅन संदर्भात सभा व सोलर दिवे, पंखे यांची प्रत्यक्ष जोडणी ह्या विषयावरील कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. एनर्जी स्वराज हया संस्थेला रू.१०००० रू चे मदत निधी देण्यात आला. विद्यार्थी आणि प्राध्यापक वृंदानी Energy Literacy Training मध्ये सहभाग घेतला. IQAC च्या माध्यमातून NIRF, AISHE, MIS ई.अहवाल सादर करण्यात आले. IQAC समीतीचे पुर्णगठण व सभांचे आयोजन करण्यात आले. AQAR १८–१९, १९–२०, २०–२१ हे अहवाल नॅकला सादर करण्यात आले. महाविद्यालयाला नॅक तर्फे 'अ' श्रेणी प्राप्त झाल्याबद्ल गोंडवाना विद्यापीठा तर्फे गौरव करण्यात आला व महाविद्यालयात राबविण्यात आलेल्या Best Practices चे सादरीकरण NAAC च्या अधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत करण्यात आले. विद्यार्थी समाधान सर्वेक्षण २१ घेण्यात आला. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आर.पी.इंगोले यांना निवृत्ती निमित्त निरोप समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. व नवनियुक्त प्राचार्य डॉ.पी.एम.काटकर यांचे स्वागत करण्यात आले. सर्वोदय शिक्षण मंडळ संचालित साईनाथ विद्यालय कढोली येथे शाळेतील विद्यार्थ्यांना स्कुल बॅग्ज चे वितरण करण्यात आले.

स्व.शांताराम पोटदुखे यांचा तृतीय पुण्यस्मरण दिना निमीत्त अभिवादन करण्यात आले. रक्तदान शिबीराचे आयोजन, सर्वोदय शिक्षण मंडळ संचालित शाळा आणि महाविद्यालयात उत्कृष्ठ कार्य करण्याऱ्या कर्मचाऱ्यांचा सत्कार करण्यात आला. त्यांचे जंयती दिनी फोटोला माल्यार्पण आणि डॉ.पालीवाल यांच्या संस्थेमार्फत देण्यात आलेले बेंच, चेअर व टेबल याचे लोकार्पण करण्यात आले.

महाविद्यालयीन विकास समिती मध्ये तिन

प्राध्यापक वृंदाची निवड अविरोधपणे करण्यात आली. ACC सिमेंट कंपनीतर्फे चंद्रपूर जिल्हातील विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या विद्यासारथी ह्या स्कॉलराशीप संदर्भात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. भूगोल विभागाद्वारे भूगोल अभ्यासमंडळाची स्थापना, पर्यावरणावर आधारीत अतिथी व्याख्यान, फिल्ड व्हिजीट आणि विद्यार्थ्यांच्या लेखाचे हस्तलिखीत प्रकाशित करण्यात आले. लैंगिक शिक्षण ह्या विषयावर डॉ. मुंधडा यांच्या व्याखानाचे आयोजन मुलींसाठी करण्यात आले. महाविद्यालयातील उपहारगृह पूर्ववत सुरू करण्यात आले.

महाविद्यालयातील NCC Unit ने समाजात प्रतिष्ठा मिळवली असुन प्रवेशासाठी दूरवरून विद्यार्थी महाविद्यालयात येतात. १०८ विद्यार्थ्यांना या सत्रात प्रवेश देण्यात आला NCC बटालिअन वर्धाचे मार्गदर्शनात प्रवेश प्रक्रिया राबविण्यात आली. विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिन परेडचे आयोजन, राष्ट्रीय दिनाचे आयोजन, रक्तदान शिबीरात सहभाग, प्रजासत्ताक दिनी प्राचार्यांना मानवंदना, परेडचे संचालन, विद्यार्थी वर्गासाठी प्राशिक्षणाचे आयोजन, ग्रुपकॅप्टन एम.कलीम यांचे स्वागत, 'आझादी का अमृत महोत्सव' अंतर्गत FIT India Freedom Run मध्ये सहभाग, संविधान दिना निमीत्त शपथ, युद्धात विरमरण प्राप्त विरांना श्रद्धाजली, विद्युत निर्मीती केंद्राद्वारे आयोजित रक्तदान शिबीरात विद्यार्थ्यांचा सहभाग, CA सर्टीफीकेट परीक्षेचे आयोजन, उत्कृष्ठ कार्य करण्याऱ्या NCC कॅडेड्स चा सत्कार करण्यात आला.

महाविद्यालयात १८ विषयात संशोधन केंद्रे उपलब्ध असून ३२ मार्गदर्शक उपलब्ध आहेत. ६८ वद्यार्थी संशोधन करत असून ह्या संत्रामध्ये १४ विद्यार्थ्यांनी आचार्य पदवी प्राप्त केली आहे. महाविद्यालयात पूर्वा गौरव देव'' मुलींचे वस्तीगृह असून दि.८ मार्च २०२२ रोजी Girl's recreation क्लबचे उद्याटन करण्यात आले. कॅरम, बुद्धीबळ ई. खेळ मनोरंजनासाठी उपलब्ध करून देण्यात आले.

सामाजिक, शैक्षणिक, विद्यार्थी उपयोगी उपक्रम राबवत असतांना महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंदानी अनेक नामांकित जर्नल्स मध्ये संशोधनपर लेख प्रसिध्द केले. विविध प्राध्यापक वृंदानी ह्या सत्रामध्ये पुस्तकांचे लेखन केले असुन आपले ज्ञान अद्ययावत ठेवण्यासाठी ओरीअंटेशन, रिफ्रेशर तथा शॉर्ट टर्म कोर्सेस सुद्धा केले आहेत. यामध्ये डॉ.एस.बी. किशोर, डॉ.एस.जी. कन्नाके, डॉ.एन.आर.चिमूरकर, डॉ.ए.एस.बेले, डॉ.ऐ.जे.कुटेमाटे, डॉ. पी.पी.वैद्य, प्रा.एस.एम.कोल्हे, डॉ.एस.बी. भुत्तेमवार, प्रा.धनराज मुरकुटे यांनी सहभाग घेतला, आयझर पुणे व एम.एस.एफ.डी.ओ. तर्फे आयोजीत प्रशिक्षणात डॉ.एस.व्ही.माधमशेट्टीवार, डॉ. उर्वशी पी.माणिक, प्रा.एस.बी.पाथर्डे, डॉ.आर.बी.सिसोदिया यांनी सहभाग घेतला. महाविद्यालयातील प्राध्यापकवृंदानी विविध महाविद्यालयातर्फे आयोजित उपक्रमात व्याख्याते म्हणुन सहभाग घेतला.

महाविद्यालयाच्या उत्तरोत्तर प्रगती चा ध्यास घेवून शैक्षणिक क्षेत्रातील हे कार्य सतत चालू राहील असा विश्वास वाटतो.

■■■■

अहवाल लेखन : **डॉ.एस.व्ही.माधमशेट्टीवार,** उपप्राचार्य, सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

मराठी विभाग

प्रा. डॉ. विद्याधर बन्सोड

मराठी विभागप्रमुख

१. ''स्वतंत्र भारतातील काही लोक आपल्या भविष्याविषयी चिंताग्रस्त असलेले जेव्हा मी पाहतो, तेव्हा मला पीडा आणि आश्चर्य या दोन्ही गोष्टींचा अनुभव येतो. भारत जोपर्यंत आपल्या सिमांमध्ये, केवळ कृत्रिम नाही तर नैसर्गिक, अगदी तळाशी असलेल्या व्यक्तींना स्वातंत्र्याची ग्वाही देत नाही देत नाही तोपर्यंत त्याला स्वतंत्र भारत म्हणता येणार नाही''.

- महात्मा गांधी

२. ''जोपर्यंत तुम्ही सामाजिक स्वातंत्र्य मिळवत नाही, तोपर्यंत कायद्याने दिलेले स्वातंत्र्य निरर्थक आहे.

- डॉ. बाबासाहेब आंबडेकर

राष्ट्रगंधा

स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील स्त्री परिवर्तन

कु. प्राजक्ता प्र. चहारे, बी.ए. (प्रथम वर्ष)

स्वातंत्र्यानंतरच्या जवळजवळ पंच्याहत्तर वर्षाच्या काळात भारतीयांच्या एकंदर आयुष्यात मोठ्या प्रमाणात बदल झाले. ते स्त्रियांच्या आयुष्यात त्यांच्या साक्षरतेत वाढ झाली आहे आणि त्याचाच परिणाम त्यांच्या प्रगतीवरही झालेला आहे. त्यांचे विविध स्तरांतील, विविध विषयांवरचे काम आता जगासमोर यायले लागले आहे. त्यांना आपल्या कर्तव्याबरोबरीने येणाऱ्या हक्कांची जाणीवही होऊ लागली आहे. स्त्रियांवर होणाऱ्या अन्यायाविरूद्ध त्यांना न्याय मिळण्यासाठी नवीन कायदे केले जात आहेत. या साऱ्यामुळे जसजसा बदल एकूण स्त्रियांमध्ये होत आहे, त्यांच्या वैयक्तिक आयुष्यात होत आहे. त्यांचे प्रतिबिंब समाजावरही पडलेले दिसते. मात्र, हे सारे घडले आहे. मूळभर स्त्रियांच्या आयुष्यात आणि त्यांच्याच छोट्याश्या परिघात भारतीय राज्यघटना समानतेवर आधारलेली असली, त्यात लिंगभेद, वर्णभेद आणि वर्गभेदाला जागा नसली, तरी प्रत्यक्षात तसे दिसत नाही्. समानता अस्तित्वात नाही हे वास्तव इतके स्पष्ट आहे की ते सिद्ध करून दाखवण्याची गरज नाही. स्त्रियांचे स्थान कुटुंबात आणि पर्यायाने समाजातही गौण आहे. संपूर्ण देशात केलेल्या एका पाहणीत स्त्रियांना सोमोरे जावे लागणाऱ्या हिंसे संदर्भात काही माहिती गोळा करण्यात आली. इतकी खासगी आणि संवेदनशील माहिती स्त्रिया एका अनोळखी व्यक्तिा देत असतील का? कदाचित सगळ्या देत नसतीलही त्यामुळे पाहणीतून दिसणारे आकडे आहेत. हिंसा याहून अधिक प्रमाणात होत असणार याची शक्यता आहे, परंतु किमान इतक्या स्त्रिया हिंसेला सामोरे जात आहेत हे तरी कळले. मिळालेल्या आकड्यांचे महत्त्व यासाठी की किमान त्या मोकळेपणाने बोलल्या स्वतःला असणारी समस्या स्वतः जवळच मान्य करणे, त्याविषयी इतर कोणाशी तरी बोलणे, चर्चा करणे हे समस्येवरील उत्तर शोधण्याची पहिली पायरीच समजायला हरकत नाही हिंसेविषयी गोळा केलेल्या माहितीनुसार दर तीनपैकी किमा किमान एकीला वयाची पंधरा वर्षे पूर्ण केल्यानंतर मारहाण किंवा शारिरीक इजेचा अनुभव आला आहे, तर सर्वेक्षण पूर्वीच्या एका वर्षात अशा घटना ३८ टक्के स्त्रियांच्या आयुष्यात घडल्या आहेत. हे आकडे अजिबात उत्साहर्ध्वक नाहीत. कारण यापूर्वी अशाच प्रकारे झालेल्या पाहणीतून आलेल्या आकड्यांपेक्षा ते जास्त आहेत. एकीकडे स्त्रियांची प्रगती होत आहे. त्यांचे शिक्षण वाढत आहे, शिकणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमाण वाढते आहे. मग हे आकडे असे का दिसतात? खरेच स्त्रियांना होणारी मारहाण, इजा वाढते आहे का? की हे आकडे आणखी काही सांगतात? त्यांना मिळत असणाऱ्या एक्स्पोजरमुळे अधिक प्रांजळ झाल्या आहेत, आपल्याला येत असलेल्या अनुभवाकडे अधिक तटस्थेतेने पाहू लागल्या आहेत आणि त्यामुळे आलेला अनुभव सांगून मोकळ्या होत आहेत. यांचे नेमके उत्तर

आपल्याला पाहणीतून मिळत नाही. परंतु विचार करायला मात्र प्रवृत्त करते. समस्या मान्य करणे आणि अनुभव कथन करणे हे उत्तर शोधण्याच्या दृष्टीने पहिले पाऊल असले तर आकडे वाढले असले तरी वाटचाल योग्य मार्गाने चालू आहे आणि तसे नसले, तर मात्र परिस्थिती काळजी करण्यासारखी आहे. शारिरीक इजेबरोबरच या सर्वेक्षणात लैंगिक आणि भावनिक हिंसेबद्दलही माहिती आहे. स्त्रियांच्या मनाविरूद्ध केलेला लैंगिक व्यवहार ही एक प्रकारची हिंसाच असल्याचे यात मानले आहे. तसेच मानहानीकारक, मनाला लागेल असे बोलणे, टोमणे हा भावनिक हिंसाचार समजला आहे. त्यानुसार दहा टक्के स्त्रियांना लैंगिक हिंसेचा, तर १६ टक्के स्त्रियांना भावनिक हिंसेचा अनुभव आल्याची माहिती दिली आहे. या दोन्ही हिंसाचे प्रमाण शारिरीक हिंसेपेक्षा कमी आहे. कदाचित विवाहित स्त्रियांच्या आयुष्यात या आणि अशा गोष्टी पुष्कळदा घडत असल्याने त्याला हिंसा म्हणून नमूद करायला हवे असे अनेकींना वाटले नसावे कारण दिलेल्या व्याख्येनुसार त्या हिंसेचे प्रमाण कितीतरी जास्त असणार यात शंका नाही. शारीरिक हिंसा ही फारच असते. त्यामानाने भावनिक हिंसा अधिक सूक्ष्म स्तरावर होत असते. तिन्ही प्रकारच्या हिंसाच्या माहितीचे विश्लेषण करताना समोर आलेल्या बाबी म्हणजे हिंसा शहरी भागापेक्षा ग्रामीण भागात अधिक आहे तसेच जसजशी आर्थिक स्थिती सुधारत जाते, शिक्षण वाढत जाते तसतशी हिंसा कमी होत जाते, शिवाय एकंदरीत स्त्रियांना त्रास देण्याचे प्रमाण एकत्र कुटुंबात विभक्त कुटुंबाच्या तुलनेने कमी आहे. याचाच अर्थ ग्रामीण भागात, विभक्त कुटुंबात राहणारी अशिक्षित आणि गरीब स्त्री सर्वात जास्त प्रमाणात हिंसेला बळी पडते. पुन्हा एकदा स्त्रियांच्या संदर्भात विचार करताना त्यांनी शिक्षण घेण्याची किंवा खरे तर शक्य तितके अधिक उच्च शिक्षण घेण्याची आवश्यकता अधोरेखित होते शिवाय घरी इतके माणसे असतील आणि तिला कुटुंबाचा आधार असेल तर ती जास्त सुरक्षित राहील हिंसा होताना त्यात दुसरी व्यक्ती आणि या ठिकाणी बऱ्याच वेळेला तर प्रत्यक्ष नवराच सहभागी असतो. कित्येक वेळेला स्त्रिया असहाय्य असतात, तर कधी काही कारणांमुळे प्रतिकार करू शकत नाहीत. याचाच अर्थ प्रत्यक्ष हिंसा होणे त्यांच्या हातात नसते.पूर्वी जरी स्त्रियांनी अशी हिंसा मान्य केलेली असली, तरी आता हिंसा मान्य नसणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमाण वाढल्याचे याच पाहणीतून दिसून येते. पुरूषांच्या तुलनेत मिळणारे दीर्घ आयुष्य अधिक जगण्यायोग्य करून त्याप्रमाणे पूर्ण क्षमतेने जगणे सर्वच स्त्रियांसाठी फार महत्त्वाचे आहे. वाढलेले आयुर्मान हे त्यांच्या अधिक चांगल्या आयुष्याकडे चालेलेल्या वाटचालीची एक महत्त्वाची पायरी आहे. किमान काही विशिष्ट स्तरात तरी शिक्षण वाढत आहे, ज्ञानाच्या कक्षा रूंदावत आहेत, हळू हळू स्वतःची जाणीवही रूजायला सुरूवात झाले आहे.

■■■■

शब्दगंधा

स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील शैक्षणिक बदल

कु. संध्या आर. मोहुर्ले, बी.ए. (प्रथम वर्ष)

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर भारतामध्ये अनेक प्रकारचे बदल घडून आले. गेल्या साठ-पासष्ठ वर्षांच्या काळात पाच-सहा वर्षांचा अपवाद वगळला तर भारतीय राज्यसकट हाकण्यात आलेला आहे. तसेच या काळात लोकशाही पद्धतीची राज्यव्यवस्था असली तरी प्रत्यक्षात सत्ताकेंद्र हे नेहरू-गांधी यांच्याच घराण्याकडे होते. आजही त्यात फारसा बदल झालेला नाही. त्यामुळे य काळात भारताची शैक्षणिक सामाजिक, आर्थिक व राजकीय क्षेत्रात कशीबसी प्रगती झाली, याचा विचार आता करावयाचा आहे. स्वातंत्र्य मिळाले तेव्हा सर्व भारतभर ब्रिटीशांनी चालू केलेली शिक्षण पद्धती अमंलात होती. भारताच्या वेगवेगळ्या भागात विद्यापीठे स्थापन करण्यात आली. या सर्व विद्यापीठांतून कला, शास्त्र, वाणिज्य, तांत्रिक शिक्षक, वैद्यकीय शिक्षण आणि अन्य सर्व प्रकारचे अभ्यासक्रम शिकविण्याची सोय करण्यात आलेली होती. हे सर्व आधुनिक पद्धतीचे शिक्षण हे प्रामुख्याने इंग्रजी माध्यमातून आणि इंग्रजांच्या साम्राज्यात चालू असलेल्या पद्धतीने देण्यात येत असे.

या प्रकारची शिक्षण पद्धती स्वीकारण्यात येण्यापूर्वीच्या काळात भारतामध्ये नव्याने स्थापन केलेल्या विद्यापीठातून वेगवेगळ्या विषयांचे शिक्षण देण्यात येत असे. तसे सर्व प्रकारचे शिक्षण आपल्याकडे होते. आयुर्वेद आणि अन्य वेदांगे यांचे शिक्षण उपलब्ध होते. अभियांत्रिकी शिक्षण तर उत्तम प्रकारचे होते, याची साक्ष घ्यावयास ताजमहाल, गोल घुम आणि संपूर्ण भारतभर बांधण्यात आलेली अनेक प्रकारच्या देवतांची देवालये पुरेशी आहेत. जलव्यवस्थापन होते. वेगवेगळ्या नद्यांवर बांधण्यात आलेले घाट आणि अनेक ठिकाणी केलेली पाणी पुरवण्याची व्यवस्था, बारवा, तळी, इत्यादी गोष्टी पहिल्या महिणे तेव्हा जलव्यवस्थापन किंती उच्च दर्जाचे होते, याची कल्पना येते. उत्तम प्रकारचे वाङ्मय त्या काळात निर्माण होत असे.

कालीदास, माघ, मरावी इत्यादी कवी व साहित्यकारांनी निर्माण केलेल्या कलाकृती चारही वेद, व्याकरणावरील ग्रंथ ज्योर्तिविद्या या गोष्टी पाहिल्या म्हणजे त्याची साक्ष पटते. शिवाय चित्रकला, शिल्पकला, संगीत नाट्यकला, अनेक प्रकारची तालवाद्ये, तंतुवाद्ये, बासरी, सनई, नागस्वर यासारखी फुंकून वाजविण्याची वाद्ये इत्यादी गोष्टी पाहिल्या म्हणजे या सर्व वाद्यांची निर्मिती, ती वाजविण्याचे कौशल्य, आणि त्याविषयीचे शास्त्र हे आम्हाला अवगत होते, हे स्पष्ट होते. या सर्व विषयांच्या अध्ययन-अध्यापन पद्धतीही अतिशय प्रगत अशा अवस्थेत होत्या. मात्र, या सर्व विद्याकला आणि कौशल्ये शिकविण्याठी 'गुरूकुल' पद्धतीचा अवलंब करण्यात येत असे. गुरुगृही राहून विद्यार्थ्यांनी शिक्षण घ्यावयाचे, हीच-रूढी असे एकदा का गुरूगृही विद्यार्थी गेला म्हणजे त्याची सर्वांगीण प्रगती कशी करावयाची याची सर्व जबाबदारी त्या

गुरूकुलाच्या प्रधान आचार्याची असे. आपल्याकडे आलेला विद्यार्थी आपला शिष्य म्हणून नावारूपाला यावा अशी तळमळ त्या आचार्यांना वाटत असे. त्यामुळे उत्तम शिष्य तयार होत. जे विद्यार्थी आचार्यांच्या मते पुरेसे बुद्धिवंत नसत किंवा ज्यांची विद्याग्रहण करण्याची क्षमता पुरेशी नसे ते मागे पडत आणि आपोआप गुरूकुल सोडून जात आणि अन्य व्यवसाय किंवा उद्योग करीत. पास-नापास असा प्रकारे तेथे नसे.

अशा प्रकारची शैक्षणिक व्यवस्था आणि सर्व प्रकारच्या विद्या कलांचे अध्ययन अध्यापन करण्याची तरतूद भारतामध्ये होती. या सर्वांचा शिक्षणावर फार विपरीत परिणाम झाला. हस्तकौशल्यासाठी मुलांच्या पालकांनी पुठ्ठ्यांची चित्रे, प्राणी दृश्ये वगैरे करून ती मुलांनी केलेली हस्तकौशल्याची कामे म्हणून शाळांमधून पाठविण्याची शर्यत सुरू झाली. सूत कताईची सक्ती केली. प्रत्येक वर्गात इतक्या गुंड्या सूत कातून झालेच पाहिजे, अशी सक्ती करण्यात आली.

■■■■

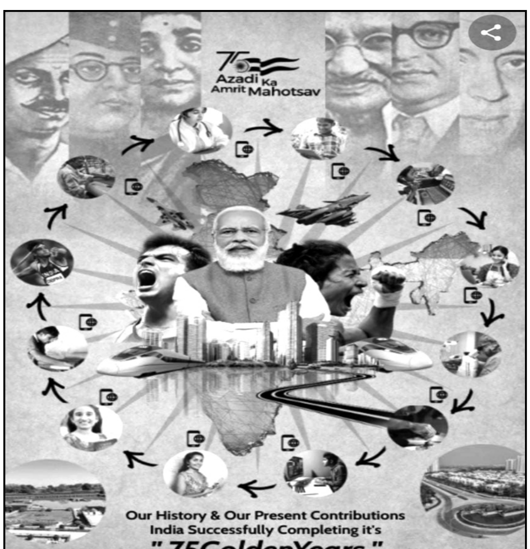

शब्दगंधा

कसा करावा अभ्यास

कु. वैष्णवी वामन राऊत
बी.ए. (अंत्य वर्ष)

आईचा एकच ध्यास
पहिला नंबरनेच हो पास
समोर पुस्तकांची रास
कसा करावा हा अभ्यास?

मराठी व्याकरण फार
इंग्रजी मानलिया हार
युद्धानेच संपती इतिहास
कसा करावा हा अभ्यास?

भुगोलात नाही वाघ
विज्ञानाचा येतो खूपच राग
गणिताचा येतो फारच त्रास
कसा करावा हा अभ्यास?

टी.व्ही बघायची नाही संधी
खेळायला तर खूपच बंदी
जीवन वाटते सारे उदास
कसा करावा हा अभ्यास?

■■■■

अंधश्रद्धा निर्मूलन

कु. खुशबू राजु शिवणकर
बी.एस्सी. (द्वितीय वर्ष)

अंधश्रद्धा निर्मूलन काळाची गरज!

प्रत्येकाची कशावर तरी कोणावर तरी श्रद्धा असतेच कारण श्रद्धा ही मानवाच्या रूक्ष जीवनातील हिरवळ आहे. श्रद्धाळू असणे तर गैर नाही. कारण कोणतेही काम श्रद्धापूर्वक केले तर ते सफल होण्याची यशस्वी होण्याची शक्यता अधिक असते मग ती श्रद्धा परमेश्वरावरील असो; माता-पिता व वडीलधाऱ्या मंडळीवरील असो वा गुरू-साधु संत यांच्यावरील असो, श्रद्धा तुम्हाला शक्ती देत असते. तुमचे सामर्थ्य बनत असते. श्रद्धेमुळे आत्मविश्वास वाढतो व या आत्मविश्वासामुळे काम करण्यासाठी दुप्पट बळ मिळते नि त्यामुळे कार्य यशस्वी होते.

नको करू अंधश्रद्धेचा ध्यास
होईल जीवन नष्ट हमखास

पण हीच श्रद्धा जेव्हा अंधश्रद्धेकडे झुकते तेव्हा विनाशाकडे वाटचाल सुरू होते. कारण अंधश्रद्धा ही श्रद्धेच्या निखाऱ्यावरील राख आहे. ही राख झाडत असताना हाताला चटका बसण्याची दाट शक्यता असते किंवा निखारा विझण्याचीही शक्यता असते कोणाचीही गोष्ट सबळ पुराव्याशिवाय स्वीकारणे म्हणजे अंधश्रद्धा होय. अंधद्धेमुळे सगळी कामे ईश्वरकृपेने व्हावीत, आपोआप व्हावी असे वाटू लागते व त्यातूनच तथाकथित बाबा-बुवा यांच्या समाजाचे शोषण करण्याची प्रवृत्ती निर्माण होते. अंधश्रद्धा हा मानवी समाजाला मिळालेला एक शाप आहे. अंधश्रद्धाळू माणूस आपली विचारशक्ती हरवून बसलेला असतो. श्रद्धा ही मानवी जीवनातील एक अमुल्य ठेवा आहे. आई, वडील गरुजन यांच्या विषयीची श्रद्धा ही खचितच अपमानास्पद बाब आहे. पण कोणत्याही श्रद्धेचा अतिरेक हा शेवटी अंधश्रद्धेत रूपांतरित होऊन समाजाला हानिकारक ठरतो. बुवा साधू महंत महाराज यांच्याकडून फसवल्या गेल्याचा तरूण-तरूणीच्या शोकांतिकेच्या दुःखद, वार्ता सतत आपल्या कानावर येतात. तेव्हा लक्षात येते की अजूनही आपला तथाकथित प्रगत समाज अंधश्रेद्धेच्या अंधारातच चाचपडत आहे. या विज्ञानाच्या जगात श्रद्धाळू मंडळी बुवांच्या चमत्कारांवर विश्वास ठेवतातच कसा, हे काही कळत नाही.

ग्रह, तारे, ग्रहण या सर्वाविषयीची शास्त्रोक्त माहिती आज विज्ञानाने आपणाला उपलब्ध करून दिली आहे. विज्ञानाने खूप काही बदलले आहे. ग्रहणातील विविध स्थित्यंतरे आपण दूरदर्शनवर पाहतो. तरी आजही ग्रहणाविषयीच्या अनेक कल्पना आपण अंधश्रद्धेने जोपासत असतो. अंधश्रद्धा या केवळ अशिक्षीत किंवा अल्पशिक्षित जोपासत असतात असे नाही, तर उच्चशिक्षित व स्वतःला विज्ञाननिष्ठ मानवणारी कित्येक माणसेही अंधश्रद्धेला कवटाळून बसलेली दिसतात. त्यामुळेच प्रगत तंत्रज्ञानाच्या आधारे बांधलेल्या नौकेचे जलावतरण नारळ फोडून करण्यात येते. तसेच निवडणुकीचा अर्ज भरणे अथवा नवीन चित्रपटाची सुरूवात

शुभमुहूर्त पाहूनच केलेली आढळते. अंधश्रद्धेची व्याधी नष्ट करायची असेल, तर सामाजिक प्रबोधनाची नितांत गरज आहे. आपण सर्वांनी अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती सारख्या संस्थाचे कार्य नीट समजून घेतले पाहिजे. त्यांच्या कार्यात यथाशक्ती सहभागी व्हायला हवे. तरच अंधश्रद्धेचा हा कलंक कायमचा पुसून टाकणे शक्य होईल.

अंधश्रद्धा निर्मूलनासाठी नागरिकांचे कार्य महत्त्वाचे आहे. तर आपल्या आजूबाजूला कोणी मंत्र तंत्र साधना करीत असेल तर त्याची माहिती पोलीस स्टेशनला द्यायला हवी. समाजात तसेच शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांना अंधश्रद्धेने होणारे दुष्परिणाम समजावून सांगायला हवेत. प्रत्येक व्यक्तिने विज्ञान आणि तर्क बुद्धीने विचार करायला हवा. फक्त परमेश्वरावर श्रद्धा ठेवायला हवी. श्रद्धेला अंधश्रद्धेचे रूप देता कामा नये. अंधश्रद्धा निर्मूलनासाठी शासनाने अनेक कायदे बनवले आहेत. काळा जादू व मनुष्यबळी वर पूर्णपणे बंदी लावण्यात आली आहे. तंत्रमंत्राने प्रेत आणि आत्मा बोलवणे कायद्याने गुन्हा आहे. लोकांमधील अंधश्रद्धा दूर करून त्यांना विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाशी जोडण्यासाठी प्रयत्न केले जात आहेत.

अंधश्रद्धा निर्मूलन व्हायला पाहिजे. याविषयी कोणाचेच दुमत होणार नाही. भारतात अंधश्रद्धा निर्मूलनाची परंपरा फार प्राचीन काळापासून अस्तित्वात आहे. महाराष्ट्रातही या कार्याला संपन्न परंपरा लाभलेली आहे. मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील पहिले महत्त्वाचे प्रबोधन म्हणून संताच्या अंधश्रद्धा निर्मूलन कार्याकडे आपल्याला बघावे लागते. बाराव्या तेराव्या शतकात मराठी संतानी केलेली धर्मचिकित्सा व अंधश्रद्धाविरोधी केलेली जागृती हा अंधश्रद्धा निर्मूलनाचा महाराष्ट्रातील पहिला प्रयत्न होता, असे आपण ठामपणे म्हणू शकतो, अज्ञानी, अगतिक समाजाला ज्ञानाकडे घेऊन जाणे ही अंधश्रद्धा निर्मूलनाची पहिली पायरी आहे.

अंधश्रद्धा निर्मूलन हे व्यापक परिवर्तनाचे एक प्रमुख अंग आहे. समाजपरिवर्तनाची शिक्षण राजकारण आणि प्रसारमाध्यमे ही तीन प्रमुख साधने आहेत. साहजिकच अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे प्रत्यक्ष काम करताना कधी कधी या प्रमुख तिन्ही साधनांची एकाच वेळी विचार आणि वापरही करावा लागतो. मात्र हे काम करीत असताना माणूस हाच सतत केंद्रस्थानी असावा लागतो, ठेवावा लागतो. कामात सुकरता आणि कामाला समाजमान्यता मिळते.

अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे कार्य बुद्धिप्रामाण्य-वादाची बैठकी घेऊनच करावे लागते. आवश्यकता नसतानाही अनेक निरर्थक, दैवी कर्मकांडे करण्यासाठी भिती, लालच दाखवणे सुरू असते. याला कर्मविपाक सिद्धांत म्हणतात. पूनर्जन्म, पूर्वजन्म अशी काही घटना विज्ञानाला अजून तरी आढळून आलेली नाही. पण समाज मात्र असा निखालस थोतांडावर मोठ्या प्रमाणात विश्वास ठेवून असतो. त्यामुळे जाती जन्मजात असते. ज्या संतानी जडतेला व अज्ञानाला विरोध केला.

अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे काम करीत असताना कार्यकर्त्यांना अनेक वेळा सामाजिक संघर्ष करावा लागतो. त्यासाठी तर कायद्याचा कणखर आधार मिळाला तर हे काम सोपे होते. ही बाब सुरूवातीपासूनच समिती धुरीणांनी लक्षात घेऊन, जादूटोणाविरोधी कायदा व्हावा यासाठी प्रयत्न करण्यात आले. समाजाचा पाठिंबा मिळावा म्हणून मोठ्या प्रमाणात कायद्याची गरज वेग-वेगळ्याप्रकारे समाजात मांडण्यात आली त्यासाठी आंदोलने, मोर्चे

उपोषण करावे लागले, मात्र डॉ. नरेंद्र दाभोलकरांच्या निर्घृण खूणानंतर जादूटोणाविरोधी कायदा मंजूर होऊन लागू झाला. मागील सात वर्षामध्ये या कायद्याअंतर्गत अनेक अंधश्रद्धांच्या प्रकरणामध्ये भोंदूबाबानी केलेले शोषण आणि फसवणूक या विरोधात गुन्हे दाखल झाले आणि न्यायालयांकडून त्यांना दंड व शिक्षा देण्यात आली.

अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे मागील वीस वर्षापेक्षा अधिक कालावधीपासून, संघटितपणे चालेले समाज परिवर्तनाचे प्रमुख काम सुरू आहे. अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे कोणकोणते काम, कसकसे होत गेले, झाले प्रत्यक्ष काम करीत असताना कार्यकत्यांना आलेले अडथळे, कशाप्रकारे संघर्ष करावा लागला, त्यांचे चांगले वाई परिणाम काय झाले, पुढील आव्हाने कोणती आली, युवा पिढीला, महिलांना प्राधान्य देऊन हे काम संघटीतपणे ग्रामीण, आदिवासी भागात अधिक मोठ्या प्रमाणात करण्याचा समितीचा प्रयत्न असणार आहे. अशाप्रकारे अंधश्रद्धा निर्मूलनाचे कार्य सातत्याने चालत राहणार.

आपल्या रस्त्यावरून का हटता,
अंधश्रद्धेकडे का वळता
अंधश्रद्धा नको
श्रद्धा हवी.

■■■■

शब्दगंध

स्वातंत्र्य

स्मिताली प्रकाश तपासे
बी.कॉम. (प्रथम वर्ष)

स्वातंत्र्य झळकेल मनापासून
काळजातून निघेल उद्गार
चमकू असे स्वाभिमानाने,
की उजळेल सारा संसार.

गाऊनी सारे पराक्रम,
हृदयाने उजाळू इतिहास
नजर ना उचली शत्रू आपला,
कोंडूनी धरू त्याचा श्वास.

कळे हे सर्वस्व आपणास
कळू दे साऱ्या जगास
प्रत्येक प्राण माझ्या आईसाठी
विरांवरी मला विश्वास

गुलामीची जिथे ज्वाला होती,
सत्याची जिथे राख व्हायची.
स्वातंत्र्यरूपी जिथे अन्नही नव्हते
त्याच अन्नाची भूक असायची

लालचेचा मणी गढ उभारून
माणूसकी फेक पैसा स्विकारून
साथ सोडला सत्याचा काहींनी
पश्चिमी धोक्याची मशाल उगारून

अपर्ण करूनी प्राण स्वतःचे,
कल्याण केले भारत वर्षाचे
उंचावूनी मान आम्ही वावरत आहो.
गातो राग भूमीपुत्राचे

काम करूनी हृदय स्पर्शाचे,
घडवली स्वतःची स्वर्ग प्राप्ती
आभार तुमचे कसे मी मानू
'जय हिंद, घोषने ने करते समाप्ती

■■■■

शब्दगंधा

स्त्री प्रतिमा व आजची स्त्री

कोमल गोपाल मंडल
बी.कॉम. (द्वितीय वर्ष)

स्त्री ही मुळातच परमेश्वराची एक अप्रतिम निर्मिती आहे. स्त्रीच्या अस्तीत्वामुळेच संपूर्ण जगाला सौंदर्य प्राप्त झालेला आहे. आमच्या स्त्रीने तर तिच्या सर्व बंधनांवर मात करून प्रगतीच्या दिशेने घोडदौड सुरू केली आहे. पूर्वीच्या काळी असे म्हटले जायचे की, ''स्त्री जन्मा ही तुझी कहाणी पदरात पान्हा नयनात पाणी''पण हल्लीच्या काळामध्ये फक्त या ओळी पुरताच स्त्रीचे अस्तित्व मर्यादित राहिले नाही. एक काळ असा होता की स्त्रियांची कर्मभूमी, कार्यक्षेत्र हे घराच्या आतच मर्यादित होते. पुरूष प्रधान संस्कृतीमध्ये घरात पुरूषांचे वर्चस्व दिसत असे. घरातील कोणत्याही प्रकारचा निर्णय पुरूष घेत असे स्त्रीने फक्त त्या निर्णयाची अंमलबजावणी करणे. एवढेच तिच्या हातात असे. एकदा निर्णय झाला की त्यावर मतप्रदर्शन देखील करायचे नाही.

विविध कार्यलयांमध्ये देखील स्त्रिया क्वचित दिसत असत. महाविद्यालयामध्ये शिकण्यासाठी दोन-चार मुलीच असत. सार्वजनिक ठिकाणे चौकात चार चौधात रस्त्यात किंवा अन्य कुठेही मुली अथवा स्त्रिया मोकळेपणाने बोलताना दिसत नव्हत्या. प्राथमिक आणि माध्यमिक शिक्षणाची ही अवस्था तर मग उच्चशिक्षणात तर स्त्रियांची अवस्था सांगण्यासारखी नव्हती. उच्च शिक्षणात फक्त पुरूषांचीच मक्तेदारी होती, पण काळ बदलेला आहे. आजचे दृष्य हे आश्चर्यचकित करणारे आहे.

आजच्या स्त्रीला कोणतेच क्षेत्र नवीन राहिलेले नाही. उलट काही क्षेत्रांमध्ये तर तिने स्वतःचे वर्चस्व निर्माण केले आहे. आजही पुरूष प्रधान आपल्या भारत देशामध्ये स्त्रियांनी काही क्षेत्रे पूर्णपणे काबीज करून घेतलेली आहेत. राजकारण, अर्थकारण समाजकारण, कौटुंबिक जबाबदाऱ्या, सुरक्षा इत्यादी. सर्व क्षेत्रांमध्ये स्त्रिया समर्थपणे जबाबदाऱ्या पेलताना दिसत आहेत. वैद्यकीय क्षेत्रात, संशोधनाच्या क्षेत्रात आजची स्त्री नेत्रदीपक कामगिरी करताना दिसते. इतकेच नाही तर ती प्रसंगी रणरागिनी बनून रक्षणही करू शकते.

आजची स्त्री प्रतिभाताई पाटील बनून देशाचे नेतृत्व करू शकते. लता मंगेशकर बनून स्वरांवर अधिराज्य गाजवू शकते. तर कल्पना चावला बनून सगळं आसमंत कवेत घेऊ शकते. कधीकधी ती पी.टी. उषा बनून जिवाच्या आकांताने धावते. तर कधी मदर तेरेसा बनून त्रास असलेल्यांना आपल्या कवेत घेऊन मायेची ऊब पण देऊ शकते. वेळ आलीच तर देश रक्षणासाठी झाशीची राणी म्हणून सुद्धा लढण्यासाठीही ती तयार असते. आजच्या स्त्रीची ताकद प्रचंड वाढलेली आहे. आजची स्त्री शिक्षण घेत शिक्षण देत. विविध प्रकारच्या नोकरीही करते आणि घरची जबाबदारी उचलते. मुलांचा अभ्यास, मुलांच्या भवितव्याची जडण-घडण याचा भार देखील स्त्री सार्थपणे पेलत आहे. यासर्व जबाबदाऱ्या घेण्याची प्रचंड क्षमता आजच्या स्त्रीने कमवलेली आहे. या सामर्थ्याने तीने या मानवी समाजामध्ये तिचे स्थान कसे अनन्य साधारण महत्त्वाचे आहे हे पूर्ण समाजाला दाखवून आणि पटवूनही दिले आहे. खरोखर आजच्या या स्त्रीला माझे कोटी कोटी नमन.

शब्दगंधा

स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षातील वाहतूक साधनाचे परिवर्तन

कु. कल्याणी स. ढवस बी.ए. (प्रथम वर्ष)

प्रागैतिहासिक काळात (म्हणजेचे इ.स.पूर्व ३०० वर्षांपर्यंत) वाहतुकीचा विकास वा प्रगती अल्पगतीनेच झाली. कारण या कालावधीत लोकांचे व्यवसाय मृगया, मासेमारी व जंगली वनस्पती गोळा करणे, एवढ्यापुरतेच सीमित होते. त्याकाळी लोक पायीच प्रवास करीत असत आपल्याजवळील ओझे, सामान वा आपली मुले पाठीशी वा डोक्यावर बांधून नेत असत. अतिशय जड सामान मोठ्या कळकाला वा वाशाला बांधून ते दोन वा अधिक माणसांकरवी वाहून नेण्यात येई. काही काळाने प्रागैतिहासिक मानसाला वस्तू वा जड सामान ढकलगाडीवरून नेता येईल हे सुचले व त्याप्रमाणे तो वागू लागला. हे लोक झाडांच्या फांद्या, खांब, कच्च कातडे यांच्या साहाय्याने अवजड सामान वाहून नेऊ लागले. या ढकलगाड्यांना धावत्ये (रनर) लावून (बसवून) त्यांच्या मागे अधिक वेगाने ढकलगाड्यज्ञा ओढतो वा नेता येणे शक्य होत गेले. बर्फाळ प्रदेशात कमी वजनाच्या परंतु वेगाने धावणाऱ्या ढकलगाड्या बांधून त्यांचा वापर करण्यात येऊ लागला.

सुमारे इ.स.पू. ८००० वर्षाच्या अवधीत, मध्यपूर्वेतील अनेक लोक-समुदायांनी कृषितंत्र आत्मसात केले व अशा लोकांनी कायम स्वरूपी वस्त्या स्थापण्यास प्रारंभ केला. निरनिराळ्या वसाहतींना पारंपारिक व्यापारवर्धनाची कास धरल्याने वाहतुकीच्या निकडीची प्रकर्षाने जाणीव होऊ लागली. गाढव तसेच बैल हे माणसाळलेले प्राणी शेतकामासाठी उपयोग पडत होते तसेच वापरातही होते. त्यांचाही वाहतूक प्रकारासाठी वापर होऊ लागला.इ.स.पू. ५००० ते इ.स.पू. ३५०० वर्षे या कालावधीत ओझे वाहून नेणारे प्राणी म्हणून या प्राण्यांचा उपयोग करण्यात येऊ लागला. ढकलगाड्या ओढून नेण्याच्या तसेच जड ओझी वा सामान या प्राण्यांच्या पाठीवरून वाहून नेण्याच्या प्रकारासाठी याच काळात मोठी चालना मिळाली.

प्रागैतिहासिक काळात जलवाहूतूक करण्यासाठी लोकांनी आरंभ केल्याचे आढळून आले. बांबू व लाकडाचे ओंडके यांच्या मदतीने लोकांनी तराफे बांधून पाण्यातून वाहतूक करावयास प्रारंभ केला. प्रागैतिहासिक काळातील लोकांनी यानंतर होड्या, द्रोणी, पडाव, नावा तयार करण्याची कला आत्मसात केली आणि बांबू वा हातवल्हे यांच्या साहय्याने हे लोक, सरावरे वा मोठे प्रवाह यांमधून वाहतूक करू लागले. समुद्रातूतन प्रवास करावयाला या नावा वा होड्या तेवढ्या सक्षम नव्हत्या.

वाहतूक सद्यस्थिती : इंजिनप्रचालित वाहतूक विकसित होईपर्यंतच्या काळात, बहुतेक वाहतूक ही सामानाची ने-आण करण्यासाठीच केली जात असे कारण प्रवासी वाहतूक विशेष रूढ झाली नव्हती. इंजिनप्रचालित वाहतुकीच्या विकासाबरोबर या परिस्थितीत, जलद सुधारणा होत गेली. सांप्रत

औद्योगिक राष्ट्रामध्ये प्रवासी वाहतूक ही नित्यजीवनातील एक महत्त्वाची बाब गणली जाते. या राष्ट्रांमधील कामगारांनापूर्वीच्या कामगारांपेक्षा कामाच्या स्थानापासून बऱ्याच दूर अंतरावर राहावे लागत असल्यामुळे प्रतिदिनी कामावर जाण्यासाठी त्यांना भरंवशाची व गतिमान वाहतूक सेवा अत्यावश्यक ठरली आहे. मुलांना शाळेत जाण्याकरीता व घरी येण्याकरीता, कुटुंबातील कर्त्या स्त्री-पुरूषांना कामावर जाण्याकरीता व परत घरी येण्याकरीता कुटुंबातील विविध व्यक्तींना दुकानांत जाऊन विविध वस्तूंच्या खरेदीसाठी अनेक लोकांना लांबच्या प्रवासाकरीता अशा अनेकविध कारणांसाठी वाहतूक सुविधेची आवश्यकता भासते. कित्येक औद्योगिक राष्ट्रांमध्ये मालवाहतुकीवर होणाऱ्या खर्चापेक्षा कितीतरी अधिक खर्च विविध प्रकारच्या प्रवासी वाहतूक सेवेवर होत असल्याचे आढळून येते.

■■■■

शब्दगंधा

कोरोनाने दाखवली माणुसकी

कु. खुशबू रा. शिवणकर
बी.एस्सी. (द्वितीय वर्ष)

कोरोनाची अशी आली लाट
माणसाने फिरवली माणसाकडे पाठ
कित्येकजण सैरावैरा धाऊ लागले
शोधत आपल्या घराची वाट

एवढासा हा विषाणु लाखोंवर भारी पडला
त्याने धुमाकूळ घातला
कोरोनाचा वाढला प्रादुर्भाव
सरकारने लॉकडाऊन नावाचा पडदा पाडला

काहींची घर झाकली
तर काहींची पावलं थांबवली
पण ज्यांची यामुळे चुल विझली
त्यांच्या जिवाची मात्र घालमेल झाली

कोणाला दोन महिने मिळाली कामाची विश्रांती
तर कोणाला कुटुंबासोबत राहण्यास लाभली श्रीमती
पण ज्यांना नाही मिळाल दोन वेळच जेवण
त्यांची अन्नाच्या शोधात सुरू झाली भटकंती

म्हणजेच कोरोना मुळे माणुसकी कळली
आपली माणस दूर जाताना दिसली
पैसा असून काहीही न करू शकलो
कोरोनाने माणसाला माणुसकी दाखवली

कधी सरणार रान, किती मरती अजून
एका विषाणुने माणुस कसा आलाय शरण
विसरले सुखःदुख, लोक विसरणे भांडण
माणुसकीने दाखवले माणुसकीचे दर्शन

कोराना मुक्त भारताचा संकल्प धरूया मनी
संकट समयी सेवा करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचा
राहीन मी ऋणी
कोराणाचे संकट आहे गंभीर, सोडू नाही धीर
परिस्थिती पूर्वपदावर येईल सर्व ठेवूया आस मनी

■■■■

स्वातंत्र्याच्या पंच्याहत्तर वर्षात आदिवासी

दर्शन ज्ञा. मेश्राम
बी.ए. (प्रथम वर्ष)

आदिवासी समाज हा अतिप्राचीन मूळ भारतीय समाज आहे. एकेकाळी भारतीय वनस्पतीचा मालक असणारा हा समाज इंग्रजांच्या आर्थिक शोषणामुळे आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल बनत गेला. आदिवासी म्हणजे म्हणजे आदिकाळापासून वास्तव्य असणारा समूह हो. आदिवासी समाज हा निसर्गपूजक आहे. त्याच्या दैनंदिन जीवनाचे इतर समाजाशी काही देणेघेणे नसते. त्यांचे देव, भाषा आणि चालीरिती अन्य ग्रामीण आणि शहरी लोकांपेक्षा भिन्न असतात. जंगलात राहणारे काही आदिवासी तेथील उत्पादने शहरात आणून विकतात. भारतीय राज्यघटनेत अशा आदिवासीचा समावेश अनुसूचित जमातीमध्ये केला आहे. समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी त्यांना नोकरी व्यवसाय आणि निवडणूकींत उमेदवार म्हणून त्याच्यासाठी खास जागा ठेवल्या आहेत. भारतात ९ ऑगस्ट हा दरवर्षी आदिवासी दिवस म्हणून साजरा होतो. आदिवासी आहेत भारताखेरीज जगातील अन्य देशांतही आहेत. इ.स. १९६२ साली साली शिलाँगमध्ये आदिवासी समितीच्या परिषदेत आदिवासांची व्याख्या पुढील प्रमाणे केली आहे.

‘‘एका समाज भाषेचा वार करणाऱ्या एकाच पूर्वजापासून उत्पत्ती सांगणाऱ्या एका विशिष्ट भू-प्रदेशात वास्तव्य करणाऱ्या तंत्रशास्त्रीय ज्ञानाच्यादृष्टीने मागासलेल्या, अक्षर ओळख नसलेल्या व रक्त संबंधावर आधारित, सामाजिक व राजकीय रितीरिवाजांचे प्रामाणिक पालन करणाऱ्या एकजिनसी गटाला ‘आदिवासी समाज म्हणतात.’

‘सांस्कृतिक परंपरा आणि मानवी मुल्याची जपणूक करणारा एका विशिष्ट भौगोलिक परिसरात राहणारा व सामाजिक जाणिवेने जगणारा, समान बोलीभाषा बोलणारा परंपरावादी समूह म्हणजे ‘आदिवासी समाज’ अर्थात आदिवासी संकल्पना मुळात फारच व्यापक आहे. म्हणून आपला आदिवासी समाजाबाबत असलेला पूर्वग्रह दूषितपणा काढून टाकल्यावरच आदिवासी लोकांची स्थिती आणि गती काय आहे ते आपल्याला कळेल. आदिवासी समाज हा मुळात निसर्गसान्निध्यात राहत असल्याने त्यांनी आपल्या सांस्कृतीक परंपरा जपलेल्या आहेत. नदी, नाले, वृक्ष डोंगरदऱ्या यांना देव मानतात.

रामायण व महाभारताच्या काळापासूनच साहित्यात आदिवासीचे उल्लेख आढळतात त्या त्या काळात परकीय शक्तींशी लढून आपले योगदान दिले आहे हे कुणी नाकारण्याचे कारण नाही. ब्रिटीश राजवटीत स्वातंत्र्यासाठी हजारो आदिवासी जमातीने बलिदान दिले आहे.

आदिवासींना आत्मभान व आत्मसम्मान मिळवून देणे तसेच आदिवासी समाजाने आंतरीक भेदभाव टाळून एकसंघ राहणे काळाची गरज आहे.

■■■■

शब्दगंधा

शब्द व शब्दांचे मूल्यांकन

कु. वैष्णवी वामन राऊत
बी.ए. (अंत्य वर्ष)

मित्रांनो, आपले बोलण व आपले वागणे हे दोन्ही भिन्न असले तरी त्यात एकरूपता असणे आवश्यक आहे. जर आपल्या बोलण्याप्रमाणे आपले वागणे, नसेल तर कोणत्याही व्यक्तीला निर्माण झालेल्या परिस्थितीला तोंड द्यावे लागते. व त्याला अर्थपूर्ण जीवन जगण्यास मदत करता येत नाही. म्हणून प्रत्येक शब्द हा अर्थपूर्ण आहे. जसे आपल्या जीवनात वस्तूचे मूल्य हे वजनात मापल्या जाते, त्याचप्रमाणे शब्दाचे मूल्य हे आजही अस्तित्वात आहे. कारण माणसाच्या बोलण्याच्या व त्याच्या वागण्याच्या कृतीमुळेचे त्याचे अस्तित्व समाजात रूढ होते. आपण आता शब्दाचा विचार करूया.

जसे आपण मनुष्य आहात मनुष्य म्हणजे बुद्धिमान प्राणी. आपण फक्त बुद्धीमानच आहोत का? नाही. तर माणूस का बंर म्हटले जाते? पहिले अक्षर हे 'म' आहे. म्हणजेचे कोणत्याही महान कार्याकरता तुमचा जन्म झालेला आहे. दुसरे अक्षर 'नु' म्हणजे कुणाचेही नुकसान न करणारा असा होतो. तिसरे अक्षर 'ष्य' म्हणजे व्यक्ती नाही. जो कोणत्याही एका षडविकाराने ग्रस्त नाही. षडविकार युक्त व्यक्तिशीही जो निरीच्छ (अर्थात काम करणारा पण फळाची अपेक्षा न करणारा) होऊन त्याच्याशीही जो सहकार्य साधले म्हणजे सहकार्याला यमक साधेल, तिथे सहकार्य आहे. जिथे सहकार्य आहे तिथे प्रेम आहे. प्रेम तेथे भक्ती, व जिथे भक्ती तिथे समृद्धी. एवढा एका मनुष्य या शब्दाचा अर्थ आहे. पण कुणीही मनुष्याच्या व्याख्येप्रमाणे वागत नाही.

मनुष्य जर मनुष्याच्या व्याख्येप्रमाणे वागला असता तर त्याचे जीवन सुगम झाले असते. समाजात कोणत्याही प्रकारचा भ्रष्टाचार झाला नसता. भांडण, तंटे व दंगे झाले नसते. आज आपल्याला मनुष्याची गरज आहे. संत तुकडोजी महाराजांनी 'मज माणूस दया' असे आपल्याला आवर्जुन सांगितले होते. त्यांना असा मनुष्य अभिप्रेत होता.

आता आपण उंदीर या शब्दाचा अर्थ पाहूः-

उं - म्हणजेच उनाडक्या व उदरनिर्वाह
दि - म्हणजे दिवस हा शब्द अभिप्रेत
र - म्हणजे रात्र हा शब्द अभिप्रेत

याची व्याख्या पुढीलप्रमाणे होईल, जो प्राणी दिवस व रात्र आपल्या उदरनिर्वाहासाठी उनाडक्या म्हणजेच कपडे कातरणे, नासधुस करणे म्हणजेच उनाडक्या होय. असे करणारा प्राणी म्हणजे उंदीर. म्हणून आपण त्याला उंदीर म्हणतो. त्याला उंदर म्हणता येणार नाही.

आता आपण मुख्याध्यापक या शब्दाचा विचार करूया.

मु - म्हणजे शाळेचा मुखबिर
ख्या - म्हणजे ख्यातिप्राप्त
ध्या - म्हणजे प्रत्येक कामाचा व शाळेतील शिकविण्याच्या विषयाचा ध्यास
प - म्हणजे परिपक्व ज्ञान असलेला
क - शाळेचा व शाळेतील विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करणारा असा होतो.

आता आपण गुरूजी या शब्दाचा अर्थ पाहूः

गु – म्हणजे विद्यार्थ्याला घडविणारा व जो विषय शिकवितो त्याचे संपूर्ण ज्ञान असलेला गुणी माणूस

रू – म्हणजे विद्यार्थ्यांमध्ये ते गुण रूजविणारा

जी – म्हणजे विद्यार्थ्यांच्या जीवनाचा विकास व ध्येय साध्य करणारा होय.

आपण विद्यार्थी या शब्दाचा विचार करूयाः

विद्यार्थी या शब्दा विग्रह विद्या+ अर्थ+ अर्जित म्हणजे गुरुजींनी शिकविलेल्या भागाचे मनन, चिंतन, अभ्यास व समजावून घेऊन त्यातला अर्थ पूर्णपणे अर्जित करणारा असा विद्यार्थी ▪▪▪▪

राजकारण

संदीप बाळाजी निखाडे
बी.एस्सी. (प्रथम वर्ष)

हा कसा आला क्षण?
राक्षस झाला प्रदूषण
थोडक्यात आणले जनजीवन
दुखावले पृथ्वीचे अंतर्मन ।।१।।

मानवाने केले दुषित नदी – नाले
पृथ्वीचे जीवन संकटात आले
जलचरांचे जीवन त्याने संपविले
निसर्गाचे सौंदर्य उजाडले ।।२।।

या राक्षसाने दिले रोग श्वसनाचे
धोक्यात आणले अस्तित्व सजीवांचे
प्रदूषणरूपी राक्षस येतोय आपणाकडे
मानता आता तरी वाटचाल कर स्वच्छतेकडे ।।३।।

▪▪▪▪

तीच हवी...!

भुषणकुमार गहूकार
एम.एस्सी. (प्रथम वर्ष)

हवी असते गर्लफ्रेंड सर्वांना
मला हवी प्रेयसी।
थोडी लाजरी थोडी साजरी
ह्दयाला हवी हवीशी।।

बाबू–शोना म्हणणारी नको
ते तर क्षणिक असतं
अहो, ऐकलत का? म्हणणारी हवी
तेच तर राव खरं असतं।।

जीन्स घालून फिरणारी नसो
पण साडी घालून रूसणारी हवी।
हातामध्ये मोबाईल नको पण
बांगळ्या मेहंदी नक्की हवी।।

I Miss you म्हणणारी नको
ह्दयाने ह्दयाशी बोलणारी हवी।
सोबत फिरणाऱ्या खूप असतात हो
लग्नाला होकार देणारी हवी।।

गालावर खळी नसली तरी चालेल
पण जरा हासरी हवी।
स्वप्नात रात्री पुष्कळ भेटतात
एक तरी खरी हवी।।

▪▪▪▪

शब्दगंध

राजकारण

साहिल सुरेश चौधरी
बी.कॉम. (प्रथम वर्ष)

राजकारण म्हटलं की बऱ्याच लोकांच्या चेहऱ्यावर नकारात्मक भावना तयार झाल्या असतील. किंबहुना ते अगदी खरंच आहे. राजकारण ही कल्पनाच मुळी डोकेदुखी भासते. याचे कारण म्हणजे राजकारण या शब्दाचा अर्थ जरी राष्ट्रहितासाठी एकत्रितपणे निर्णय घेऊन सरकार चालवणे असा असला तरी राजकारण चा शब्दामागे दडलेली असंख्य अदृष्य कटकारस्थाने आपल्याला अजाणतेपणी दिसू लागतात.

राजकारण म्हटलं की सर्वात आधी डोळ्यासमोर चेतात ते म्हणजे आपले लाडके पुढारी, त्यांचे मिश्किल हसरे चेहरे, हाथ जोडून उभी असलेली (निवडणूकपूर्ती) त्यांची आकृती, त्यांची भाषणे, आश्वासने, वचने, विरोधी पक्ष व त्यावर केलेल्या टीका, युक्तिवाद, सभा, बैठका, चळवळी, निवडणूका, प्रचार त्यांच्या मागेपुढे फिरणारे कर्तव्यनिष्ठ कार्यकर्ते, त्याच कार्यकर्त्यांनी चौकाचौकात लावलेली आपल्या आवडत्या पुढाऱ्यांची फलक, नेत्यांच्या आलिशान लाल दिव्यांच्या गाड्या, व्हॉटसअप वर लावण्यात आलेली राजकीय स्टेटस, राजकीय Quotes इत्यादी व अशा अनेक रंगानी राजकारण पूर्ण होत आले आहे.

राजकारण करण्याची कारण म्हणजे या सर्व 'अथक परिश्रमा मागे दडली आहे एक गुप्त आणि स्वार्थी उद्दिष्ट. ती म्हणजे 'खुर्ची'. आपल्या राजकीय वर्चस्वासाठी किंवा स्टेटससाठी करण्यात आलेला हा खटाटोप, फक्त आणि फक्तया खुर्चीसाठी करण्यात आलेली एक स्पर्धा म्हणजेच राजकारण का हो? अशा या स्पर्धेत ना कोणते नियम आहेत ना कोणत्या अटी, जरी हे नियम असेल तर हे पाहायचे अशी कोणालाच गरज वगैरे वाटत नाही. कारण एकदा खुर्ची मिळाली तर ज्या जनतेच्या सेवेसाठी हे प्रचंड राजकारण करूनही खुर्ची मिळते. त्याच जनतेला मुर्ख कसे बनवता येईल याचे नियमही स्वतःच तयार केले जातात.

कारण जनतेने स्वतः पाहिले आहे आश्वासने, मागण्या व हक्क किती पूर्ण केले जातात आणि नाही. आपण अगदी जवळचे उदाहरण घेतलंतरी चालेल ते म्हणजे मराठा आरक्षण. कितीतरी पुढारी मराठा आरक्षण आंदोलनात सहभागी होण्यासाठी पुढे सरसावले हे प्रशंसनीय आहे पण त्यातले सर्व शेवटपर्यंत साथ देत नाही असे चित्र दिसत आहे. म्हणजे लोकांच्या किंवा जनतेच्या मनात घर करण्यासाठी का हा उठाठेव?

लोखसंख्येच्या तुलनेत भारत हा जगात दुसऱ्या क्रमांकाचा देश मानला जातो. भारतासमोर लोकसंख्या या अगदी भीषण प्रश्न आ वासून उभा आहे. या लोकसंख्येमुळे येणाऱ्या कितीतरी अडचणी भारताच्या विकासात बाधा बनत चालल्या आहेत. वाढत्या लोकसंख्यामुळे बेरोजगारी वाढत चालली आहे.

त्याचबरोबर गरिबी, खालावलेला राहणीमानाचा दर्जा, निकृष्ट दर्जाचे शिक्षण, अन्न वस्त्र आणि निवारा यासारख्या मूलभूत गरजापूर्ण होणे न होणे यामुळे वाढती गुन्हेगारी इत्यादी सारख्या प्रश्नांना मुळासकट सोडवण्यासाठी 'खुर्ची' म्हणजेच

राजकीय अधिकार व त्याबरोबरच निर्भिड नेतृत्वाची सुद्धा गरज लागते. अशा लोकांच्या किंवा जनतेच्या प्रश्नासाठी निस्वार्थीपणे लढा देण्यासाठी आणि सतत जनतेच्या हक्कासाठी लढल्या जाणाऱ्या राजकारणाचा जनता सदैव पाठिंबा देत राहील.

राजकारण हे समाजकारण म्हणून केले पाहिजे. राजकारणामध्ये राजकारण हे १०% आणि समाजकारण हे ९०% झाले तर आपल्या देशाची प्रगतीमधे कुठेच ब्रेक लागणार नाही आणि देशाची उन्नती होईल.

■■■■

शब्दगंधा

स्त्री

कु. वृषाली अं. भुजाडे
बी.एस्सी.(अंत्य वर्ष)

स्त्री म्हणजे बागेतील सुंदर फूल।
घरातील उजळणारा प्रकाशाचा दिवा।
अंगणातील शेणाचा पवित्र सडा ।।धृ।।
सांभाळत नाही ती फक्त चूल आणि मूल
प्रत्येक क्षेत्रात दाखवते किर्ती खूप-खूप।।
पुरूषाच्याबरोबरीने वंश आहे घराचा।
बैलासारखीच फक्त घातली नाही झूल ।।१।।
महान आहे म्हणून राष्ट्रपती ती झाली।
अंतराळात जाणारी पहिली स्त्रीची पाहिली।
दुःख सोसायची ताकद ती ठेवते।
सु-संस्कृतीची ती एकमात्र खूण।।२।।
अन्यायाच्या विरूद्ध आवाज ती उठवते।
क्षणभर ती आई सहनशील होते ।।
म्हणून काय तिचे चुरगाळून टाकायचे फूल।
महासागर ओलांडायचा संस्काराचा पूल ।।३।।

■■■■

शब्दगंधा

स्त्री काय आहेस तू..

कु. पल्लवी द. पुट्टेवार
बी.एस्सी.आय.टी. (द्वितीय वर्ष)

जिवाश्मांची वसुंधरा तू
यौवनाची कामिनी तू
हिंमतीची वाघीणी तू
कुळाची स्वामिनी तू

आकाशी धगधगती सौदामिनी तू
ओलावून बरसणारी श्रावणी तू
उन्हात गारव्याची सौमिनी तू
थंडीच्या शहाऱ्यात उबेची दुलई तू

पतीची अर्धांगिनी तू
लेकराची माऊली तू
भावाची पाठराखीव बहिण तू
मैत्री जपणारी सखीण तू

ज्ञानाचा प्रसार करणारी विद्या तू
स्वरांची सुरेल सरस्वती तू
शब्दातून जिवंत अशी कविता तू
साहित्याचे जल वाहणारी सरीता तू

शिवबाची जिजाऊ तू
राणी झाशीची बळकट बाहू तू
पेशव्याची आवड मस्तानी तू
ताजमहलाची प्रेमळ निशाणी तू

ना संपणार तुझे अस्तित्व,
ना तु विरळ होणार
तुझ वाचून हे विश्व आपूले
किती काळ टिकणार

■■■■

 जब आजाद हिंद फौज खडी होती है तो वह ग्रेनाइट की दीवार की तरह होती है, जब आजाद हिंद फौज मार्च करती है तो स्टीमर की तरह होती है। **- सुभाषचंद्र बोस**

शब्दगंधा

स्वातंत्र्यानंतरचे शिक्षण

प्रितम मुर्लीधर आरेकर
बी.ए. (प्रथम वर्ष)

भारतीय शिक्षणाचा विकास प्रामुख्याने स्वातंत्र्योत्तर काळात तिसऱ्या वेगाने गाजलेल्या स्वातंत्र्योत्तर काळातून आणि सर्व साधारण शिक्षणातही प्रचंड वाढ झाली.

सामान्य शिक्षणाचा विस्तार योग्यतेच्या कालावधी सामान्य शिक्षणाचा विस्तार झाला व १९५१ मध्ये साक्षरतेची सामान्य टक्केवारी १९.३ होती ती २००१ मध्ये ६५.४ इतकी वाढली.

सावित्रीबाई फुलेंनी केलेली सामाजिक व शैक्षणिक क्रांती कोणती.

स्त्री शिक्षणाच्या अग्रदूत सावित्रीबाई फुले या भारताच्या प्रथम महिला शिक्षणातच नव्हे तर त्या एका उत्तम कवियित्री, अध्यापिका,समाजसेविका आणि पहिल्या विद्या ग्रहण करणारी महिला देखील आहेत. या व्यतिरिक्त त्यांना महिला मुक्तीदाती म्हटले जातं. त्यांनी आपले संपूर्ण आयुष्य महिलांना शिक्षीत करण्याकरीता आणि त्या त्याचा मिळवून देण्याकरिता खर्ची घातले.

महिलांना शिक्षणाच्या प्रवाहात आणताना सावित्रीबाईंनी अनेक संघर्षाना सामोरे जावे लागले. स्त्री शिक्षण भारतामध्ये साक्षरतेचे प्रणाम अत्यंत नगण्य होते. २००१ च्या जनगणेप्रमाणे स्त्री आरक्षणास इतके टक्के होते व पुरूष आरक्षणचं प्रमाण ७५.८ टक्के इतके होते. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये स्त्री शिक्षणास उच्च प्राधान्य देण्यात येऊन अनेक राज्याचा सरकारी विद्यापीठ स्तरापर्यंत मुलींना शिक्षणास विद्यापीठ शिक्षण शुल्क माफ केले.

स्त्री साक्षरतेचे प्रमाण वाढविण्यासाठी स्त्रियांसाठी स्वतंत्र शाळा व महाविद्यालये सुरू करण्यात आली.

विज्ञान शिक्षणाची प्रगती इ.स. १९८८ मध्ये विज्ञान शिक्षणात सुधारणा होण्यासाठी एक योजना सुरू केली गेली. या शिक्षणासाठी आर्थिक मदत देण्यात येते. .... साक्षरतेमध्ये स्टेट इन्स्टिट्यू ऑफ टेक्नॉलाजीसाठी साहित्य खरेदी करणे चालू झाली. स्त्री आयईटीची स्थापना करण्यात आली.

व्यवसायिक शिक्षण १९८६ च्या राष्ट्रीय शिक्षण धोरणानुसार शाळाच्या व्यवसायिकीकरणावर भर देण्यात आला. १९८९ पासून हा कार्यक्रम लागू करण्यासाठी केंद्र सरकारने राज्य सरकारने सामान्याला निधी देत आहेत. या धोरणाच्या अनुनायाने उच्च माध्यमीक अभ्यासक्रमामध्ये कृषी, मणवालत, ईलेक्ट्रॉनिक्स मेडीकल, सुतारकाम हे विषय समाविष्ट करण्यात आले.

केंद्रीय मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत २९ जुलै २०२० रोजी नवीन शैक्षणिक धोरणाला मंजूरी देण्यात आली प्रधानमंत्री मोदीच्या पहिल्या कार्यकाळात या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण मसुदा तयार करण्यात आला पण गेल्या दोन-तीन वर्षापासून हे धोरण रखडल होतं.

हे नवीन शैक्षणिक धोरण देशात तब्बल ३४

वर्षानंतर आलं आहे मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाकडून डॉ. कस्तुरीरंगन यांच्या अध्यक्षतेखाली नवीन शैक्षणिक धोरणाचा मसुदा तयार करण्यात आला होता.

भारतातील भाषा आणि संस्कृती यांना उत्तेजण १९६८ चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण स्विकारले नंतर प्रादेशिक भाषा हेच उच्च शिक्षणातील आणि अध्यपनातील माध्यम झाले.

विज्ञान-तंत्रज्ञान अभ्यासक्रम शब्दामध्ये रूपांतर करण्यात आले. भारतीय भाषा आणि संस्कृती यांचा शाळा आणि महाविद्यालये अभ्यासक्रमात समावेश करण्यात आले.

उच्च शिक्षणातील वाढ १९५१ मध्ये भारतामध्ये फक्त २७ विद्यापीठे होते. त्यात वाढ होऊन २००१ पर्यंत २५४ इतके झाली १९९१ मध्ये ओरिसा सामान्यामध्ये फक्त १ विद्यापीठ होते. आता ती संख्या ९ इतकी आहे. यावरून विद्यापीठ उच्च शिक्षणाचा विकासाची आपण कल्पना येते. म्हणून आपल्याला अस वाटत की शिक्षण पात्रता चांगल्याप्रकारे वाढील आहे काय?

■■■■

शब्दगंध

वेळ

सानिका विनोद वैद्य
B.Sc.(I.T)-III year (Sem-V)

वेळ माणसाच्या आयुष्यातील खूप महत्त्वाची गोष्ट आहे. गेलेली वेळ परत आणता येत नाही. म्हणून आयुष्यात येणाऱ्या प्रत्येक क्षणाचा आनंद घ्या. मिळालेल्या वेळेला सत्कारणी लावा. तिचा योग्य तो वापर करा कारण 'आज' बघतोय पण 'उद्या'बघू की नाही याची शाश्वती कुणालाही नाही.

अडचणी आयुष्यात नेहमीच येतात पण कायम स्वरूपी राहत नाही. प्रत्येक गोष्टीला त्याचा त्याचा एक वेळ दिला की गोष्टी आपोआप सुरळीत होतात. दुःखाचा एक कार्यकाल गेला की सुख आपोआप दरवाजात येऊन उभ राहत. आपण वेळ सहज वाया घालवतो. पण त्याच वेळेचा सदुपयोग केला मेहनत केली की यशाला पर्याय उरत नाही. केलेली मेहनत आणि कष्ट कधीच वाया जात नाही. वेळेचा चांगल्या कामात गुंतवणूक केली की त्यातून चांगलं उत्पन्न होतं. माणसाला कधी कधी खूप कष्ट करूनही यश प्राप्त होत नाही कारण प्रत्येक गोष्टीची एक योग्य वेळ असते. मातीत रोवलेल्या बीजाला सुद्धा मोठे व्हायला, पालवी फुटायला थोडा वेळ लागतोच. म्हणून जर यशस्वी व्हायचे असेल तर संयम बाळगा. स्वतः स्वतःचा आत्मपरीक्षण करून बघा. चुकांना सुधारून बघा तुम्हालाही यशाचा मार्ग आपोआप गवसेल. स्वप्नांच्या मागे पळा. अपयशाला घाबरण्यापेक्षा यश मिळविण्याची जिद्द मनी बाळगा. कारण ते म्हणतात ना वेळेच्या आधी आणि वेळेच्या नंतर कधीच कोणाला काही मिळत नाही. वेळ गेली तर काही उपयोग नाही. त्यामुळे वेळेला वेळेवर वेळ द्यायला शिका.

■■■■

यह हमारा कर्तव्य है कि हम अपनी स्वतंत्रता के लिए अपने खून पसीने का भुगतान करें। हमे अपने बलिदान और परिश्रम से प्राप्त किए हुए आजादी के लिए, अंदर से उनकी रक्षा करने की ताकत होनी चाहिए – **सुभाषचंद्र बोस**

शब्दगंधा

जाणीव स्त्रीत्वाची...

सुमेधा विनोद वैद्य
B.Sc.(I.T)-III year (Sem-V)

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते
रमन्ते तत्र देवता:

या संस्कृत सुभाषितात स्त्रीवर असं म्हटलं गेलंय की जिथे नारीची पूजा केली जाते जिथे नारीचा सन्मान केला जातो तिथे देवांचा वास असतो देव सदैव तिथे नांदतात. पण हे खर आहे का? हा एक मोठा प्रश्नच आहे म्हणा. खरं तर आज आपल्या देशात बलात्कार, स्त्रीभ्रूण हत्या, हुंडाबळी ,अशा अनेक गंभीर बाब बघायला मिळतात. या एकविसाव्या शतकात आपण म्हणतो की स्त्रियांना बरोबरीचा हक्क मिळतो स्त्रिया सगळ्या क्षेत्रात प्रगती करत आहे मग असं असताना का समाजामध्ये स्त्रियांचे अधिकार हक्क याबद्दल जागृत आणावी लागते. का महिला सशक्तिकरणाचे महिला सबलीकरणाचे धडे आजही लोकांना द्यावे लागतात का स्त्री शिक्षणाचे महत्त्व आजही लोकांना सांगावं लागतं मग खरच स्त्रिया प्रगती करत आहेत का? आज खरं तर महाराष्ट्रात एकही महिला मुख्यमंत्री होऊ शकली नाही असं का? म्हणजे महिला राज्याची व्यवस्था व्यवस्थित ठेवू शकत नाही असं काही आहे की काय? या उलट मला तर वाटतं जर एक स्त्री तिच्या अख्ख्या घराची घडी नीट बसवू शकते तर ती अख्ख्या राज्याची देशाची सुद्धा व्यवस्था नीट चालू शकते की.हो ना मग असं सगळं असून सुद्धा आपल्याला बेटी बचाओ बेटी पढाओ सारख्या योजना का राबवाव्या लागतात. खरंतर जितका साक्षरतेचा मोकळीकतेचा अधिकार पुरुषांना आहे तर तितकाच अधिकार स्त्रियांना देखील असायलाच हवा.

असं म्हणतात की स्त्री हे निसर्गाने बनवलेल एक सगळ्यात सुंदर मास्टरपीस आहेमग असं असून सुद्धा स्त्रियांना त्यांचे हक्क अधिकार का दिले जात नाही आणि जर मुलगा वंशाचा दिवा असतो तर ती स्त्री त्या वंशाच्या दिव्याची वात का होऊ शकत नाही आज खरंतर महिलांच महिलांचं खच्चीकरण करताना त्यांना त्यांच्या अधिकारापासून वंचित ठेवताना दिसतात. खरं तर एका स्त्रीनेच दुसऱ्या स्त्रीला सांगायला हवं की कोमल है कमजोर नही तू शक्ती का नाम ही नारी है जग को जीवन देने वाली मौत भी तुझसे हरी है. हो ना आज जिजामाता, झाशीची राणी, कस्तुरबा, प्रतिभाताई पाटील, इंदिरा गांधी, लता मंगेशकर या सगळ्या स्त्रियांनी आपल्या आपल्या क्षेत्रात प्रगती करत स्त्रीशक्तीच उदाहरण प्रस्थापित केलं त्यांनी खऱ्या अर्थाने स्त्री शक्तीचा जागर केला. या सगळ्याकडे बघतांना मोठा आनंद वाटतो. स्त्रियांनी शिकण साक्षर होण खूप गरजेचे आहे जर एक स्त्री शिकली तर ती इतर अनेक स्त्रियांना साक्षर करू शकते त्यांचे अधिकार त्यांना मिळवून देऊ शकते.चला तर मग आपल्या प्रगतीचा एक उंच मोठा झोका घेऊया आपल्या स्वतःला आपल्या स्त्रीत्वाची आणि अस्तित्वाची जाणीव करून देऊया आणि खऱ्या अर्थाने आपल्यातल्या स्त्री शक्तीचा जागर करूया.

शब्दगंध

स्वातंत्र्याची पंच्याहत्तरी गाठताना...

कु. श्रृति रामदास दुर्गे
बी.ए. (अंतिम वर्ष)

एखाद्या बंदीस्त पिंजऱ्यातून मुक्तता मिळाल्यावर जो आनंद एखाद्या पक्ष्याला मिळतो तो आनंद किमान शब्दात तरी सांगता येणारा नसतो. कित्येक बलिदानानंतर अनेक हाल अपेष्टा सहन केल्यावर आम्हा भारतीयांना ही पारतंत्र्यातून सुटका मिळालेली आहे. उशिरा का होईना पण ती सोनेरी पहाट उजाडली. भारताला स्वातंत्र्य मिळाले. अन् तो दिवस म्हणजे १५ ऑगस्ट १९४७ असंख्य बलिदानांचे सार्थक झाले. दरवर्षी जानेवारी महिन्याच्या २६ तारखेला भारताचा प्रजासत्ताक दिन साजरा केला जातो. आपला भारत १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी स्वतंत्र झाला. पण त्याची लोकशाही राज्य घटना २६ जानेवारी १९५० रोजी अमंलात आली. म्हणून हा 'प्रजासत्ताक दिन' म्हणून मानला जातो. बघता-बघता स्वातंत्र्याचा प्रवास ७५ वर्षाचा होत आहे. आज आपण भारतीय स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करीत आहोत. ७५ वर्षाचा कालखंड जरी फार मोठा नसला तरी भारतीय नागरिकांच्या जीवनात स्वातंत्र्याची ही ७५ वर्ष पूर्ण करणे हे अनन्य साधारण महत्त्वाचे आहे.

स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवात आपली स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सवात आपली स्वातंत्र्याविषयी कोणती स्वप्ने होती? स्वातंत्र्याविषयी कोणती इच्छा होती? स्वातंत्र्याकडून आपल्या कोणत्या अपेक्षा होत्या? आज सत्य काय आहे? कुठे होतो आपण आणि आता कुठे आहोत? उणिवा काय राहित्या आणि आता भविष्यात कशी पावले उचलावी लागतील? याचा विचार आपल्याला करावा लागेल स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवात आपण काय कमावलं आणि काय गमावलं? याचे अवलोकन करण्याच्या मार्गावर आपण येऊन पोहोचले आहेत. भारत नैसर्गिक साधनसंपत्ती आणि खनिज समृद्ध देश आहे. तर पायी सागराच्या लाटा लोळण घालत आहेत. चहूबाजूने देशाच्या गंगा गोदावरी, ब्रम्हपुत्रा यासारख्या रक्त वाहिन्या वाहत आहेत. जवान निर्भिडपणे सीमेवर डोळ्यात तेल टाकून देशाचे रक्षण करत आहे तर किसान लोकराजा बनला आहे. अनेक पर्यटन स्थळे आपल्या भारताला लाभलेली आहेत. एकूणच आपला भारत देश हा ''सुजलाम सुफलाम'' आहे.

आपल्या देशाला पौराणिक आणि ऐतिहासिक वारसा लाभला आहे. अनेक थोर संताची भूमी असलेल्या आपल्या देशाच्या संस्कृतीला आज जागतिक पातळीवर सर्वश्रेष्ठ मानले जाते. अनेक धर्माचे, जातीचे, वंशाचे, रंगाचे लोक एकत्रित येथे गुण्यागोविंदाने नांदत आहेत. भारत हा अध्यात्मात व विज्ञानातही अग्रेसर झालेला आहे. अनेक खेळात भारताने कौतुकास्पद कामगिरी केलेली आहे. स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवात गेली ७५ वर्ष साहितय, कला, क्रीडा, संस्कृती या क्षेत्रामध्ये नामवंत

हो सकता है एक विचार के लिए किसी एक की मृत्यु हो जाय, परंतु उसके विचार उसके मृत्यु के पश्चात अपने आप हजारो लोगों के जीवन में अवतार ले लेगा – **सुभाषचंद्र बोस**

लेखक, साहित्यिक व कलावंतांनी आपला अमीट ठसा उमटवला आहे.

पण असे असले तरी एकीकडे प्रगती होत आहे आणि दुसरी कडे अनेक गोष्ट आपल्याला वेदना देत आहेत. स्वातंत्र्यासाठी अनेक शूर वीरांनी ऐन तारूण्यात बलिदान दिले. आपले संपूर्ण आयुष्य स्वातंत्र्यांसाठी खर्च केले. स्वातंत्र्यासाठी त्यांनी जणू रक्तांचा सडाच शिंपला. पण आम्ही मात्र रक्ताचाच उघडपणे बाजार मांडला असे कधी कधी वाटते. आज चीन-पाकिस्तान साऱ्या परकीय शक्ती सीमेवर आक्रमणाच्या तयारीत असतात. देशामध्ये दहशतवादी हल्ले होतात. उरी, पुलवामा साऱ्या रक्ताळलेल्या आठवणी आपल्याला दुःख देतात. या देशातल्या शेतकऱ्याला आपल्या हक्कांसाठी आंदोलन करावे लागते. अनेक गरिबांना एक वेळचे जेवण सुद्धा मिळत नाही. स्वर्गासारख्या कश्मीर गुलाबाच्या सुगंधाने दरवळत राहण्याऐवजी रक्तात रंगताना पाहायला मिळतो, तेव्हा खऱ्या अर्थाने स्वातंत्र्याच्या ठिकऱ्या ठिकऱ्या उडलात. भारत मातेच्या हृदयचे शेकडो तुकडे होता. एकाच आईची लेकरे एकमेकांच्या रक्तासाठी तहानलेली असतील तर त्या आईची काय अवस्था होत असेल...? आपण विचार ही करू शकत नही. मात्र या सर्व आक्रमणांमध्ये सामान्य माणूस भरडला जातो. जळणारी झोपडी आणि करपणारे रक्त मात्र भारतीयच आहे. हे आपण कुठेतरी विसतो. भ्रष्टाचाररूपी यंत्रणेमुळे मोठी व्यवस्था पोखरली आहे. रोज मोठ्या अधिकाऱ्यांना भ्रष्टाचाराच्या आरोपाखाली अटक होते. तेव्हा ज्यांच्या हाती आपण देशाची धुरा सोपवलेली आहे. तेच जर भ्रष्टाचारांच्या रंगाने रंगून आहेत हे पाहून तर असंख्या वेदना होतात. सामान्य माणसाच्या हक्कांची भाकरी गिळणारी मंडळी या देशाचे मारेकरी आहे. तेच खूप मोठे, गुन्हेगार आहेत. सत्यमेव जयते हे ब्रीदवाक्य आपल्या देशाची शान आहे. परंतु अशा दुष्ट प्रवृत्तीमुळे देश शोकग्रस्त होतो. नेहमीच भगतसिंगाची आठवण झाली की आजच्या तरूण पिढीकडे हस्तांतरीत करण्यात आलेल्या स्वातंत्र्याचा अर्थ त्यांना कधी समजणार? असा प्रश्न पडतो.

स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवात आपल्याला एक गोष्ट मान्य करावी लागणार आहे की भारतीय स्वातंत्र्याने आपल्याला खूप काही दिले. परंतु जो असमाधानाचा, असंतोषाचा स्वर निघत आहे. त्याला आपणच खरे तर जबाबदार आहोत. आपली आर्थिक, सांस्कृतिक, औद्योगिक प्रगती तर झाली. पण मूल्यांचा ऱ्हास होत गेला आहे. म्हणूनच एकीकडे आपण वैज्ञानिक प्रगतीच्या मार्गाने परिवर्तन करीत आहोत. परंतु त्याच वेळी दुसऱ्या बाजूला वेगाने वाढणारी भौतिक व अभौतिक समस्यांच्या दृष्टीने कुठे तरी विळख्यात आपण अडकल्याने स्वातंप्याचा श्वास गुदमरतो आहे.

म्हणूनच स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सव साजरा करीत असताना प्रत्येक जनतेनी असा पण घ्यावा की देशाव्या हितासाठी स्वतःकडून जेवढे होईल तेवढे प्रयत्न निस्वार्थी होऊन करावे...

जय भारत...

■■■■

शब्दगंध

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

अतुल फकरू आत्राम
बी.ए. (द्वितीय वर्ष)

साजरा करूया स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव,
साजरे करूया स्वातंत्र्याची
गौरवशाली ७५ वर्षे
स्वातंत्र्याची, समतेची, बंधुतेची,
एकात्मतेची, विकासाची आणि लोकशाहीची

गुजरात मधील साबरमती आश्रमापासून १२ मार्च २०२१ ला स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सवाला सुरूवात झाली. आणि जवळ-जवळ ७५ हप्ते हा कार्यक्रम चालू राहणार १२ मार्च २०२३ पर्यंत १५ ऑगस्ट १९४७ ला भारत स्वातंत्र्य झाला आणि आपण आज म्हणजे ७५ वर्षांनंतर स्वातंत्र्य लढ्यात प्रेरक ठरलेल्या उदात्त आदर्शाला डोळ्यासमोर ठेवून ७५ व्या स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सवाच्या वर्षात पर्दापण करत आहोत.

मुठभर इंग्रज दोन चार बंदुके प्लासी आणि बक्सार या युद्धापासून 'फोडा आणि राज्य करा' या नितीच्या आधारावर ब्रिटीशांनी १५० वर्षे या विशाल असा विविध धर्म, विविध संस्कृतीने नटलेल्या देशात राज्य करण्यास सुरूवात केली. १८५७ च्या उठावानंतर खरा स्वातंत्र्य मिळण्यासाठी इंग्रजाविरूद्ध शस्त्रे उचलण्यास सुरूवात झाली. त्यानंतर भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे मवाळवादी, जहालवादी पुढाऱ्यांनी महत्त्वाच योगदान दिले. त्याचबरोबर क्रांतीकारी चळवळ चाफेकर बंधू, सावरकर बंधू ह्यांचे भारतमातेला परदास्यातून मुक्त करण्याचे प्रयत्न स्वातंत्र्यविर सावरकरांची सागारातील उडी, त्यांनी अंदमानच्या तुरुंगात सोसलेला यमयातना अनंत कान्हेरे सारख्या कोवळ्या वयाच्या युवकांचे आत्मबलिदान या सर्व घटना नदीच्या मार्गने समुद्राकडे जात होत्या. म्हणजे लढ्याच्या मार्गाने स्वातंत्र्याकडे जात होत्या.

'सारे जहाँसे अच्छा ही दोस्ता हमारा,' जय हिंद! चलो दिल्ली, तुम्ही मला रक्त द्या मी तुम्हाला स्वातंत्र्य देतो. अशा नव्यानी भारतीयांच्या मनात स्वातंत्र्याची मशाल पेटवली जात होती. वृत्तपत्राच्या माध्यमातून सुद्धा जनजागृती केली जात होती. याचबरोबर राष्ट्रपिता, अहिंसा सत्येचे पुजारी महात्मा गांधी सत्याग्रहाच्या माध्यमातून पादाक्रांत करत स्वातंत्र्याकडे जात होते आणि ज्या दिवसाची आतुरतेने वाट पाहत होते तो दिवस उजाडला. मात्र एका डोळ्याला सुखाचे अश्रू, तर दुसऱ्या डोळ्याला दुःखाचे अश्रू वाहू लागले होते. एकीकडे भारताला स्वातंत्र्य मिळलं तर दुसरी कडे भारताचे तुकडे झाले. अशाप्रकारे स्वातंत्र्य मिळालं. महामानव डॉ. बाबासाहेबांनी भारताचे संविधान करून करून २६ जानेवारी १९५० ला भारताला गणराज्य बनवलं. आपली मातृभूमी किती सुंदर प्रिय आहे स्वर्गापेक्षाही प्रिय वाटणाऱ्या या मातृभूमीसाठी हालअपेष्टा सहन करण्यात आनंद आहे. असे मानणारे अनेक पुत्र या भारत मातेच्या पोटी जन्म घेतले. गेल्या ७५ वर्षात भारताने प्रचंड प्रगती केली. १९५६ ला राज्याची विभागणी झाली. १९६२,६५,७१ ला आक्रमण

झालं. १९६९ ला बँकेचे राष्ट्रीयीकरण झाले. १९८२ मध्ये पृथ्वी क्षेपणास्त्राचा विकास झाला. १९८४ ला जगाच्या बाजारपेठेत भारताने नाव कमावल. ९१ मध्ये जागतीकरण, खाजगीकरण, उदारीकरण आणि व्यापारीकरण घडून आलं. ९३ ला गॅट कराराचा स्वीकार केला. २००५ मध्ये माहितीचा अधिकार आला. विविध क्रिडा क्षेत्रात उंच भरारी घेतली. २०१९-२० ला ऑलम्पिक खेळात तब्बल ७ पदके भारताने पटकावली. अशा अनेक बाबातीत आम्ही विकास केला. मात्र कारखानदारीला उच्च स्थान देवून शेतीला कमी महत्त्व दिलं 'बलसागर भारत होवो' असे स्वप्न पाहणारे आपण, याच आपल्या भारत देशात आज सुद्धा असंख्या शेतकरी आत्महत्या करतात. या जगाचा पोशिंदा असलेल्या शेतकऱ्याचे प्रश्न सोडवू शकलो नाही. आकाशावर मोठ्या प्रमाणावर दुर्बिनच्या साह्याने चंद्र, ग्रह, तारे पाहू लागलो परंतु जवळ राहणाऱ्या व्यक्तिंशी आमचे प्रमाचे संबंध राहू शकले नाही. समतेचे तत्व स्वीकारल मात्र हिंदू-मुस्लिमांच्या रक्तामध्ये बंधु भाव उतरलाच नाही.

आज तर देशात डोकावून पाहल तर भ्रष्टाचार, आतंकवाद, गुन्हेगारी, बेरोजगारी, महागाई अशा अनेक समस्या देशाला पोखरून टाकत आहे. वाड्या -वस्त्यावरच्या समस्या दूर झाल्याच नाही. कदाचित स्वातंत्र्याचा प्रकाश तिथपर्यंत गेलाच नाही. रोजगाराच्या नादात अनेक तरूणांचे आयुष्य अंधारात चाललेल आहे. अजूनही ग्रामीण भागातल्या स्त्रियांना मोकळा श्वास घेता येत नाही आहे. आम्हाला स्वातंत्र्य मिळाल मात्र स्वातंत्र्याचा सुतंत्र करण्यात आम्ही कमी पडलो. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी १६७४ साली राज्याभिषेक झाल्यानंतर स्वराज्य आणि सुराज्य हे एकाच वेळी उभ करण्याच प्रयत्न केला. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा नाव जरी आदराने घेतो, पण छत्रपती शिवाजी महाराजाचा विचार मात्र कधीच विसरला. या देशाला गरज आहे 'छत्रपती शाहू' राज्यांसारखी उदात्त कतृत्ववान व्यक्तीची.

■■■■

शब्दगंधा

स्त्री प्रतिमा व आजची स्त्री

कु. सलोनी सु. भसारकर
BCCA (1st Year)

स्त्री ही मुळातच परमेश्वराची एक अप्रतिम निर्मिती आहे. स्त्रीच्या अस्तित्वामुळेच संपूर्ण जगाला सौंदर्य प्राप्त झालेले आहे. आजच्या स्त्रीने तर तिच्या सर्व बंधनांवर मात करून प्रगतीच्या दिशेने घोडदौड सुरू केली आहे. पूर्वीच्या काळी असे म्हटले जायचे की,

स्त्री जन्मा ही तुझी कहाणी
पदरात पान्हा नयनात पाणी

पण हल्लीच्या काळामध्ये फक्त या ओळी पुरताच स्त्रीचे अस्तित्व मर्यादित राहिलेले नाही. एक काळ असा होता की स्त्रियांची कर्मभूमी आणि कार्यक्षेत्र हे घराच्या आतच मर्यादित होते. पुरूष प्रधान संस्कृती मध्ये घरात पुरूषांचेच वर्चस्व दिसत असे. घरातील कोणत्याही प्रकारचे निर्णय पुरूष घेत असे स्त्रीने फक्त त्या निर्णयाची अमंलबजावणी करणे. एवढेच तिच्या हातात असे. एकदा निर्णण झाला की त्यावर मतप्रदर्शन देखील करायचे नाही.

विविध कार्यालयांमध्ये देखील श्रेया क्वचित दिसत असत महाविद्यालयांमध्ये शिकण्यासाठी हे दोन-चार मुलीच असं सार्वजनिक ठिकाणे चौकात चार-चौघात रस्त्यात किंवा अन्य कुठेही मुली अथवा स्त्रिया मोकळेपणाने बोलताना दिसत नव्हत्या. प्राथमिक आणि माध्यमिक शिक्षणाची ही अवस्था तर मग उच्चशिक्षणात तर स्त्रियांची अवस्था सांगण्यासारखी नव्हती. उच्च शिक्षणात फक्त पुरूषांचीच मक्तेदारी होती, पण काळ बदललेला आहे. आजचे दृश्य हे आश्चर्यचकीत करणारे आहे.

आजच्या स्त्रिला कोणतेच क्षेत्र नवीन राहिलेले नाही. उलट काही क्षेत्रांमध्ये तर तिने स्वतःचे वर्चस्व निर्माण केले आहे. आजही पुरूष प्रधान आपल्या भारत देशामध्ये स्त्रियांनी काही क्षेत्रे पूर्णपणे काबीज करून घेतलेली आहेत. राजकारण, अर्थकारण, समाजकारण, कौटुंबिक जबाबदाऱ्या, सुरक्षा इत्यादी सर्व क्षेत्रांमध्ये स्त्रिया समर्थपणे जबाबदाऱ्या पेलताना दिसत आहेत. वैद्यकीय क्षेत्रात, संशोधनाच्या क्षेत्रात आजची स्त्री नेत्रीदपक कामगिरी करताना दिसते. इतकेच नाही तर प्रसंगी रणरागिनी बनून रक्षण ही करू शकते.

आजची स्त्री गृहिणी असली तरी बहुश्रुत झालेली आहे. जगात घडणाऱ्या घटनांचा, आपल्या आजूबाजूच्या परिस्थितीचा आपल्या जीवनावर कसा परिणाम होते? याची तिला जाणीव झालेली आहे. ही सर्व जबाबदारी सांभाळून देखील, घरात मुलांचा अभ्यास घेणे. त्यांच्या आरोग्याची काळजी घेणे. घरातील सर्व सदस्यांचे लाड पुरवणे, तेही कोणतीही अपेक्षा मनात न ठेवता. हा स्त्रीचा मातृत्वाचे गुण तर कोणत्याही काळात नष्ट न होणारच आहे.

आजची स्त्री प्रतिभाताई पाटील बनून देशाचे नेतृत्व करू शकते. लता मंगेशकर बनून स्वरांवर अधिराज्य गाजवू शकते. तर कविता चावला बनून स्वरांवर अधिराज्य गाजवू शकते. तर कविता चावला बनून सगळं आसमंत कवेत घेऊ शकते. कधी कधी

ती पी.टी. उषा बनून जिवाच्या आकांताने धावते. तर कधी मदर तेरेसा बनून त्रास असलेल्यांना आपल्या कवेत घेऊन मायेची ऊब पण देऊ शकते. वेळ आलीच तर देश रक्षणासाठी झाशीची राणी म्हणून युद्धा लढण्यासाठीही ती तयार असते.

आजच्या स्त्रीची ताकद प्रचंड वाढलेली आहे. आजची स्त्री शिक्षण घेतले, शिक्षण देते विविध प्रकारच्या नोकरीही करते आणि घराची जबाबदारी उचलते मुलांचा अभ्यास मुलांच्या भवितव्याची जडण-घडण याचा भार देखील स्त्री समर्थपणे पेलते आहे. एवढ्या सर्व जबाबदाऱ्या पेलण्याची प्रचंड क्षमता आजच्या स्त्रीने कमावलेली आहे. या सामर्थ्यांने तिने या मानवी समाजामध्ये तिचे स्थान कसे अनन्य साधारण महत्त्वाचे आहे हे संपूर्ण समाजाला दाखवून आणि पटवूनही दिले आहे.

खरोखर आजच्या या स्त्रीला माझे कोटी कोटी नमन.

■■■■

शब्दगंधा

स्वातंत्र्य हेच स्वातंत्र्य

सिद्धेश्वर गहुकर
बी.कॉम. (प्रथम वर्ष)

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
स्वातंत्र्य अपार शक्तीचे
प्राण लाऊनी सर्वस्वाला
हक्कदार झाले भक्तीचे

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
स्वातंत्र्य दुष्ट गोऱ्यांपासून
आभार मानावे त्या विरांचे
ज्यांनी प्राण ही दिले मनापासून

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
विजय सत्य विचारांचा
पराभव खूनी अधिकाऱ्यांचा
परमार्थ प्रेमी परिवारांचा

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
आंबेडकरांचे संविधान
शुद्रांचा करून सन्मान
राखला माणुसकीचा मान

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
फुलेंचा कठीण असा ध्यास
मिळेल सम शिक्षण सर्वांस
करू अज्ञानाचा नाग

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
भगतसिंह चे बिलदान
तो इंकलाब' चा जय घोष
ते निस्वार्थ देशहीता प्राण

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
कलामांचे नित्य गुणगाण
प्रयोग ते असाधारण,
देशाची उंचावली मान

स्वातंत्र्य हे स्वातंत्र्य,
संतांची अमृत ती वाणी
प्रेम भावाचे धडे शिकवूनी
केली जागी सत्यता आपल्या मनी

स्वतंत्र झालो स्वतंत्र
नका फुंकू समाजावर मंत्र
लागू द्या देशप्रेमी छंद
करू करणे कुविचार बंद

■■■■

हिन्दी विभाग

प्रा. डॉ. शैलेन्द्रकुमार शुक्ल
हिन्दी विभाग

संग्राम ज़िन्दगी है

संग्राम जिन्दगी है,
लड़ना उसे पड़ेगा।
जो लड़ नहीं सकेगा,
आगे नहीं बढ़ेगा।

इतिहास कुछ नहीं है–
संघर्ष की कहानी।
राणा, शिवा, भगतसिंह–
झाँसी की वीर रानी ।।
कोई भी कायरों का,
इतिहास क्यों पढ़ेगा?

आओ! लड़ें स्वयं से,
कलुषों से कल्मषों से।
भोगों से वासना से,
रोगों के राक्षसों से।।
कुन्दन वही बनेगा,
जो आग पर चढ़ेगा।।

घेरा समाज को है,
कुण्ठा कुरीतियों ने।
व्यसनों ने रूढ़ियों ने,
निर्मम अनीतियों ने ।।
इनकी चुनौतियों से,
है कौन जो भिड़ेगा।।

चिन्तन, चरित्र में अब,
विकृति बढ़ी हुई है।
चहुँ ओर कौरवों की,
सेना, खड़ी हुई है।
क्या पार्थ इन क्षणों भी,
व्यामोह में पड़ेगा।

शब्दगंगा

आजादी के ७५ साल : हमने क्या खोया और क्या पाया

अमनकुमार दुबे, बी.काम. (तृतीय वर्ष)

भारत अपनी आजादी की ७५वीं वर्षगांठ का जश्न मना रहा है। यह सभी देशवासियों के लिए विशेष अवसर है। १५ अगस्त १९४७ को देश सैकड़ों वर्षों की गुलामी की बेड़ियों से आजाद हुआ। तब से लेकर अब तक सांस्कृतिक, सामाजिक, राजनीतिक, आर्थिक, सैन्य, खेल एवं तकनीकी क्षेत्र की जीएफएफ कमी राष्ट्र के रूप में है। यह अनायास नहीं है। दुनिया आज भारत की तरफ देख रही है। बीते ७५ सालों में अपनी अंदरूनी समस्याओं, चुनौतियों के बीच देश ने ऐसा कुछ जरूर हासिल किया है, जिसकी तरफ दुनिया आकर्षित हो रही है। देश के पास गर्व करने के लिए उपलब्धियां हैं तो अफसोस जताने के लिए वजहें भी हैं। ङ्गङ्गहमें आजादी तो मिल गई लेकिन वह आजादी आज किस रूप में है। हमारे पूर्वजों, स्वतंत्रता संग्राम सेनानियों, राजनेताओं ने आजाद भारत का जो सपना देखा था। उनकी नजरों में आजादी के जो मायने थे क्या उसके अनुरूप हम आगे बढ़े हैं। संविधान में एक आदर्श देश की जो परिकल्पना की गई है उसे हम कितना साकार कर पाए हैं। नागरिकों से समाज और समाज से देश बनता है। एक बेहतर नागरिक एक स्वस्थ समाज का निर्माण करता है। एक सजग समाज देश को उन्नति के रास्ते पर ले जाने का मार्ग प्रशस्त करता है। सवाल है कि एक देश और व्यक्ति के रूप में आज हम कहां खड़े हैं, इसका एक सिंहावलोकन करना जरूरी है। आजादी के इन सालों में हमने क्या खोया और क्या पाया है, आज इसकी भी बात करनी जरूरी है।

१५ अगस्त १९४७ को हम आजाद तो हो गए लेकिन यह आजादी विभाजन के साथ आई। भारत की जमीन से नए देश पाकिस्तान अस्तित्व में आया। देश के पूर्वी और पश्चिमी हिस्से में बने इस नए देश की वजह से भारत को अपना एक बड़ा भूभाग और लोगों को खोना पड़ा। इसके बाद कश्मीर और अक्साई चिन में हमें अपनी जमीन खोनी पड़ी। हालांकि, सिक्किम को अपने साथ जोड़ने पर हमारी सरकार कामयाब हुई। तब से लेकर अब तक भारत अपनी सीमा की हिफाजत करता आया है। कई राज्यों में अलगाववादी ताकतों, नक्सलवाद, आतंकवाद की चुनौती से निपटते और सीमा पर चीन एवं पाकिस्तान से लड़ते हुए भारत ने देश की चौहद्दी एवं संप्रभुता पर आंच नहीं आने दी है। आंतरिक चुनौतियों एवं सांप्रदायिक सौहार्द्र बिगाड़ने की कुटिल चालों को नाकाम करते हुए भारत ने अपनी अनेकता में एकता की खासियत एवं धर्मनिरपेक्षता की भावना बरकरार रखी है। ङ्गङ्गभारत जीवंत लोकतंत्र का एक जीता-जागता उदाहरण है। यहां की लोकतांत्रिक संस्थाओं में लोगों की आस्था है। विरोधी विचारों का सम्मान लोकतंत्र को ताकत देता आया है। दुनिया के सबसे बड़े लोकतांत्रिक

देश के रूप में भारत ने एक परिपक्व देश के रूप में अपनी पहचान बनाई है। देश के पहले प्रधानमंत्री जवाहर लाल नेहरू से लेकर अब तक सत्ता पक्ष और विपक्ष के बीच मुद्दों पर गंभीर मतभेद रहे लेकिन इन मतभेदों ने लोकतंत्र को कमजोर नहीं बल्कि उसे मजबूती दी है। लोग अपनी पसंद से सरकारें चुनते आए हैं। भारत के लोकतंत्र में लोग ही अहम हैं। यह भारत की जीत है।

आम आदमी को सशक्त बनाने के लिए बीते दशकों में सरकारें जनकल्याणकारी नीतियां और योजनाएं लेकर आईं। योजनाओं का लाभ गरीबों एवं कमजोर वर्गों तक पहुंचाया गया है। प्रधानमंत्री ग्राम सड़क योजना, सूचना का अधिकार, शिक्षा का अधिकार, मनरेगा जैसे कार्यक्रमों एवं योजनाओं ने आम आदमी को सशक्त बनाया है। इन महात्वाकांक्षी योजनाओं से विकास की गति तेज हुई। लेकिन यह भी सच है कि सरकार की इन योजनाओं को पूरी तरह से लागू नहीं किया जा सका। फिर भी इन योजनाओं का लक्ष्य आम आदमी को राहत पहुंचाना ही है। इन विकास योजनाओं के बावजूद देश में गरीबी, पिछड़ापन दूर नहीं हुआ है। विकास से जुड़ी समस्याएं अभी भी मौजूद हैं।

उदारीकरण के दौर के बाद भारत तेजी से विकास के रास्ते पर आगे बढ़ा है। आर्थिक, सैन्य एवं अंतरिक्ष क्षेत्र में इसने सफलता की बड़ी छलांग लगाई है। चुनौतियों के बावजूद भारतीय अर्थव्यवस्था तेजी से आगे बढ़ी है। आज भारत दुनिया का सबसे बड़ा बाजार बना हुआ है। सैन्य क्षेत्र में भारत एक महाशक्ति बनकर उभरा है। परमाणु हथियारों से संपन्ना भारत के पास दुनिया की चौथी सबसे शक्तिशाली सेना है। मिसाइल तकनीकी में दुनिया भारत का लोहा मान रही है। अंतरिक्ष क्षेत्र में भारत ने नए-नए कीर्तमान गढ़े हैं। मंगल मिशन की सफलता एवं रॉकेट प्रक्षेपण की अपनी क्षमता के बदौलत भारत अंतरिक्ष क्षेत्र में महारथ रखने वाले चुनिंदा देशों में शामिल है। आईटी सेक्टर में देश अग्रणी बना हुआ है। इन उपलब्धियों ने देश को सुपर पावर बनने के दरवाजे पर लाकर खड़ा कर दिया है।

जाहिर है कि आज भारत के पास दुनिया को देने के लिए बहुत कुछ है लेकिन इन सफलताओं एवं उपलब्धियों के बावजूद सामाजिक एवं नैतिक मूल्यों में ह्रास हुआ है। व्यक्ति से लेकर समाज, राजनीति सभी क्षेत्रों में मूल्यों का पतन देखने को मिला है। सत्ता, पावर, पैसा की चाह ने लोगों को भ्रष्ट एवं नैतिक रूप से कमजोर बनाया है। राजनीति का एक दौर वह भी था जब रेल हादसे की जिम्मेदारी लेते हुए केंद्रीय मंत्री अपने पद से इस्तीफा दे दिया करते थे। एक वोट से सरकार गिर जाया करती थी। भ्रष्टाचार में नाम आने पर नेता अपना पद छोड़ देते थे लेकिन आज सत्ता में बने रहने के लिए सभी तरह के समझौते किए जाते हैं और हथकंडे अपनाए जाते हैं। नैतिक पतन के लिए केवल नेता जिम्मेदार नहीं हैं, मूल्यों में पतन समाज के सभी क्षेत्रों में आया है। इसके लिए किसी एक को जिम्मेदार नहीं ठहराया जा सकता। बेहतर समाज एवं राष्ट्र बनाने की जिम्मेदारी हम सभी की है। इसके लिए हम सभी को आगे आना होगा। तभी जाकर एक बेहतर भारत और 'न्यू इंडिया' के सपने को साकार किया जा सकेगा।

मतलब आजादी का

सिद्धेश्वर गहुकर
बी.कॉम. (प्रथम वर्ष)

आजादी का ये कैसा,
मतलब तुमने जाना है।
अपनी स्वार्थ सिद्ध को ही,
तुमने आजादी माना है।

भारत की इस आजादी में,
कितनों ने मृत्यु वरण किया।
कितनो ने अपना घर छोडा,
कितनो ने जीवन-मरण किया।

अनगिनत अनाम शहीद हुए,
आजादी के मतवाले थे।
भारतमाता की पुकार पर,
वो कब रूकने वाले थे।

संघर्षो की आजादी को,
हमनें यूं बदनाम किया।
राजनीति को सिर पे चढा कर
हमने ओछा काम किया

आजादी का मतलब क्या?
गाली की अभिव्यक्ति है।
आजादी का मतलब क्या?
पाक की अंध भक्ति है।

आजादी का मतलब क्या?
पाकपरस्ती होना है।
आजादी का मतलब क्या?
कश्मीर को खोना है।

आजादी का मतलब क्या?
शिशुओं की सिसकारी है।
आजादी का मतलब क्या?
बच्चो की बेगारी है।

आजादी का मतलब क्या?
तुष्टिकरण की नीति है।
आजादी का मतलब क्या?

एक जाति वर्ग से प्रिती है।
आजादी का मतलब,
वीर सुभाष का मान है।
आजादी का मतलब,

वल्लभभाई का व्यक्तित्व है।
और
भगतसिंह का बलिदान है।
आओ हम सब मिलकर,
एक नया विचार करें।

सबको साथ मे लेकर हम,
सपनो को साकार करें।
स्वस्थ और विकसित भारत का,
सपना सच करना होगा।
आजादी को अक्षुण्ण बनाने,
मिल-जुलकर रहना होगा।

शब्दगंधा

जश्न-ए-आजदी के 75 साल : स्वतंत्र भारत और साहित्यकारों के स्वप्न

विशालकुमार यादव, बी.एस्सी (तृतीय वर्ष)

आजादी के अमृत महोत्सव को लेकर पुरे देश में दुंदुभि बज रही है. पर आजादी के नाम पर जिस प्रजातंत्र का झुनझुना बजाया गया, उस आजादी को लेखकों, कवियों ने क्यों सहजता से नहीं स्वीकारा? सहित्यकारों के आजादी से मोहभंग पर डॉ ओम निश्चल का सुचिंतित आलेख पठनीय है.

स्वतंत्रता की शान,
हर भारतीय का अभिमान,
गगन में लहराता तिरंगा ।

१५ अगस्त २०२१

भारतीय स्वतंत्रता संग्राम का एक लंबा इतिहास है. व्यवस्थित देशव्यापी आंदोलन की बात करें तो यह १८५७-१९४७ तक आता है. मुगलों के लंबे शासन के बाद भारत पर ब्रिटिश आधिपत्य रहा. इसलिए स्वतंत्रता के लिए की गयी लड़ाई ब्रिटिश उपनिवेश के विरुद्ध की गयी लड़ाई थी. सन १६०० ईस्वी् में कुछ अंग्रेज व्यापारियों ने इंग्लैंड की महारानी से भारत में व्यापार करने की अनुमति मांगी थी. इसके लिए व्यापारियों ने ईस्ट इंडिया कंपनी बनाई. कुछ पुर्तगाली यात्री उससे पूर्व भारत पहुंच चुके थे सो उस मार्ग का अनुसरण कर अंग्रेज व्यापारी भी भारत पहुंचे.ङ्गङ्गभारत में तब जहांगीर का शासनकाल था.

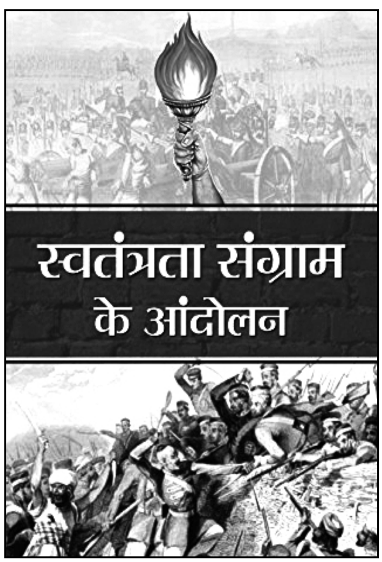

अंग्रेजों का यह भी पता था कि मुगल शासकों के खजाने सोने-चांदी से भरे हैं. पहले तो अंग्रेज व्यापारियों ने जहांगीर की मदद से पुर्तगालियों को किनारे लगाया फिर कलकत्ते में भी व्यापार का अधिकार हासिल कर लिया. इस तरह भारत में अंग्रेजों ने न केवल व्यापार का बल्कि शासन करने के अपने मंसूबे को अंजाम देना शुरू किया तथा सोने की चिड़िया कहे जाने वाले इस देश के प्राकृतिक भौतिक संसाधनों को लूटना खसोटना शुरू किया.

१६६४ में यहां फ्रांसीसियों के एक व्यापारिक दल ने भी अपने बेड़े भेजे और भारत के कुछ हिस्से पर अपना कब्जा जमाया. अंग्रेजों ने न केवल मुगलों को बल्कि देशी राजे रजवाड़ों को भी प्रलोभन देकर उन्हें अपने वश में किया और पराधीनता की बेड़ियों में भारत जकड़ता गया. इस तरह अंग्रेजों ने न केवल भारत में शासन किया, यहां की संस्कृति को नष्ट भ्रष्ट किया बल्कि धीरे-धीरे यहां के हिंदू मुसलमानों की गंगा-जमुनी तहजीब को छिन्न-भिन्न करते हुए दोनों को आपस में बांटना शुरू किया. अंग्रेजों के जुल्मो-

सितम की कहानी बहुत दारुण है. धीरे-धीरे भारत में स्वाधीनता की चेतना पनपी और राष्ट्रवादियों ने अपने देश को अंग्रेजों के चंगुल से छुड़ाने के लिए तमाम स्तरों पर संघर्ष प्रारंभ किया.

उस दौर में जब भारत में अपने देशी हथियार भी बहुत अच्छी कोटि के न थे. अंग्रेजों के पास तोपों से सुव्यवस्थित सैन्य दस्ते थे. अंग्रेज कैसे भारतीय स्वतंत्रता संग्रामियों पर कोड़े बरसाते थे, कैसे जलियांवालां बाग में हजारों नागरिकों को मौत के घाट उतार दिया. कैसे तमाम अहिंसक लोगों पर जुल्म ढाए जाते थे, कैसे आजादी के सिपाहियों को सेल्युलर जेल में बंद किया गया, ये सब गुलामी के दौर के वे खौफनाक मंजर हैं, जिनकी याद करते ही रोंगटे खड़े हो जाते हैं.

१८५७ में आजादी की लड़ाई की शुरुआत हुई और भारतीय राष्ट्रवाद का उदय भी. आजादी की लड़ाई में कांग्रेस की भी निर्णायक भूमिका है, जिसकी स्थापना १८८५ में हुई और स्वाधीनता आंदोलन का अभियान भी तभी से अग्रसर हुआ. भारतीय बुद्धिजीवी इस संघर्ष के अगुवा बने. कुछ उदारवादी इसमें थे तो धीरे-धीरे कुछ उग्र और अतिवादी विचारों के लोग भी शामिल होते गए. एक तरफ महात्मा गांधी अफ्रीका से लौट कर देश के आजादी के लिए समर्पित हो चुके थे दूसरी तरफ सुभाषचंद्र बोस के नेतृत्व में आजाद हिंद फौज ने मोर्चा सम्हाला. राष्ट्रवादी नेताओं का एक बड़ा समूह इस यज्ञ में आहुति के लिए सन्नद्ध हुआ.

■■■■

शब्दगंधा

सच्चाई स्वतंत्रता की

स्मिताली तपासे
बी.कॉम. (प्रथम वर्ष)

अंग्रेजो से तो लड़ लिये
क्या लगता है तुम स्वतंत्र हो।
या फिर भ्रष्टाचार के निचे,
रगडने वाले यंत्र हो।

स्वातंत्र्य कलम की लिखावट मात्र
पर सच्चाई जानते हो क्या है।
दरदर भटकना काम के लिये बेटा
राह देखती घर पे माँ हैं।

ख्वाब था उन शहीदों का,
सपनों सा भारत बनाऐंगे।
सोचता हूँ आजका हर नेता,
जनता को कैसे उलझाऐंगे।

रोटी गरीब की छिनेंगे,
तोंदे अपनी फैलाऐंगे।
आश्वासन देके कुछ झुटे से
जनता को युँही बहलाऐंगे।

क्युँ चंठ हरकते करे युँ,
मजाक बनाते आजादी का।
मार देते उन आवाजो को,
जो साथ देत खुद्दारीका।

कुछ दे नहीं सकते हमको तुम
क्या हक है तुमको हमे मांगने का।
क्या खुब समझे आजादी का मतलब
ये तो काम है न्याय को टांगने का।

■■■■

शब्दगंधा

आजादी के लिए लेखकों का प्रतिपादन

प्रेमकुमार शुक्ला
एम.ए. हिंदी (प्रथम वर्ष)

आजादी की लड़ाई कई मोर्चो पर चल रही थी. राजनीतिक रूप से, संगठित सैन्य शक्ति से तो एक दूसरी तरफ देश के साहित्यकार देशवासियों में राष्ट्रप्रेम का जज्बा पैदा कर रहे थे. वे देश के नायकों को राष्ट्र की स्वाधीनता के लिए अपनी लेखनी से उद्दीप्त कर रहे थे. यह प्रभात फेरियों का दौर था जब छोटे-छोटे जुलूसों में राष्ट्रप्रेम के दीवाने गाते और जन जागरण पैदा करते हुए चल रहे थे. आजादी के तराने हर भारतीय के मन में गूंज रहे थे. गांधी का चरखा राष्ट्र के स्वाभिमान का प्रतीक बन गया था. अंग्रेजी वस्त्रों की होली जलाई जा रही थी. नमक सत्याग्रह व अंग्रेजों भारत छोड़ो के नारे तेज हो रहे थे. तिलक कह रहे थे, स्वाधीनता हमारा जन्मसिद्ध अधिकार है तो भारतेंदु हरिश्चंद्र हिंदी के पक्ष में अलख जगा रहे थे: निज भाषा उन्नति अहै सब भाषा को मूल.

भारतेन्दुयुगीन रचनाकारों प्रेमघन, प्रतापनारायण मिश्र, बालमुकुन्द गुप्त, बालकृष्ण भट्ट, बाबू गुलाब राय, हरिऔध, मैथिलीशरण गुप्त, सुभद्रा कुमारी चौहान, काजी नजरुलइस्लाम, सुब्रह्मण्यम भारती, बंकिमचंद्र चटर्जी, रवीन्द्रनाथ टैगोर सब मिल कर स्वाधीनता का एक वातावरण पैदा कर रहे थे. गुलामी की जंजीरों को तोड़ने में पत्रकारिता का भी अहम योगदान रहा. तब साहित्यकारों व पत्रकारों में आज जैसी फांक न थी. पत्रकारिता भी एक राष्ट्रीय मिशन से प्रेरित थी. उदंत मार्तण्ड जैसे साप्ताहिक हिंदी अखबार का प्रकाशन पं. युगलकिशोर शुक्ल के संपादन में कलकत्ता से हुआ. कानपुर से गणेश शंकर विद्यार्थी के संपादन में निकले प्रताप, राष्ट्रीय कवि माखनलाल चतुर्वेदी के संपादन में निकले कर्मवीर, कालांकांकर से राजा रामपाल सिंह के द्वारा निकाले गए हिंदोस्थान ने राष्ट्रवादियों का मिल कर आहवान किया. बंगदूत, अमृत बाजार पत्रिका, केसरी, हिंदू, पायनियर, मराठा, इंडियन मिरर, हरिजन आदि ब्रिटिश हुकूमत की गलत नीतियों की खुल कर आलोचना करते थे. अकबर इलाहाबादी का यह शेर हर अखबार का अपना मिशन बन गया था: खीचों ने कमानों को, न तलवार निकालो/ जब तोप मुकाबिल हो तो अखबार निकालो. हर अखबार के निशाने पर ईस्ट इंडिया कंपनी की ज्यादतियां थीं. १८५७ में ही निकले पयामे आजादी ने आजादी की पहली जंग को धार दी. देश के तमाम हिस्सों से छपने वाले सैकड़ों अखबारों ने इस मुहिम में हिस्सा लिया. पहाड़ में

बद्रीदत्त पांडे अल्मोड़ा अखबार से क्रांति का उदघोष कर रहे थे तो गणेश शंकर विद्यार्थी, महावीर प्रसाद द्विवेदी, बनारसी दास चतुर्वेदी साहित्यकारो को स्वाधीनता संघर्ष से जोड़ रहे थे.ङ्गङ्गस्वावधीनता संग्राम में भारतेंदु हरिश्चंद्र ने एक बड़ी भूमिका निभाई. जहां देश में अनेक मोर्चों पर लोग आजादी के लिए संघर्षरत थे, उन्होंने साहित्य के माध्यम से बड़े साहित्यकारों को इस दिशा में एकजुट किया. प्रेमघन, प्रतापनारायण मिश्र, महावीर प्रसाद द्विवेदी, प्रसाद, निराला, माखन लाल चतुर्वेदी, राधाकृष्ण दास, पं अंबिकादत्त व्यास, राम नरेश त्रिपाठी, सुभद्रा कुमारी चौहान, बालकृष्ण शर्मा नवीन, नेपाली एवं राष्ट्रकवि दिनकर जैसे कवियों ने अपनी राष्ट्रवादी रचनाओं से स्वाधीनता सेनानियों का पथ प्रशस्त किया. गांधी, सुभाष व नेहरू साहित्यकारों के भी नायक बने. पं. माखनलाल चतुर्वेदी की इन पंक्तियों को भला कौन भूल सकता है: मुझे तोड़ लेना वनमाली उस पथ पर देना तुम फेंक/ मातृभूमि पर शीश नवाने जिस पथ जाएं वीर अनेक. भारतेन्दु के द्वारा लिखे गए नाटक अंधेर नगरी चौपट राजा और भारत दर्शन के प्रदर्शन ने अंग्रेजी राज की लूट खसोट को जनता में उजागर किया. उन्होंने भारत दुर्दशा कविताओं व नाटकों में दारुण चित्रण किया. प्रसाद की वाणी प्रबुद्ध शुद्ध भारती में स्वयंप्रभा समुज्ज्वला स्वतंत्रता की पुकार लगा रही थी. श्यामलाल गुप्त पार्षद एक छोटे से कस्बे में बैठ कर विजय विश्व तिरंगा प्याररा झंडा ऊँचा रहे हमारा का ख्वाब देख रहे थे. बेतिया से गोपाल सिंह नेपाली की आवाज गूंज रही थी : मेरा धन है स्वाधीन कलम. सुराजियों की एक नई टोली आजादी की सुबह की टोह में निकल पड़ी थी.ङ्गङ्गस्वतंत्रता, सुराज, समानता का जो सपना हमारे लेखकों, कवियों के मन में था उसे पं. नरेंद्र शर्मा, केदारनाथ अग्रवाल, नागार्जुन, नेपाली, माधव शुक्ल, गयाप्रसाद शुक्ल सनेही, सियारामशरण गुप्त व सोहनलाल द्विवेदी अपनी रचनाओं में रूपायित कर रहे थे. नवीन की रचनाएं ओज के प्रवाह को गति देने वाली थीं तो सुभद्राकुमारी चौहान की विख्यात कविता 'खूब लड़ी मर्दानी वह तो झांसी वाली रानी थी' सैनिकों में जोश भरने वाली थी. झांसी की रानी के शौर्य का चित्रण ऐतिहासिक उपन्यासकार वृंदावन लाल वर्मा ने भी अपने उपन्यास में भी किया है. जयशंकर प्रसाद के नाटक चंद्रगुप्त व स्कंद गुप्त में देशप्रेम की अनुगूंजें हैं तो उनके काव्य में गुलामी की कारा को तोड़ने का आह्वान मिलता है. वे अमर्त्य वीर पुत्रों को दृढ़ प्रतिज्ञ होकर आगे बढ़ने का आह्वान कर रहे थे. १९१७ की बोल्शेविक क्रांति ने हिंदुस्तानी लेखकों में प्रगतिशीलता का जज्बा पैदा किया. प्रेमचंद इसी दौर की उपज हैं. उन्होंने कहानियों और उपन्यासों के माध्यम में जहां भारत के सामंतवाद और ब्रिटिश नौकरशाही की आलोचना की वहीं गुलामी व ब्रिटिश शोषण के अनेक रुपों को उजागर किया. यशपाल व भगवती चरण वर्मा के कथा साहित्य में भी स्वाधीनता की आंच दिखती है. धनपत राय का लिखा सोजेवतन तो अंग्रेजी शासन में जब्त हुआ. चांद का फांसी अंक भी जब्ती का शिकार हुआ. उन जैसे लेखकों व गणेशशंकर विद्यार्थी जैसे पत्रकारों पर अंग्रेजों की निगाह रहती थी. इसलिए इस खुफियागिरी से आजिज आकर धनपत राय ने प्रेमचंद नाम से लिखना आरंभ किया तथा बाद में इसी नाम से प्रसिद्ध हुए.।

भारत के संघर्षों से जूझने की क्षमता

कु. रानी जितेंद्र गोंड
बी.ए. (तृतीय वर्ष)

संघर्षों से जूझने की क्षमता भारत को अपने स्वतंत्रता के उदयकाल से ही प्राप्त है। इसके सामने आज तक जैसी परिस्थितियां उत्पन्न हुई है, अवरोध उपस्थित करने वाली शक्तियां उसके सामने टिकने का साहस नहीं कर पाई। जिसको जन्मघूटी के साथ ही राष्ट्रीयता के संस्कार मिल जाये, वह कभी हार नहीं सकता, अपनी आजादी पर आने वाले हर खतरों एवं हमलों को परास्त करने की उसमें क्षमताएं है।

आजाद भारत के निर्माताओं ने जिस सूझबूझ, कर्मठता, साहस के साथ परिस्थितियों से लोहा लिया, वह इतिहास का एक क्रांतिकारी पृष्ठ है। मोदी उसी पृष्ठ के एक चमकते राष्ट्रनायक हैं। स्वतंत्रता एवं सहअस्तित्व वाली मोदी की विदेश नीति इतनी स्पष्ट है कि आज दुनिया में भारत का परचम फहरा रही है।ङ्गङ्गउनकी दृष्टि में कोरे हिन्दू की बात नहीं होती, ईसाई, मुसलमान, सिख की बात भी नहीं होती है, उनकी नजर में मुल्क की एकता सर्वोपरि है। उनके निर्णय उनके इतिहास, भूगोल, संस्कृति की पूर्ण जानकारी के आधार पर होते हैं।

नया भारत सशक्त भारत हम महसूस कर रहे हैं कि निराशाओं के बीच आशाओं के दीप जलने लगे हैं, यह शुभ संकेत हैं। एक नई सभ्यता और एक नई संस्कृति करवट ले रही है। नये राजनीतिक मूल्यों, नये विचारों, नये इंसानी रिश्तों, नये सामाजिक संगठनों, नये रीति-रिवाजों और नयी जिंदगी की हवायें लिए हुए आजाद मुल्क की एक ऐसी गाथा लिखी जा रही है, जिसमें राष्ट्रीय चरित्र बनने लगा है, राष्ट्र सशक्त होने लगा है, न केवल भीतरी परिवेश में बल्कि दुनिया की नजरों में भारत अपनी एक स्वतंत्र हस्ती और पहचान लेकर उपस्थित है।

चीन की दादागिरी और पाकिस्तान की दकियानूसी हरकतों को मुंहतोड़ जबाव पहली बार मिला है। किसी भी राष्ट्र की ऊंचाई वहां की इमारतों की ऊंचाई से नहीं मापी जाती बल्कि वहां के राष्ट्रनायक के चरित्र से मापी जाती है। उनके काम करने के तरीके से मापी जाती है।

■■■■

शब्दांजलि

आजादी का अमृत महोत्सव कब शुरू हुआ

कु. कोमल सिंह ठाकुर, बी.ए. (द्वितीय वर्ष)

इस वर्ष स्वतंत्रता दिवस की ७५वीं वर्षगांठ को भारत सरकार 'आजादी का अमृत महोत्सव' के तौर पर मना रही है। १५ अगस्त १९४७ को भारत, ब्रिटिश शासन से स्वतंत्र हुआ था। आजादी के ७५ साल का ये जश्न १२ मार्च २०२१ से शुरू हो चुका है जो ७५ सप्ताह तक चलेगा। १५ अगस्त २०२३, ७८ वें स्वतंत्रता दिवस पर अमृत महोत्सव का समापन होगा।ङ्गङ्गइस दौरान भारत सरकार व राज्य सरकारों द्वारा देशवासियों की जनभागिदारी से अलग-अलग आयोजन किये जाएंगे। हजारों-हजारों सूर्यो से अधिक तेजस्वी भारत की स्वतंत्रता को लोक-जीवन में स्थापित किये जाने की आवश्यकता को महसूस करते हुए एक ओर आजादी के जश्न मनाये जायेंगे, जिसमें कुछ कर गुजरने की तमन्ना होगी तो अब तक कुछ न कर पाने की बेचैनी भी दिखाई देगी।

विदेशी सत्ता की बेड़िया टूटी पर बन्दीपन के संस्कार नहीं मिट पाये और राष्ट्रीयता प्रश्नचिन्ह बनकर आदर्शों की दीवारों पर टंग गयी थी, उसे अब आकार लेते हुए देखा जा रहा है। जिस संकीर्णता, स्वार्थ, राजनीतिक विसंगतियों, आर्थिक अपराधों, शोषण, भ्रष्टाचार एवं जटिल सरकारी प्रक्रियाओं ने अनंत संभावनाओं एवं आजादी के वास्तविक अर्थो को धुंधला दिया था। अब उन सब अवरोधक स्थितियों से बाहर निकलते हुए हम अपना रास्ता स्वयं खोजते हुए न केवल नये रास्तों बल्कि आत्मनिर्भर भारत, नये भारत एवं सशक्त भारत के रास्तों पर अग्रसर है। अब आया है उपलब्धिभरा वर्तमान हमारी पकड़ में। अब लिखी जा रही है कि भारत की जमीन पर आजादी की वास्तविक इबारत।

आज़ादी के अमृत महोत्सव कब तक चलेगा? एक संकल्प लाखों संकल्पों का उजाला बांट सकता है, यदि दृढ़-संकल्प लेने का साहसिक प्रयत्न कोई शुरु करे। अंधेरों, अवरोधों एवं अक्षमताओं से संघर्ष करने की एक सार्थक मुहिम हमारे प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्र मोदी के नेतृत्व में आजादी के अमृत महोत्सव के रूप में १२ मार्च २०२१ को शुरू हुई थी। १५ अगस्त २०२३, ७८वें स्वतंत्रता दिवस पर अमृत महोत्सव का समापन होगा।ङ्गइस दौरान भारत सरकार व राज्य सरकारों द्वारा देशवासियों की जनभागिदारी से अलग-अलग आयोजन किये जाएंगे। उनके दूसरे प्रधानमंत्री के कार्यकाल की सुखद एवं उपलब्धिभरी प्रतिध्वनियां सुनाई दे रही है। हमने मर्यादा पुरुषोत्तम प्रभु श्रीराम के मन्दिर के शिलान्यास का दृश्य देखा।

माननीय प्रधानमंत्री श्री नरेंद्र मोदी जी ने अपने दूसरे कार्यकाल में जता दिया है कि राजनीतिक इच्छाशक्ति वाली सरकार अपने फैसलों से कैसे देश की दशा-दिशा बदल सकती है, कैसे कोरोना जैसी महाव्याधि को परास्त करते हुए जनजीवन को सुरक्षित एवं स्वस्थ रख सकती है, कैसे महासंकट में भी अर्थव्यवस्था को ध्वस्त होने से बचा सकती है, कैसे राष्ट्र की सीमाओं को सुरक्षित रखते हुए पडौसी देशों को चेता सकती है।

■■■■

शोधांश

आजादी के ७५ वर्ष में मेक इन इंडिया

सौरभ जितेन्द्र पाण्डेय
बी. काम. (द्वितीय वर्ष)

आजादी के ७५वें वर्ष में पहुंचते हुए हम अब वास्तविक आजादी का स्वाद चखने लगे हैं, आतंकवाद, जातिवाद, क्षेत्रीयवाद, अलगाववाद की कालिमा धूल गयी है, धर्म, भाषा, वर्ग, वर्ण और दलीय स्वार्थो के राजनीतिक विवादों पर भी नियंत्रण हो रहा है। इन नवनिर्माण के पदचिन्हों को स्थापित करते हुए कभी हम प्रधानमंत्री के मुख से कोरोना महामारी जैसे संकटों को मात देने की बात सुनते है तो कभी गांधी जयन्ती के अवसर पर स्वयं झाडू लेकर स्वच्छता अभियान का शुभारंभ करते हुए मोदी को देखते हैं। मोदी कभी विदेश की धरती पर हिन्दी में भाषण देकर राष्ट्रभाषा को गौरवान्वित करते हैं तो कभी मेक इन इंडिया का शंखनाद कर देश को न केवल शक्तिशाली बल्कि आत्म-निर्भर बनाने की ओर अग्रसर करते हैं। नई खोजों, दक्षता, कौशल विकास, बौद्धिक संपदा की रक्षा, रक्षा क्षेत्र में स्वदेशी उत्पादन, श्रेष्ठ का निर्माण-ये और ऐसे अनेकों सपनों को आकार देकर सचमुच मोदीजी हमारी स्वतंत्रता को सुदीर्घ काल के बाद सार्थक अर्थ दे रहे हैं।

आजादी के अमृत महोत्सव का संदेश ङ्गआजादी का यह उत्सव उन लोगों के लिए एक आह्वान है जो अकर्मण्य, आलसी, निठल्ले, हताश, सत्वहीन बनकर सिर्फ सफलता की ऊंचाइयों के सपने देखते हैं पर अपनी दुर्बलताओं को मिटाकर नयी जीवनशैली की शुरुआत का संकल्प नहीं स्वीकारते। इसीलिए आजादी के अमृत महोत्सव का यह जश्न एक संदेश है कि-हम जीवन से कभी पलायन न करें, जीवन को परिवर्तन दें, क्योंकि पलायन में मनुष्य के दामन पर बुज़दिली का धब्बा लगता है जबकि परिवर्तन में विकास की संभावनाएं सही दिशा और दर्शन खोज लेती है।

आजादी का दर्शन कहता है-जो आदमी आत्मविश्वास एवं अभय से जुड़ता है वह अकेले ही अनूठे कीर्तिमान स्थापित करने का साहस करता है। समय से पहले समय के साथ जीने की तैयारी का दूसरा नाम है स्वतंत्रता का बोध। दुनिया का कोई सिकंदर नहीं होता, वक्त सिकंदर होता है इसलिए जरूरी है कि हम वक्त के साथ कदम से कदम मिलाकर चलना सीखें। राष्ट्रीय जीवन में नैतिकता एवं आत्मनिर्भरता को स्थापित करने की जरुरत ङ्गहमें राष्ट्रीय जीवन में नैतिकता एवं आत्मनिर्भरता को स्थापित करने के लिए समस्या के मूल को पकड़ना होगा। हम पत्तों और फूलों के सींचन पर ज्यादा विश्वास करते हैं, जड़ के अभिसिंचन की ओर कम ध्यान देते हैं इसलिए पत्र और पुष्प मुरझा जाते हैं। इसलिये हम आत्मनिर्भर नहीं हो पाएं। नरेन्द्र मोदी समस्याओं के मूल को पकड़ने के लिये जद्दोजहद कर रहे है।

वे पत्तों और फूलों को सींचने की बजाय जड़ को सींच रहे हैं ताकि आने वाली पीढ़ियां समस्यामुक्त जीवन जी सके। आजादी के अमृत महोत्सव का उत्सव मनाते हुए यही कामना है कि पुरुषार्थ के हाथों भाग्य बदलने का गहरा आत्मविश्वास सुरक्षा पाये। एक के लिए सब, सबके लिए एक की विकास गंगा प्रवहमान हो। आजादी का सही अर्थ है स्वयं की पहचान, सुप्त शक्तियों का जागरण, आत्मनिर्भरता एवं वर्तमान क्षण में पुरुषार्थी जीवन जीने का अभ्यास।

■■■■

शब्दांचल

आजादी के बाद का स्वर्णिम भारत

कु. प्रियंका तिवारी,
बी.एस्सी (प्रथम वर्ष)

प्रस्तावना– आजादी के बाद हमारा भारत स्वर्णिम भारत कहलाता है क्योंकि हमारे भारत देश में आजादी के बाद काफी तरक्की की। आजादी के बाद का भारत हम सभी के लिए काफी महत्वपूर्ण भारत रहा है हम सभी को अपने भारत देश पर गर्व है क्योंकि भारत देश सबसे अलग सबसे बढ़कर देश है।

स्वर्णिम भारत – स्वर्णिम भारत को देश के आर्थिक विकास, कई तरह के भारत देश के विकास से समझा जा सकता है दरअसल जब हमारा भारत देश अंग्रेजों का गुलाम था तो हमारे भारत देश में कई समस्याएं थी अंग्रेज हमारे भारत देश को हमारे भारत देश के लोगों को आगे नहीं बढ़ने दे रहे थे। भारत के लोगों पर कई तरह के अत्याचार वह कर रहे थे लेकिन जब हमारे भारत देश को आजादी मिली तो भारत देश स्वर्णिम भारत की तरह तेजी से आगे बढ़ा।

विकास की कई योजनाएं हमारे भारत देश में चलाई गई जिनका उद्देश्य भारत देश को विकसित देश बनाना था। आने वाले सालों में हुआ भी कुछ यूं कि हमारा भारत देश तेजी से विकसित हुआ आजादी के बाद से अब तक देश में कई तरह के विकास हुए।

शिक्षा के क्षेत्र में भी देश काफी आगे बढ़ा आज हम देखें तो गांव गांव में स्कूल खोले गए हैं बच्चे, बूढ़े, नौजवान सभी पढ़ाई के प्रति जागरूक हैं बच्चियों को भी शिक्षा के क्षेत्र में आगे बढ़ाया जा रहा है उनकी शिक्षा की ओर विशेष ध्यान दिया जा रहा है।

इसके अलावा भारत देश में आर्थिक स्थिति को मजबूत करने के लिए सरकार ने कई कदम उठाये है। लोगों को रोजगार प्रदान किया, लोगों को जागरूक किया आज हमारे भारत देश की आर्थिक स्थिति भी पहले की अपेक्षा काफी बेहतर है।

लोगों को रोजगार मिले हैं और टेक्नोलॉजी के क्षेत्र में भी हमारा भारत देश काफी आगे बढ़ा है मोबाइल, इंटरनेट, कंप्यूटर के क्षेत्र में भारत देश में तेजी से तरक्की की है। लोग घर बैठे भी रोजगार पा रहे हैं इंटरनेट के माध्यम से भी लोग रुपए कमा रहे हैं। वास्तव में आजादी के बाद हमारे भारत देश मैं काफी कुछ विकास हआ है यही है हमारा आजादी के बाद का भारत।

उपसंहार – आजादी के बाद हमारे भारत देश ने वास्तव में बहुत विकास किया है हम सभी को भी अपने भारत देश के विकास में महत्वपूर्ण भूमिका निभानी चाहिए और पूरी कोशिश करनी चाहिए कि हमारा भारत देश दुनिया में सबसे तेजी से प्रगति करने वाला देश बने। हम सभी को हमारे भारत देश पर गर्व करना चाहिए हमारे भारत देश से अच्छा देश कोई सा भी नहीं है।

शोधगंगा

स्वतंत्रता के बाद का भारत

कु. पुनम यादव
बी. काम. (प्रथम वर्ष)

लगभग २०० वर्ष के कठोर संघर्ष के बाद १५ अगस्त, १९४७ को भारत माता के क्षितिज पर स्वतंत्रता रूपी सूर्य का उदय हुआ था और हमारी अपनी सरकार सत्ता में आई।

युगों की चिर निंद्रा के बाद भारत में नए जीवन का संचार हुआ, परंतु स्वतंत्रता पंजाब, सिन्ध और बंगाल के लोगों के लिए असीम दु:ख और पीड़ा अपने साथ लाई थी। बहुत से पुरुष, महिलाएं और बच्चे उस साम्प्रदायिक उन्माद का शिकार हो गए जो उस समय सारे देश में फैल गया था ।

स्वतंत्रता के शैशव काल में ही हमारे देश को बड़ी कठिन

और जटिल समस्याओं का सामना करना पड़ा। देश का विभाजन हो गया और लाखों लोगों को बेघर होना पड़ा था। हमारी सरकार को उनका पुनर्वास करना पड़ा । उसी समय पाकिस्तान ने कबायली लोगों से कश्मीर पर हमला करवा दिया जबकि कश्मीर भारत में मिल गया था और भारत का एक अंग बन गया था।

हैदराबाद के रजवाड़ों ने हमारी सरकार के विरूद्ध विद्रोह कर दिया । दूसरे राजा-महाराजाओं ने भी स्वतंत्र राज्य बनाने के प्रयास किए । परन्तु ईश्वर का शुक्र है कि हमारे महान् नेताओं की सहायता से ये सभी कठिनाइयाँ दूर हो गई।स्वतंत्र भारत की प्रथम उपलब्धि देश की विभिन्न इकाइयों को इकट्ठा करना और लगभग ६ सौ राजाओं की रियासतों को देश में मिलाना था । उसने देश और उसके लोगों को एक कर दिया । २६ जनवरी १९५० को एक नए संविधान के अपनाए जाने के बाद भारत को एक 'गणतंत्र देश' घोषित कर दिया गया था।

इसमें इसके सभी नागरिकों को न्याय, स्वतंत्रता, समानता और भाई-चारे का आश्वासन दिया गया । इसमें हिन्दी को राष्ट्रभाषा और अन्य १८ भाषाओं को प्रादेशिक भाषा घोषित किया गया । इसमें यह घोषणा भी की गई कि भारत एक धर्मनिरपेक्ष राज्य है और यहाँ पर धर्म, वंश, जाति अथवा मत के आधार पर किसी व्यक्ति के साथ भेदभाव नही किया जाएगा।

पिछले चार दशकों में, सामान्य वयस्क मताधिकार के आधार पर दस बार आम चुनाव हो चुके है । १९८९ में हुए चुनाव के परिणामस्वरूप राष्ट्रीय मोर्चे की सरकारें केन्द्र तथा कई राज्यों में बनी । केन्द्र और राज्यों में सत्ता का स्थानान्तरण शांतिपूर्ण ढंग से होना, भारत में राजनीति का स्वरूप पूरी तरह से प्रजातांत्रिक होने का सूचक है।

पिछले पाँच दशकों में हमने आठ पंचवर्षीय योजनाओं को सफलतापूर्वक पूरा किया है। इससे हमारी अर्थव्यवस्था को शक्ति और स्थायित्व मिला है। भारत की प्रति व्यक्ति आय १९५०-५१ में ४६६ रूपए से बढ़कर १९९६-९७ में ९,३७७ रुपए

हो गई है। कृषि और औद्योगिक उत्पादन दोनों क्षेत्रों में पर्याप्त उन्नति हुई है।

अनाज का उत्पादन १९५१-५२ में ५२ मिलियन टन से बढ़कर १९९६-९७ में १९९.३२ मिलियन टन से अधिक हो गया है। पंचवर्षीय योजनाओं की सफलताओं से प्रोत्साहित होकर भारत ने अब दंसवीं पंचवर्षीय योजना (२००२२००७) शुरु की है। योजना में विकास की व्यापक दर ६ प्रतिशत रखी गई है।

योजना की समाप्ति पर अनाज का उत्पादन २१ करोड़ टन हो जाएगा । ऊर्जा क्षमता के बढ़ कर ४४८ अरब किलोवाट हो जाने की सम्भावना है । योजना के अन्य लक्ष्य इस प्रकार है : बिक्री योग्य इस्पात की मात्रा को १४२.६ लाख टन से बढ़ाकर २३२.२ लाख टन करना; कच्चे पैट्रोलियम के उत्पादन को ३१० लाख टन से बढ़ाकर ५०० लाख टन करना, और हर वर्ष एक करोड़ नई नौकरियों का प्रबन्ध करना है।

भारत ने आधुनिक समय की एक बहुत बड़ी चुनौती को स्वीकार किया है, अर्थात् शान्तिपूर्ण और अहिंसक उपायों से समाजवाद की स्थापना करना । भूख और बेरोजगारी को दूर करने के लिए योजनाओं में रखे गए लक्ष्यों की सर्वसत्तात्मक अथवा जबर्दस्ती के उपायों को अपना कर नहीं, बल्कि राजनैतिक तथा आर्थिक शक्तियों को निर्भीकतापूर्वक विकेन्द्रीकरण की प्रक्रिया द्वारा पूरा किए जाने का लक्ष्य रखा गया है । भारत में प्रजातन्त्र की सफलता इन विकास योजनाओं के सफल संचालन पर ही निर्भर करती है।

■■■■

वीरों को याद रखना

हॅसते ही झूक गये, फांसी वाले फंदे पर,
वो क्रांतिकारियों की कुर्वानी याद रखना।

थर - थर कांपे शत्रु देख वीरों के वार करे,
ऐसे बहादुरों की निशानी याद रखना।

हो गये शहीद माँ भारतियों की रक्षा हेतु,
औ वीरता वीरों की जवानी याद रखना।

सब भूल जाना देशवासियों तुम,
गोली खाने वालों की कहानी याद रखना।।

English

Dr. Prafulkumar P. Vaidhya

Freedom

All I want is freedom
Is that too much to
All I want is freedom
To forget everything in my past.
All I want is freedom
To take away all the tears
and the pain
All I want is freedom
To never feel that way again
All I want is freedom
To love you may own way
All I want is freedom
To make all my fears go away
All I want to freedom
To say "I love you"
All I want is freedom
To hear you say
"I love you too"

- Christal Carpenter

WOMEN EMPOWERMENT

Serena Richard Hamilton
B. Com. I

Women empowerment means emancipation of women from the vicious grips of social, economical, political, caste and gender-based discrimination. It means granting women the freedom to make life choices. Women empowerment does not mean defying women rather it means replacing patriarchy with parity. In this regard, there are various facets of women empowerment, such as given hereunder.

Human Rights or Individual Rights:

A woman is a being with senses, imagination and thoughts, she should be able to express them freely. Individual empowerment means to have the self confidence to articulate and assert the power to negotiate and decide. Social Women Empowerment a critical aspect of social empowerment of women is the promotion of gender equality. Gender equality implies a society in which women and men enjoy the same opportunities, outcomes, rights and obligations in all spheres of life.

Educational Women Empowerment.

It means empowering women with the knowledge, skills and self-confidence necessary to participate fully in the development process. It means making women aware of their rights and developing a confidence of claim them.

Economic and occupational Empowerment :

It implies a better quality of material life through sustainable livehoods owned and managed by women It means reducing their financial dependence on their male counter parts by making them a significant part of the human resource.

Legal Women Empowerment -

It suggests the provision of an effective legal structure which is supportive of women. Empowerment It means addressing the gaps between what the law prescribes and what actually occurs.

Political Women Empowerment:

It means the existence of a political systems favoring the participating in and control by the women of the political decision-making process and in Governance.

The position of women in India:

The position enjoyed by women in the Rig-vedic period deteriorated in the later vedic civilization women were denied the right to education and widow remarriage. They were denied the right to inheritance and ownership of property. Many social evils like child marriage and dowry system surfaced and started to engulf women. During Gupta period, the status of women immensely deteriorated. Dowry became on institution and sati pratha became prominent.

Current Scenarios on women Empowerment

Based on the ideas championed by founding fathers for women empowerment

many Social, economic and political provision were incorporated in the Indian Constitution Women in India now participate in areas such as education, sports, politics, media, art and culture service sector and science and technology. But due to the deep-rooted patriarchal mentality the Indian society, women are still Victimized humiliated, tortured and exploited.

Major landmark steps taken for Women Empowerment.

Provsions made under the constitution of India such as Right to equality under Article 14 of the Indian constitution guarantees to all Indian women equality before law, Equal pay for equal work under Airticle 39(d), guards the economics rights of women by guaranteeing equal pay for equal work, and Maternity Relief under Article 42, allows provisions to be made by the state for securing just and humane condition of work and maternity relief for women. Acts like the Dowry Prohitution Act, 1961, prohibits the request, payment or acceptance of a dowry. Asking or giving dowry can be punished by imprisonment as well as fine. Protection of women from Domestic violence Act, 2005, provides for a more effective protection of the rights of women who are victims of domestic Violence. A breach of this Act is punishable with both fine and imprisonment, Sexual Harassment of women at work place (prevention, prohitution and Redressal) Act, 2013, helps to create a conducive environment at the workplace for women where they are not subjected to any sort of sexual harassment Panchayate Raj Institutions As per the 73rd and 74th Constitutional Amendment Act, all the local elected bodies reserve one-third of their seats for women. Such a permission was made to increase the effective participation of women in politics.

Various Government policies and Schemes : The Government of India is re running Various welfare schemes and policies, both at state and Central levels for the empowerment of woman. some of the empowerment of woman has major programs and measures include Swadhar (1995), Swayam Siddha [2006], support to Training and Employment Programme for Women [378P-2003], Sabla Scheme [2010], National Mission for Empowerment of women. [2010], etc. All such policies and programs focus on social, economic and educational empowerment of women across.

Various Government polices and Schemes

The Government of India is running various welfare schemes and policies, both at state and central levels for the empowerment of woman. Some of the empowerment of woman has major programs and measures include swadhar (1995), Swayam Siddha (2001), Support to training and employment programme for women (STEP 2003), Sabla Schems (2010), National Mission for empowerment of women (2010) etc. All such policies and programs focus on social economics and educational empowerment of women across various age group

Women Empowerment

Challenges perspective is the most widespread and dehumanizing discriminations against women are on the

basis of the hlassed perspective. The discrimination against the girl child begins from the birth itself. Boys are preferred over girls; hence, female infanticide is a common practice in India the ordeal that on Indian girl faces at birth is only the beginning of a life long struggle to be seen and heard.

Loopholes in the legal structure:

Although there are a number of laws to protect women against all sorts of violence yet there has been the significant increase in the episodes of rapes, extortion's, acid attacks etc. This is due to legal procedures and the presence of several loophole's in the functioning of a judicial system.

Lack of political will

The still-pending Women's Reservation Bill underscores the lacks of political will to empower evemen politically. The male dominance prevail in the polities of India and women are forced to remain mute spectators.

Replacing Patriarchy with parity

A strong Patriarchate society with deeprooted socio-cultural values continues to affect women's empowerment. The need of the hour is an egalitarian society, where there is no place for superiority. The Government should identify and eliminate such forces that work to keep alive the addition of male dominance over its female counterpart by issuing inhumane and unlawful dikats

Political Will

Women should have access to resources rights, and entitlements. They should be given decision making powers and due position in governance. Thus, the women Reservation Bill should be passed as soon as possible to increase the effective participation of women in the polit**ics of India.**

Bridging Implementation Gaps :

Government or community-based bodies must be set up to monitor the programs devised for the welfare of the society. Due importance should be given for their proper implementation and their monitoring and evaluation through social audits.

Justice delayed is justice denied. Efforts should be made to restructure the legal process to deliver fair and in time justice to the victims of heinous crimes like rapes, acid attacks, sexual harassment, trafficking and domestic violence. The idea of fast track courts, devised to impart speedy justice to the victims of rapes and other crimes against women, is a good initiative taken by the judiciary and the Government of India.

Conclusion: -

Empowering women socially, economically, educationally, politically and legally is going to be a Herculean task. It is not going to be easy to change the culture of disregard for women which are so deep-rooted in Indian society. But it does not mean that it is implausible. Only revolutions bring changes in day, but reforms take their time. This one, in particular, will take it's time as well. The idea of women empowerment might sound hard by the yard, but by the inch, it is just a cinch. All we need is a concentrated effort focused in the right direction that would rest only with the liberation of women from all forms of evil.

■■■■

THE EVOLUTION OF THE INDIAN ECONOMY SINCE INDEPENDENCE

Prity S. Rajbhar
B. Com. I

India celebrates its 75rd Independence Day on 15th August 2021. Its Development journey over the last 75 years has been marked by significant milestones & reforms that enabled it to achieve progress in many areas including rise in income levels, growth, literacy, life expectancy and a wide variety of other economic indicators. As India commemorates 75 glorious years as an independent nation let's look back at some of the significant achievements of our economy over the years.

Income Expand

Since 1947 Indian has achieved tremendous progress in raising growth, income levels and standards of living. The gross domestic product (GDP) increased from Rs. 2939 billion during 1950-51 to Rs. 56330 billion during 2011-12 (2004-05 constant prices). In 2018-19, India's GDP was valued at an estimated Rs. 1,40,776 billion (2011-12 Constant prices)

At the same time, the average Indian citizen earned at income of just around Rs. 7513 during 1950-51 which increased to Rs. 41255 during 2011-12 (2004-05) constant price and fuller to Rs 92565 during 2018-19 (2011-12 Constant Price). The per capital income increased in real terms despite a significant increased in the population of the country.

Agriculture and allied Sectors boom

The agricultural sector continues to be an important sector in the Indian economy & generates livehood for more than half the population. The real gross value added by the agriculture, forestry and allied sector went up from around Rs. 1502 billion in 1950-51 to around Rs. 22263 billion as per the 2011-12 calculations.

The advent of the green revolution during the 1960's was a game-changer for the country. It saw the adoption of modern technology and methods to produce high yield variety seeds, that significantly raised agricultural productivity and increased food grain production

The net production of food grains in India increased from around 48 million tonnes during the 50's to massive 241 million tones during 2017. India continues to be one of the largest producers of rice, wheat and various fruits and vegetables in the world and is also the leader in milk production.

Industry diversifies:

India has also made significant strides in terms of industrial development since independence. The Industrial policy of 1991 constituted a major economic reform and was introduced to reinvigorate the industrial sector. The policy dismantled the system of industrial licensing and opened the sector for greater private sector participation as well as foreign investment.

In terms of real gross value added, manufacturing, construction and electricity, gas and water supply sector stood at around Rs. 401 billion during 1950-51 Presently the sector is valued at around Rs. 36684 billion (2011-12 series).

Research to develop new drugs. Engineering and electrical machinery goods have evolved to global bench marks as well. In services, new sectors such as information technology & tele-communication have transformed the landscape, creating new support unities such as e-commerce & Startups India IT skills are renowned the world over.

Development Progresses:

India has also come a long way in terms of improving its human development indicators. Literacy rates have increased significantly, from 18.3% during 1950s to 52% during 1990s 73% during 2011.

This has been accocupanied by major improvements in other socio-economic indicators such as increase in the gross enrollment rations in school & rise in the number of recognized educational institutes in the country, among other.

Households' access to safe drinking water at the all India level improved from 81.4% during 1991 to 91.40% during 2011. In health care the advent of sophisticated & modern technology has led to reduced prevalence of diseases & increased longevity.

Promise of the future:

The reform pace continues at a fast pace with major reforms such as the introduction of the landmark good and services tax the insolvency and bankruptcy code and ease of doing business reforms, among many others. Being introduced. All these promises to contributed to an ever growing and ever evolving economy and super further economic growth. India @75 is the new milestone on with the country has set its sights the year 2022 when it completes 75 years of independence. The Indian growth story continues as it celebrates yet another glorious year as an independent nation.

■■■■

शब्दांजलि

A Mother Just Like You

Aarti Yadav, BCA-1

Count all the ways you're beautiful;
Your soul and your spirit,
Your brilliant body
And all the wonder within it .
Your heart full of love,
Your mind full of care,
Your eyes full of awe,
Your lungs full of air.
Your chest full of pride ,
Your muscles full of strength,
Your brain full of question,
Your compassion, immense.
Your hands that can comfort,
Your words that can soothe,
Your conscience that roots you
In the good, right and true.
You are a miracle,
Unique through and through.
So count the ways you're beautiful
And always be proud of you!

75 YEARS OF INDEPENDENCE

(India's proud sporting achievements in the past 75 years)

Anjali D. Rathod
B. Com. I

Independent India turns, 75. In these past seven decades, we've come across many path breaking moments that have considerably transformed the face of the country not to forgot these past decades have also seen important moments in Indian sport that we can cherish for time to come. So, Here's a list.

1. Hockey Gold Medal 1948 London Olympics

India had already won three hockey gold medals before independence. But it was post partition time and the first time India competed at the Olympic as an independent nation. In the final match, India beat England 2-1 to win the gold medal.

2. Football Team Does India Proud in 1951

What's the condition of Indian football right now? Nothing great? Back in 1951. India won a gold medal in the Asian games. It was under the able tutelage of Sayed Abdul Rahim that football did so well. The team repeated the feat in the 1960 Asian games too.

3. KD Jadhav

KD Jadhav was one of the first Indian athletes to win an Olympic medal. He won bronze in the bantam weight category of the 1952 Helsinki Olympics. It was India first wreathy Olympic medal.

4. Milkha Singh

Post Partition India's first athletics superstar was Milkha Singh. And he became the first Indian to Clinch gold at the commonwealth Games. He won it in the 440 yards category.

5. Ramanathan Krishnan

No Indian tennis player had Come this far in the Wimbledon. But Krishnan actually turned things around and reached the coveted tournaments semi-final for the first time in 1960. He repeated the feat in 1961.

6. Prakash Padukone

Padukone is the first Indian Badminton Star we recognize. Sadly Padukone could never take part in the Olympics. Because Badminton was recognized as a sport only from the 1992 Olympics. And Padukone had retired then.

7. 1983 Cricket World Cup Triumph

In 1983 Cricket was slowly growing by leaps and bounds. But this historic triumph-beating West Indies in the final of the world cup. This sport snowballed into a religion. The feat was repeated by MS Dhoni and him men in 2011

8. Limba Ram

Archery jumped onto the Suen only for Limba Ram. At the Asian Archery Championships in Beijing, Ram equaled the world record and scored 35571360 points in the 30 meter event.

9. Vishwanathan Anand

Vishwanathan Anand won the 2000 world chess Championship. He became the

first Indian to do so. Since then Anand has won the Championship five times.

10. Vijendra Singh

Expected? Was it? But Vijendra Singh was determined to pull it off anyway. In the 2008 Beijing Olympics, Singh won bronze and blessed India with the first ever Olympic medal in boxing.

The Second world war was well over and Asia was experiencing fresh down. The fall of Colonialism sparked a Surge in demand for freedom, brotherhood, and fraternity among Asia people in 1951 the inaugural Asian games were held in New Delhi, from 1951 Until 1978. The Asian games federation was in charge of governing the Asian games. The Asian games have been governed by the Olympic council of Asia since 1982. Shri Khashaba Jadhav competed in the 1948 and 1952 olympic games for India, making history in the wrestling event at the Helsinki Olympics in 1952. He struggled to acclimatize to the mal surface and had to settle for a bronze medal after two fouls. However, an Olympics medal is an Olympic medal and winning first place is always remarkable.

In the semi-final against the heartily favored Malaysians, the under appreciated Aslam Sher Khan rescued the day for the Indians. then came the moment of truth, a world cup clash with none other than Pakistan a long time adversary. Surjeet Singh Smashed in a penalty corner for the much needed equdizer, while Dhyan Chands immensely skilled son scored the world cup winning goal. It was perhaps Indian hockey's crowing achievement.

India had ascended to the …….. of the world. Pullela Gopichand became the first Indian to win the Yonex All-England open championships in more than 20 years. Causing one of the biggest upsets in the world oldest event. The 10th secede was a smav favorite to beat Chen Hong, but Gopichand's performance, which included victories against Olympic champion Ji Xin Peng and world no. 1 peter Gide will be remembered for a long time.

In men's double trap shooting event, shooter Rathore come in Second place. In the final round. Rathore received 44 points out of a possible 50 with score of 179, he earned India's first individual silver medal at the Olympics

The achievements in the field of sports are commendable and appreciable. The achievements can be increased by providing the proper facilities to the sports persons and sports centres.

■■■■

शब्दरोंगा

NEW EDUCATION POLICY

Harshal Jadhav
B. Com. I

New Education policy was launched on 29 July 2020. Earlier, in the afternoon the Union Cabinet approved the policy that aims to overhaul the country's education system. Union ministers for information and broadcasting Prakash Javadekar and Human Resource Development and Ramesh Pokhriyal Nishank made the announcement on the new education policy 2020. The new education policy 2020 aims at making India a global knowledge superpower.

NEP 2020 school complexes to b used for adult education courses after school hours :

Use of Schools/school complexes, beyond school hours and public library spaces for adult education courses which will be ICT-equipped when possible and for other community engagement and enrichment activities.

NEP 2020 more focus on vocational studies in school level :

Every child to learn at least one vocation and exposed to several more. Sampling of important vocational crafts, Such as carpentry. electric work, metal work, gardening, pottery making etc. as decided by states and local communities during grades 6-8. By 2025 at least 50% of learners through the school and higher education system shall have exposure to vocational education.

NIOS to develop high quality modules for Indian Sigh language :

NIOS will develop high quality modules to teach Indian Sign language, and to teach other basic subjects using Indian sign language.

Pre-School section in kendriya Vidyalayas:

Pre school section covering at least one year of early childhood care and education will be added to kendriya Vidyalayas and other primary schools around the nation, particularly in disadvantaged areas.

NEP 2020 : NCC wings in secondary and higher secondary schools under ministry of defense :

Under the aegis of the minister of defense state governments may encourage opening NCC wings in their secondary and high secondary schools including those located in tribal dominated areas.

NEP 2020 – Dedicated unit for digital and online learning :

A dedicated unit for the purpose of orchestrating the building of digital infrastructure, digital content and capacity building will be created in the MHRD to look after the e-education needs of both school and higher education.

NEP 2020 National Scholarship portal for SC, ST, OBC, SEDGs Students to be expanded :

Efforts will be made to incentivize the merit of students belonging to SC, ST, OBC, and other SEDGs. The national scholarship Portal will be expanded to support, foster and track the progress of students receiving

scholarships.

NEP 2020–Minimum qualification for teaching 4 years integrated B.Ed degree :

A new and comprehensive National curriculum Framework for Teacher education, NCFTE 2021 will be formulated by the NCTE in consultation with NCERT. bY 2030, the minimum degree qualification for teaching will be a 4-year integrated B.Ed.

NEP 2020-HECT- Common regulatory body for entire higher education :

Higher education commission of India (HECT) will be set up as a single overarching umbrella body the for entire higher education, excluding medical and legal education . HECI to have four independent verticals-national higher education regulatory council (NEHRC) for regulation, general education council (GEC)for standard setting, higher education grants council (HEGC) for funding and national accrediation council (NAC) for accreditation.

NEP 2020- Various new provisions for children with disabilities :

Children with disabilities will be enabled to fully participate in the regular schooling process from the foundational stage to higher education, with support of educators with cross disability training, resource centres, accommodations, assistive devices, appropriate technology based tools and other support mechanisms tailored to suit their needs.

NEP 2020 Education sector to get 6% of GDP, earlier it was 1.7% :

Rajya Sabha MP, Subramanian Swamy tweeted, ''I welcome the new education policy at the Modi government. I had discussion with the MOHD earlier which I had tweeted. My suggestion was the education must get 6% of GDP not the present 1.7%. This has ben accepted in the new policy my congrats.

NEP 2020- Bag less days encouraged :

Bagless days will be encouraged throughout the year for various types of enrichment activities involing arts, quizzes, sports and vocational crafts.

■■■■

What is a Dad?

A Dad is a person
Who is loving and kind,
And often he knows
What you have on your mind.
He's someone who listens,
Suggests, and defends
A dad can be one
Of your very best friends;
He's proud of your triumphs,
But when things go wrong,
A dad can be patient
And helpful and strong.
In all that you do,
A dad's love plays a part
There's always a place for him
deep in your heart
And each year that passes,
You're even more glad,
More grateful and proud
Just to call him your dad!
Thank you, Dad…
For listening and caring,
For giving and sharing,
But, especially, for just being you.

Noorsaba Siddiqui
BCA- I

INDIA'S ACHIEVEMENTS IN 75 YEARS OF INDEPENDENCE

Jeshna Saji
B. Com. I

In these 75 years India's growth story has been impressive from agricultural production to nuclear and space technology, from affordable health care to world, class educational institutions, from Ayurveda to biotechnology, from giant steel plants to becoming an IT power and having the third largest start-up ecosystem in the world. India's birth as on independent nation through a non-violent freedom movement led to Mahatma Gandhi and other great leader was indeed unique. The establishment of a vibrant democratic polity by our founding fathers and mothers and the strengthening of those democratic values over the last seven and a half decades, has been one of India's greatest achievements. Democracy has ensured that virtually every region of India and every group is represented at the highest level of office in India. Women leaders have been elected as Prime Minister, President and Speaker of the Indian parliament and chief ministers of several of India's larger states. Since Independence, women have been in senior bureaucracy, policy and now in combat roles in our armed forces, working as space and nuclear scientists and CEOs of major firms.

Affirmative action has enabled all sections of society to have accerss th higher education, government jobs and to rise to occupy leadership positions in both public and private sectors. Indeed India has a longstanding nuclear power programme, which has an impressive record in both safety and non-proliferation.

The achievements of independent India are aplenty, including the green revolution ensuring food security for the more than 1.35 billion population the right to information bestowed upon them, the minimum national and rural employment guarantee scheme and more recently. The JAM trinity and Ayushman Bharat, the national health insurance programme.

How is the India of today different from the India of 1947? The India of 2021 is a confident nation with a modern outlook and a firm belief in vasudhaiva kutumbakam or the world is on family.

Major achievement of post-independence India was building and developing of some world class institutions of higher education, such as IITs (Indian Institute of Technology), AIIMS (All India Institute of Medical Science) etc. where quality academic education has ben disseminated at nominal cost.

Right to information act, which came into force in 2005, is another of the landmark positive development in independent India. It is easily amongst one of the important legislations of India. Another networking achievement of post independence India is the vast

improvement in the economic and social status of its women. Though women in India still face discrimination and abuse, there is no denying the fact that women of post independence. Today Indian women are seen as fighter pilots and also as heading multimillion dollar business empires.

ISRO launched the country's heaviest rocket GSLV -MK III whose cryogenic engine was developed indigenously. The rocket is described as a game-changer in the first of its kind space mission and is yet another major step towards being self reliant in the country's space programme. In the area of sports we have created several records. We have sports persons like Sania Mirza etc. who have won several titles internationally. In the field of art Indian cinema is considered to be the huge industry which produces more than 5000 movies political.

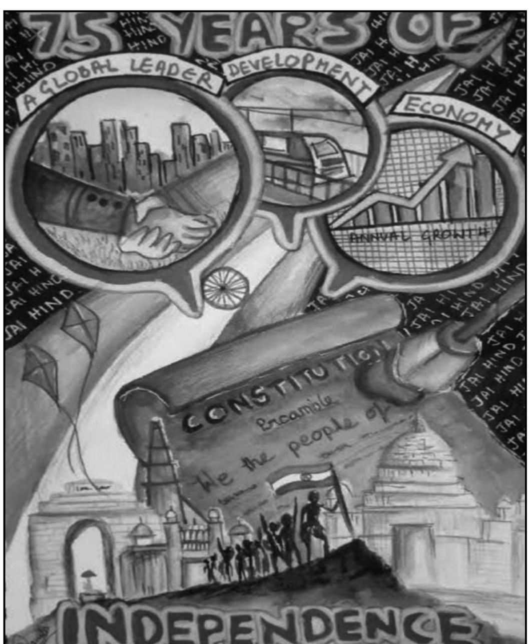

IMPORTANCE OF EDUCATION

Nayansi Trikarwar
B.C.A- I (Sem-II)

Education is the constitutional right of every citizen that prepares an individual to play their role as a sophisticated member of society. The importance of education can be implied by habituating the lack of its existence.

The importance of education and its significance can be understood through the life of an ignorant and illiterate person, who has never had the chance to visit the school and is experiencing the bane of illiteracy could value the answer to the question – "WHY IS EDUCATION AN ESSENTIAL FACTOR IN OUR LIFE?". He/She knows the prominence and importance of education and its changes in an individual's life.

The enormous hardship of illiteracy is its constant dependency issue. An illiterate individual depends on others for his/her survival. Education prepares its wings to fly and explore the surroundings while being confident and opportunistic. Education builds individuals, educated individuals build better societies, and better societies build great nations.

■■■■

EDUCATION POLICY

Swapnita Kendre
B. Com. I

Latest updates of New Education Policy, NEP 2020

On 22nd Sept. 2021, the govt. of India formed a 10 member committee to develop the new National curriculum framework (NCF) in line with the New Education Policy. NEP 2020. It will act as a guide for deciding syllabus of different classes, textbooks contents and learning method & practice all over India.

National Curriculum Framework (NCF)in line with NEP 2020 :

There will be 4 National curriculum framework (NCE)

1. National curriculum framework (NCE) for school education.
2. National curriculum framework (NCF) for early childhood care and education.
3. National curriculum framework (NCF) for teacher education.
4. National curriculum framework (NCF) for adult education.

Comparison between 202 (New Education Policy) Vs. NPE (1986 (National policy on education)

On 29th July 2020, the union cabinet have approved the new education policy 2020 in which many changes have been introduced in comparison to the existing education policies of National Policy on education 1986.

New education policy 2020	Existing National policy on education (NPE) 1986
1. Ministry of education	1. Ministry of Human Resource Development
2. Gross Enrolment ration 50%(2035)	2. Gross Enrolment ration 26.3% (2018)
3. Exam Class 3,5,8,10, 12	3. Exam Class each year up to class 12th
4. Board Exam Objective and Descriptive Twice a year	4. Board Exam Objective and Descriptive Once a year.
5. No hard separation of Art, Commerce, science all will be mixed with curriculum	5. Hard separation of Art, Commerce, science
6. 1 vocational subject is must class 6-8	6. Not mandatory in existing format
7. Health card & checkup will be done	7. Health card and supplements programs are already running
8. Coding to be taught form class 6th onward	8. Not mandatory in existing format.

कहाँ हर कोई ऐसा सम्मान पाता है, वो किस्मत वाला है जिसका लहू वतन के काम आता है।

9. 3 language – by state, religion and choice of students	9. 3 Lanuage – Hindi, English and the regional
10. Report card to have received from teacher peers and student as well	10. Report card to have received from teacher
11. National scholarship portal for SC, ST, OBC and SEDG	11. National scholarship portal for SC, ST, OBC and SEDG
12. E content in total 8 language	12. Lack of regional language e-content
13. Multiple entry & exit options for incomplete course. Their credits will be transferred through academic banks of credit.	13. This is the main difference between both the Policies with credit storing for higher Studies.
14. For higher studies, 4 options are given, 1st yr diploma, 2nd yr advanced diploma, 3rd yr. graduation with research. After graduation master's degree of 1yr. & 2nd yr. with research options are given.	14. For higher studies 4 options were already ½ yr diploma, 3rd yr graduation. 4th yr graduation with research. After graduation master degree of ½ yr were already there.
15. Atleast 1 large multidisc a plenary institution in or near-every district by the year 2030.	

Comparison of the (NEP 202) (new education policy) vs. (NEP 1986) (National Policy on education. We conclude that,

New education policy 202 and compared with existing national policy on educational 1986. This will gives us the clear idea that what the Modi govt. is doing to improve our education system. Also govt. order on post office deposit, MIS, PPF, EPF, Kisan Vikas Patra, Senior citizen savings scheme, Sukanya samriddhi yojana latest interest rates.

Early childhood care & Education with new curricular and pedagogical structure

With emphasis on early childhood care and education the 10+2, structure of school curricular is to be replaced by a 5+3+3+4 curricular structure corresponding to ages 3-8, 8-11, 11-14, and 14-18 yrs. respectively. This will bring the hither to uncovered age group of 3-6 yrs. under school curriculum, which has been recognized globally as the crucial stage for development of mental facilities of a child. The new system will have 12 yrs. of schooling with 3 yrs. of Anganwadi/pre schooling.

(ECCE) Early childhood care and education will be delivered through a significantly expanded & strengthened system of institution including Anganwadi and pre-schools that will have teachers and Anganwadi workers trained in ECCE curriculum. The planning & implementation of ECCE will be carried out by ministries of HRD, women & child development (WCD), Health & Family Welfare (HFW), and tribal Affairs.

■■■■

WINGS OF FIRE

(Book Review)

Sakshi Purelli
B.Sc. I

Wings of Fire is an autobiography of APJ Abdul Kalam. It covers his early life and his work in Indian Space Research and Missile programs. It is the story of a boy from humble background who went on to become a key player in Indian Space research / Indian Missile programs and later became the President of India. It was very engaging initially. But tended to drag a bit towards the end with lot of technical details and procedural information of his space research and missile projects.

I love the initial chapters of "Wings of Fire" since it gives a vivid picture of our country during 1930-1950's . Kalam was Born in Rameshwaram a Southern religious town in Tamilnadu. The initial chapters provide an interesting glimpse of religious harmony which existed before India partition, the famous Shiva temple, which made Rameswaram so sacred to pilgrims, was about a 10 minute walk from his house.

His locality was predominantly muslim, But there were quite a few Hindu families too living amicably with & his muslim neighbours.

Kalam sir in younger age wanted to be an officer in air force. However He couldn't clear the interview. He met Swami Sivananda after this failure and he found "Accept your Destiny and go ahead with your life.

You are not destined to become an Air force pilot. What you are destined to become is not revealed now but it is predetermined. Forget this failure as it was essential to lead you to your destined path & search instead for the true purpose of your existence. Become one with yourself, my son! - Surrender yourself to the wish of God".

In the Book I learn how Kalam sir started his career in Aeronautical Development Establishment (ADE) and was involved in the Design of a Hovercraft. Later He moved to Indian Space Research which was the brain child of Vikram Sarabhai. Kalam went to NASA facility - in Maryland (USA) as part of a training program on sounding rocket - launching technique. There he came across a painting which depicted Tipu Sultan's rocket warfare against the British.

The books is very interesting and influence the mind of a reader and has the capacity to change the life

■■■■

अहवाल विभाग

Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur

NATIONAL CADETS CROPS (NCC)
Annual Report of NCC (Boys) 2021-2022

Capt. SATISH G. KANNAKE
Assoc. NCC Officer

The National Cadet Crops (NCC) is the largest uniformed volunteer organization in India. The main object of the NCC is to impart military training to students in schools and colleges. Rather than that to develop the qualities of character, courage, comradeship, discipline, secular outlook, spirit of adventure, sportsmanship and the ideals of selfless service among the youth to make them useful citizens. In the present scenario politicians are trying to divide our country not geographically but socially and emotionally. This social and emotional division is occurs due to religious ideology of some shrewd politician, which things we experience in the secular country like India. NCC plays a vital role in bringing the people together and uniting them, destroying the misconception of religious and social inequality. Through NCC training we trained the youth of our country to love each other and respect the caste and religion of everyone. Our NCC song itself explains the togetherness attitude of our cadets, '**Ham Sab Bharatiya Hai, Apni Manzil Ek Hai'.** We are preparing a country which will be free from the superstition of religious hierarchy.

NCC Boys unit was incorporated at Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur in 1975 and has been fully operational. Through NCC we are creating a pool of organized, trained and motivated youth with leadership qualities in all walks of life, who will serve the Nation regardless of which career they choose. Needless to say, the NCC also provides an environment conducive to motivating young Indians to join the armed forces. The National Cadet Corps is the only organization of its kind, which imparts Leadership, Discipline, Integration, Adventure, Military, Physical and Community Development training to over 13 lakhs youth of the country through various activities and camps. Various NCC Camps are held such as Combined Annual Training Camp (CATC), Basic Leadership Camp (BLC) Pre-Republic Day Camp (PRDC), Advanced Leadership Camp (ALC), Course at Himalayan mountaineering institute Darjeeling, Para Troopers Camp (PTC), National Integration Camp (NIC), Army Attachment, Republic Day Camp (RDC), Hiking and Trekking Camp, Thal Sainik Camp (TSC).

ENROLLMENT OF FIRST YEAR CADETS:

In the academic year 2021-2022 in all 108 cadets were enrolled, 26 for the third year, 41 for second year and 39 for the first

year. Like every year, this year also the enrollment of first year cadets was done on 15th September 2021. The Cadets of class XI, B. A. I, B. Com. I and B. Sc. I, BCCA I, were given a chance to enroll themselves in first year. 39 deserving cadets were enrolled, based on their physical fitness, medical, written test, interview, personality, attitude, communication skills, leadership qualities and eligibility criteria of enrollment of first year cadets provided by the 21/MAH/BN/NCC/WARDHA. Selection of cadets was done by Officials from 21/MAH/BN/NCC/WARDHA.

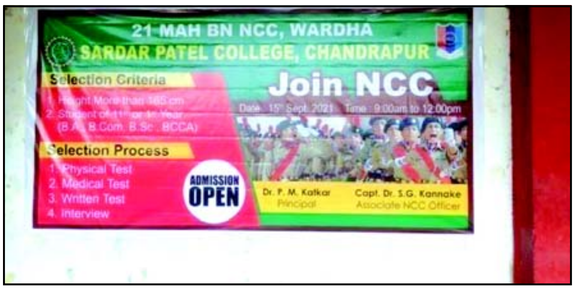

REGULAR NCC PARADES

Due to Covid-19, regular parades were conducted from October 2021 and it is mandatory for the senior division NCC Company cadets to undergo 80 hours training in every training year from October to May. Based on the above, the NCC parade classes were conducted regularly on Monday, between 07.00 am to 09.00 am and on Tuesday between 07.00 am to 09.00 am. During these parade classes, the cadets were trained in Drill, Weapon Training, Rank Structure, Discipline, Communication, Personal Hygiene, Field Craft, Battle Craft, Fire Fighting, Security, First Aid etc and their syllabus for A, B and C certificate examination. Hence, character building, friendship, comradeship, confidence, leadership, patriotism, honesty, punctuality, sense of readiness and sense of responsibility are few of the qualities which young students develop through this training.

TRAINING ACTIVITIES OF NCC AND NCC OFFICER FOR THE YEAR 2021 – 2022

This year due to Covid-19 Combined Annual Training Camp is organized in S. P. College, Chandrapur for the B certificate cadets of S. P. College, Janta College and Dr. Ambedkar College, Chandrapur.

Principal Dr. P. M Katkar welcomes Group Capt. M. Kalim

Group Capt. M. Kalim deliver lecture to cadets

NATIONAL & SOCIAL SERVICES

According to the orders of Govt. of India and NCC Group Head Quarter Nagpur, due to Covid -19 this year cadets celebrated **International Yoga Day** in their respected places on 21st June 2021.

On 13th August 2021, we celebrated **Fit India Freedom Run** as a part of **Azadi Ka Amrut Mahotsav**. According to the direction given by Govt. of India and NCC Group Head Quarter Nagpur Fit India Freedom Run started from S. P. College, Chandrapur upto the residence of **Lokagrani Adv. Babasaheb Deshmukh** run by NCC department, under this movement we guided cadets to be fit in this Pandemic period for the survival. In this event ANOs and Cadets of Sardar Patel Mahavidyalaya, Dr. Ambedkar College, Janta Mahavidyalaya and Sanmitra Sainiki School actively participated.

On 13th Sept 2021, **Blood Donation Camp** was organized jointly by NCC Department, NSS Department and Health Department of our College in which our 16 cadets donated their blood.

Principal Dr. P. M. Katkar, Dr. Hajare, Capt. Dr. S. G. Kannake, Staff Members and Cadets

On 26th November 2021, **Oath of Preamble of Indian Constitution** was organized at College ground.

Capt. Dr. S. G. Kannake, CTO. Kanchan Ramteke and Cadets taking Oath of Preamble of Indian Constitution.

On 9th and 10th December 2021, **Tribute to Brave Heart** program was organized at College ground and at Jatpura Gate. India's first Chief of Defence Staff, Gen Bipin Rawat and army people killed in a helicopter crash on 8th December 2021.

On 9th Dec 2021 Principal Dr. P. M. Katkar, Vice-Principal Dr. S. V. Madhamshettiwar, Dr. P. R. Shende, Dr. V. S. Wadhai, Dr. Sanjay Ramteke, Capt. Dr. S. G. Kannake and NCC cadets

Candle March from Priyadarshani Chowk to Jatpura in tribute to the Brave hearts

On the occasion of **38 Vardhapan Day** (Anniversary) of Maharashtra State Power Gen. Co. Lt. (MAHAGENCO) on 15th January 2022, **Blood Donation Camp** was organized by MAHAGENCO as their social contribution towards the society. **05 NCC** Cadets of our College donated their blood.

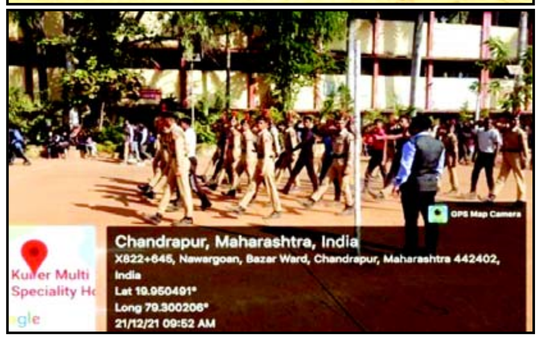

General Parade on our College Ground

Capt. Dr. S. G. Kannake teaching NCC Syllabus to Cadets

CERTIFICATE EXAMINATION

In the academic year this college has given an opportunity to arrange the 'C' Certificate examination. On 26th & 27th February 2022 held in our college in which over all **245** cadets have been appeared for the examination from 21/MAH/BN/NCC/WARDHA, 20 MAH BN NCC Nagpur and 3 GIRLS/BN/NCC/NAGPUR. The 'C' certificate examination is presided over by Group Capt. M Kalim, Group Commandant NCC Group HQ, Nagpur and the members of the board are Col. Amit Chaudhary, Commanding Officer, 4 MAH NCC/NAGPUR and Lt. Col. Ghouse Beigh, Administrative Officer, 21 MAH BN NCC Wardha.

Dr. Madhamshettiwar is welcoming the Group Captain M Kalim, Col. Amit Chaudhary, Lt. Col. Ghouse Beig and Capt. Dr. S. G. Kannake

Under the kind guidance of Hon. Sudhatai Potdukhe and under the kind administration and effective leadership of honorable Principal Dr. P. M. Katkar the various activities have been carried out during the entire session. SUO Rajnikant Bolkundwar, JUO Adarsh Telkapalliwar, CHM Vivek Sedmake, JUO Geetesh Mallekar, JUO Niraj Yadav and many other cadets and our staff members have rendered their services for the grand success of the activities throughout the session.

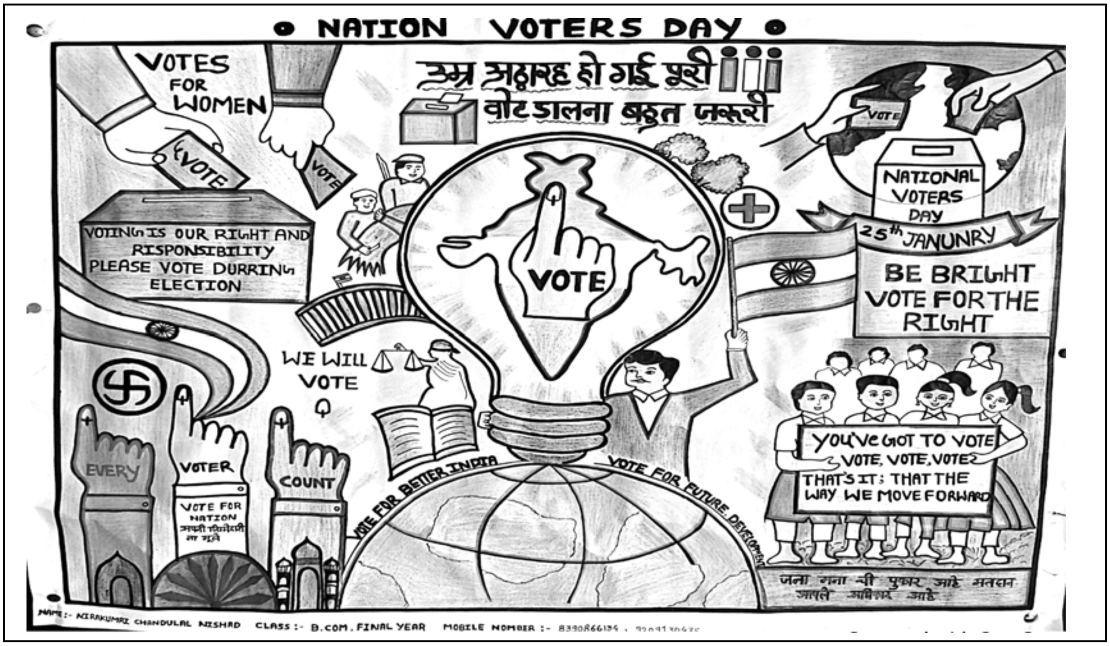

GLORIOUS CADETS OF 2021-22

SUO Rajnikant Bolkundwar

CHM Vivek Sedmake

Best in Drill
Cdt. Akshay Satish Gatade

Best Cadet of the Year
Cdt. Prakash Datta Devkate

Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur

NATIONAL CADETS CROPS (NCC) Annual Report of NCC (Girls) 2021-2022

Lt. KANCHAN R. RAMTEKE
Ass. NCC Officer

The NCC is a responsive, learning and continuously evolving your organization in India. As the motto “Unity & Discipline" says, National Cadet Corps is one of the largest Youth Organization in the world which aims in developing unity among the youth and to create disciplined and active young generation. NCC aims in developing leadership quality, courage and make the youth to withstands with any extreme situation and fight it up through its training activities.

The aims of NCC is to develop character, commandership, discipline, leadership, secular outlook, spirit of adventure, sportsmanship and ideals of selfless service among the youth of the country; to create a human resource of organized, trained and motivated youth to provide leadership in all walks of life and always be available for the service for the nation; to provide a suitable environment to motivate the youth to take up a career in the Armed Forces.

NCC in the college plays a credible role in shaping the character of students by instilling the values of patriotism, service, discipline and hard work. Training in NCC insists qualities like nationalism, patriotism, discipline, team spirit, leadership, self-confidence and promote overall personality development. NCC gives a tremendous opportunity to one and all betterment, irrespective of cast, creed, religion and economic status. Based on the aims of NCC; the organization has laid down training syllabi for cadets. The syllabus for the Senior Division Cadets covers a period of three years.

In our College NCC girls unit had started since 1978. Our troop comes under 3MAH/Girls/Bn/NCC/Nagpur and the group head quarter at Nagpur. Our NCC cadets are fulfilling the objectives and making the difference from other students. Camps are organized periodically and here the cadets are encouraged and initiated the exhibit whatever talent they have in store.

ENROLLMENT :

Enrollment of first year cades in a academic year 2021-22 80 cadets were enrolled, 15 for third year, 40 for second year and 25 for the first year also the enrollment of first year cadets was done on 16 September, 2021 by PI Staff of 3MAH/Girls/ Bn/NCC/Nagpur.

REGULAR NCC PARADES:

Regular parades were conducted from September, 2021 and it was mandatory for the senior wings NCC company cadets to undergo 80 hours training in every training year from march to June. The NCC parade were conducted regularly on Monday & Tuesday between 7.00 am to 9.00 am. During these parade the cadets were trained in Drill, weapon Training, communication skill, Discipline, personal hygiene, field craft, &

Battle craft, security and safety, first aid etc. and their syllabus for 'A', 'B' & 'C' certificate examination.

NATIONAL FESTIVALS :

On 26th January, 2022 our tri color flag was hoisted by Hon. Principal, Dr. P. M. Katkar and before flag hoisting NCC cadets has given him guard of honor. With their smart turnout and drill they won the hearts of spectators leaving a lasting impression their minds. Every year we felicitated the senior cadets, best in drill, best cadets of the year and Ex-cadets who trained our cadets by giving medals to them.

ACHIEVEMENT :

- RDC Return SUO Najuka P. Kusram received Rs. 10000/- scholarship from Group HQ Nagpur Group Captain M. Kalim & Commanding Officer Lt. Col. Sumer Singh of 3 Mah/Girls/BN/NCC /Nagpur.
- SGT. Sapna D. Mankar participated Rock Climbing Training Camp at Gwalior.

NATIONAL & SOCIAL SERVICES :

- According to the orders of Govt. of India and NCC Group Head Quarter Nagpur, due to Covid-19 this year celebrated **International Yoga Day** in their respected places on 21st June, 2021.
- On 13th august, 2021, we celebrated **Fit India Freedom run** as a part of **Azadi Ka Amrut Mahotsav.** According to the direction given by Govt. of India and NCC Group the residence of **Lokagrani Adv. Babasahed Deshmukli** run by NCC department, under this movement we guided cadets to be fit in this Pandemic period for the survival. In this event ANOs and Cadets of Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur actively participated.
- On 13th Sept., 2021, Blood Donation Camp was organized jointly by NCC Department, NSS department and Health Department of our College in which our 2 girl cadets donated their blood.
- On 26th November, 2021, Oath of Preamble of Indian constitution was organized at College ground.
- On 9th and 10th December, 2021, Tribute to Brave Heart program was organized at College ground and at Jatpura Gate. India's first Chief of Defense Staff, Gen Bipin Rawat and army people killed in a helicopter crash on 8th December, 2021.

CERTIFICATE EXAMINATION :

In the academic year this college has given an opportunity to arrange the 'C' Certificate examination. On 26th & 27th February, 2022 held in our college in which over all 245 cadets have been appeared for the examination from 21/MAH/Bn/NCC/ Wardha, 20/MAH/Bn/NCC/Nagpur and 3MAH/Girls/Bn/NCC/Nagpur. The 'C' certificate examination is presided over by Group Capt. M. Kalim, Group commandant NCC Group HQ, Nagpur and the members of the board are Col. Amit Chaudhary, Commanding Office, 4MAH/ Bn/NCC/Nagpur and Lt. Col. Ghouse Beigh, Administrative Office, 21 MAH/ /Bn/NCC/Wardha.

Under the kind guidance of Hon. Sudhatai Potdukhe and under the kind administration and effective leadership of honorable Principal Dr. P. M. Katkar the various activities have been carried out during

the entire session. SUO Tejaswini Chunarkar, JUO Isha Pendam, JUO Vishakha Ghive, CSM Priti Deurmale and many more cadets of our staff members have rendered their services for the grand success of the activities throughout the session.

GLORIOUS CADETS OF 2021-22

SOU TEJASWINI CHUNARKAR

JUO VISHAKHA GHIVE

JUO ISHA PENDAM

CSM PRITI DEURMALE

BEST IN DRILL CDT. ANNAPURNA PARCHAKE

BEST CADET OF THE YEAR CDT. MAYURI ALAN

SGT SAPANA MANKAR
Participated RCTC Camp at Gwalior

RDC Return SDO Najuka Kusram received Rs. 10,000/- Scholarship from Group H.Q. Commandant. Group Captain M. Kalim & Commanding Officer Lt. Col. Sumer Singh

CATC CADER At Sardar Patel College Chandrapur

"Cleanliness Drive" activity run by Department of NCC of our college

Principal Dr. R.P. Ingole, Capt. Dr. S. G. Kannake, CTO Kanchan Ramteke and NCC Cadets at the residence of Loagrani Adv. Deshmukh "Azadi ka Amrut Mahotsav" , "Fit India Freedom Run"

GLORIOUS OF NCC 2020-21

Participated in RDC Parade Delhi

SUO NAJUKA P. KUSRAM

Best Cadet

JUO SEEMA KUMARE

Best Drill

CHM PRATIKSHA GOHONE

SGT. VISHAKHA GHIVE

JUO SWATI MUTYALA

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

राष्ट्रीय सेवा योजना

वार्षिक अहवाल २०२१-२२

डॉ.कुलदीप आर.गोंड
कार्यक्रम अधिकारी

आजादी का अमृत महोत्सव वर्षनिमित्त

डॉ. उषा खंडाळे
कार्यक्रम अधिकारी

शैक्षणिक सत्र २०२१-२२ चया सुरूवातीला राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाच्या वतीने राष्ट्रीय सेवा योजना पथकामध्ये सहभागी होऊ इच्छीणाऱ्या विद्यार्थी व विद्यार्थीनींची नामांकन प्रक्रीया पूर्ण करण्यात आली. विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक कार्य करण्याची आवड निर्माण व्हावी. श्रमदानाची भावना जोपासावी, सेवाभाव निर्माण व्हावा, श्रमाची प्रतिष्ठा निर्माण व्हावी तसेच ग्रामीण जीवनाशी त्यांचा परिचय होऊन त्यांना राष्ट्रीय सेवा योजने बद्दलची माहिती अशा विविध पैलुंशी स्वयंसेवकांना परिचित करण्यात आले. विविध माध्यमाद्वारे त्यांना याबाबत प्रेरणा देण्यात आली.

दि. ५ जून २०२१ आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण दिनानिमित्त एक दिवसीय आभासी कार्यशाळा

सरदार पटेल महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाद्वारे आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण दिनानिमित्त एक दिवसीय आभासी कार्यशाळेचे आयोजन शनिवार दि. ५ जून २०२१ रोजी करण्यात आले. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. पी. इंगोले, मार्गदर्शक म्हणून इको-प्रो संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष श्री बंडू धोत्रे, प्रमुख अतिथी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. वंदना खनके, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. निखिल देशमुख व १२५ स्वयंसेवकांची उपस्थिती होती. या कार्यशाळेत मार्गदर्शन करतांना इको-प्रो चे संस्थापक श्री बंडू धोत्रे म्हणाले की स्वयंसेवकांनी पर्यावरणाप्रती जागृत राहावे व समाजाला जागृत करण्याचे काम करावे व जास्तीत जास्त झाडे लावून पर्यावरणाची जोपासना करावी. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. पी. इंगोले म्हणाले की स्वंयसेवकांनी प्लास्टीकचा वापर कसा कमी करता येईल याचा संदेश समाजाला देऊन पर्यावरणाचा संरक्षण करण्याचा आदर्श स्वयंसेवकांनी समाजासमोर ठेवावे.

दि. २१ जून २०२१ आंतरराष्ट्रीय योग दिवस

सरदार पटेल महाविद्यालयातील शारीरिक शिक्षण व क्रीडा विभाग, राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आणि राष्ट्रीय छात्र सेना (मुले व मुली) विभागाद्वारे आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त ऑनलाईन योग प्रशिक्षण व मार्गदर्शन शिबिर सोमवार दि. २१ जून २०२१ रोजी सकाळी ठीक ८.०० वा. आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. पी. इंगोले, प्रमुख प्रशिक्षक व मार्गदर्शक गौरी इस्टिट्युट ऑफ योगा ण्ड नॅचरोपॅथी रिसर्च सेंटरची प्राचार्या डॉ. शिल्पा चन्ने , प्रमुख उपस्थिती उपप्राचार्य डॉ. स्वप्निल माधमशेटटीवार, शारीरिक शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ.

विजय सोमकुंवर, रासेयोचे विभागीय समन्वयक डॉ. कुलदीप आर. गोंड, राष्ट्रीय छात्र सेनाचे लेप्टीनंट डॉ. सतिश कन्नाके, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. वंदना खनके, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. निखिल देशमुख, डॉ. राजकुमार बिरादार, शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, रासेयोचे स्वयंसेवक, स्वयंसेवीका, खेळाडू आणि विद्यार्थी मोठया संख्येने उपस्थित होते. या ऑनलाईन योग प्रशिक्षण शिबिरात योग प्रशिक्षक प्राचार्या डॉ. शिल्पा चन्ने यांनी योग प्रशिक्षण व योग विषयी मार्गदर्शन केले.

दि.१ ऑगस्ट ते १५ ऑगस्ट २०२१ स्वच्छता पंधरवाडा

स्वच्छता पंधरवाडा कार्यक्रमा अंतर्गत महाविद्यालयाच्या रासेयो विभागाकडून विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. दि. ३ ऑगस्ट २०२१ ला स्वच्छता पखवाडा कार्यक्रमा अंतर्गत रासेयोचे स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयाचा संपूर्ण परिसर स्वच्छ केला. दि. ६ ऑगस्ट २०२१ ला स्वच्छता पखवाडा कार्यक्रमा अंतर्गत रासेयोचे स्वयंसेकांसाठी चित्रकाला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. दि. १० ऑगस्ट २०२१ ला निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. दि. ११ ऑगस्ट २०२१ ला रासेयो पथकाने घेतलेले दत्तक गाव विसापूर येथे कार्यक्रम अधिकारी व १०० स्वयंसेवकांनी ग्रामवासियान सोबत ग्रामस्वच्छता अभियान राबविले. दि. १४ ऑगस्ट २०२१ ला महाविद्यालय परिसर स्वच्छता करण्यात आली. यामध्ये सर्व स्वयंसेवाकांनी उत्सफुर्तपणे सहभाग घेतला आणि स्वातंत्र्य दिनाचे निमित्त साधून सर्व परिसर येणाऱ्या १५ ऑगस्ट करीता स्वच्छ केले. दि. १५ ऑगस्ट २०२१ ला ध्वजारोहण कार्यक्रमानंतर स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयातील पूर्ण परिसर स्वच्छ केले.

दि. ८ ऑगस्ट व ९ ऑगस्ट २०२१ ला दोन दिवसीय राष्ट्रीय युवा प्रेरणा शिबिर आभासी कार्यशाळा

स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षा निमित्त राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वंयसेवकाकरीता गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली, सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर आणि संजीवनी फाउंडेशन महाराष्ट्र राज्य शाखा नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ८ व ९ ऑगस्ट २०२१ ला सरदार पटेल महाविद्यालयात दोन दिवसीय राष्ट्रीय आभासी कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेच्या उद्घाटन प्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व ज्यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले असे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. पी. इंगोले यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेतील स्वयंसेवकांच्या व्यक्तीमत्व विकासासाठी महाविद्यालय विविध उपक्रम राबवीत असून स्वयंसेवकांच्या सुप्तगुणांना विकसीत करण्याची संधी उपलब्ध करून देत राहिल असे प्रेरणादायक मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेचे उद्घाटक म्हणून गोंडवाना विद्यापीठाचे प्र-कुलगुरू डॉ. श्रीराम कावळे यांनी स्वयंसेवकांना स्वातंत्र्य चळवळीत भारतीय वीरांनी केलेल्या बलिदानाची आठवण करून दिली व या अमृत महोत्सवी वर्षात विद्यापीठ अनेक उपक्रम राबवीणार असल्याचे सांगीतले. तसेच प्रमुख अतिथि श्री. ज्ञानेश्वर सानप, चेअरमन , संजीवनी फाउंडेशन महाराष्ट्र राज्य यांनी कार्यशाळेला शुभेच्छा दिल्या तसेच डॉ. श्याम खंडारे, संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली या प्रसंगी विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते. दि. ९ ऑगस्ट २०२१ ला कार्यशाळेच्या दुसऱ्या सत्रात श्री विनायक राजगुरू इंदिरा गांधी राष्ट्रीय उत्कृष्ट स्वयंसेवक पुरस्कार प्राप्त यांनी महाविद्यालयीन स्वयंसेवक ते आंतरराष्ट्रीय स्वयंसेवक एक प्रवास या विषयावर मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेच्या समारोपीय कार्यक्रमाचे अध्यक्ष उपप्राचार्य

डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार यांनी आपल्या भाषणात स्वयंसेवकांनी सामाजिक कार्यासाठी पुढे येउन समाजाचे ऋण फेडावे तसेच महाविद्यालयातील स्वयंसेवकांनी पथ संचलनात सहभाग घेउन महाविद्यालयचे नाव उज्वल करावे असे आवाहन केले. प्रमुख अतिथी डॉ. श्याम खंडारे यांनी महाविद्यालयातील स्तुत्य उपक्रमाची प्रशंसा करून स्वंयसेवकांना मार्गदर्शन केले.

दि. २३ ऑगस्ट २०२१ वृक्षारोपण

सोमवार दि. २३ ऑगस्ट २०२१ रोजी सकाळी ९.३० वा. महाविद्यालयाच्या परीसरात वृक्षारोपण करण्यात आला. या वृक्षारोपण कार्यक्रमात महाविद्यालयाच्या रासेयोचे स्वयंसेवक, प्राध्यापक वृंद तसेच शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे हस्ते एकूण १०० वृक्षांची लागवड करण्यात आली. या वृक्षारोपण कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. पी. इंगोले, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार प्रामुख्याने उपस्थित होते.

दि. २३ सप्टेंबर २०२१ रक्तदान शिबिर

महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने स्व. शांतारामजी पोटदुखे यांच्या पुण्यस्मरणाप्रीत्यर्थ भव्य रक्तदान शिबिराचे आयोजन दि. २३ सप्टेंबर २०२१ ला करण्यात आले. शासकीय रूग्नालय चंद्रपूरच्या सौजन्याने हे रक्तदान शिबिर श्री शांतारामजी पोटदुखे सभागृहामध्ये आयोजित करण्यात आले. या रक्तदान शिबिरात रासेयोचे स्वयंसेवक , विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांनी उत्स्फुर्तपणे सहभाग घेतला व ८७ रक्तदात्यांनी रक्तदान करून आदर्श निर्माण केला. या भव्य रक्तदान शिबिरात सर्वोदय शिक्षण मंडळाचे समस्त पदाधिकारी, महाविद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापकवृंद, शिक्षकेत्तर कर्मचारी व रासेयोचे स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते.

दि. २४ सप्टेंबर २०२२ राष्ट्रीय सेवा योजना स्थापना दिवसानिमित्त एक दिवसीय आभासी कार्यशाळा

राष्ट्रीय सेवा योजना स्थापना दिवसनिमित्य एक दिवसीय आभासी कार्यशाळा दि. २४ सप्टेंबर २०२१ रोजी आयोजित करण्यात आली या कार्यशाळेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, मार्गदर्शक डॉ. नरेन्द्र आरेकर, प्रमुख अतिथी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, रासेयो कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. वंदना खनके, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. निखिल देशमुख व स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते. या कार्यशाळेचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की राष्ट्रीय सेवा योजना ही सामाजिक क्षेत्रात स्वयंसेवकांना कार्य करण्याचे बळ देते व यांनी रासेयोची स्थापने पासून तर आतापर्यंतच्या विकासाचा अहवाल आपल्या मार्गदर्शनातून व्यक्त केला आणि रासेयोचे स्वयंसेवकांना राष्ट्रीय सेवा योजनेची शपथ दिली. कार्यशाळेचे मार्गदर्शक डॉ नरेन्द्र आरेकर यानी स्वंयसेवकांना मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की, स्वयंसेवकांना समस्त आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय, विद्यापीठ व महाविद्यालयीन या विविध शिबिराचे महत्व पटवून दिले व स्वंयसेवकांना राष्ट्रीय सेवा योजनेत फक्त दोन वर्ष काम न करता आयुष्यभर समाजामध्ये विविध माध्यमातून कार्य करत रहा असे आव्हान केले.

दि. ०२ ऑक्टोंबर ते ३१ ऑक्टोंबर २०२१ स्वच्छ भारत अभियान

दि. २ ऑक्टोंबर २०२१ ला राष्ट्रपिता महात्मा गांधीजी आणि पंतप्रधान लालबहादूर शस्त्रीजी यांच्या जयंतीनिमित्त त्यांच्या प्रतिमेला माल्यर्पण करण्यात आले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद

एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, प्राध्यापकवृंद , शिक्षकेत्तर कर्मचारी रासेयोचे स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थिती होते.

दि. ५ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी स्वयंसेवकांद्वारे महाविद्यालयातील परीसर स्वच्छ करण्यात आला.

दि. १० ऑक्टोंबर २०२१ रोजी स्वयंसेवकांद्वारे महाविद्यालयातील संपूर्ण वर्ग खोल्यांची स्वच्छता करण्यात आली.

दि. १७ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी रासेयोच्या स्वयंसेवकांद्वारे स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत स्वच्छता जनजागृती रॅलीचे आयोजन करण्यात आले.

दि. २५ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी रासेयोच्या स्वयंसेवक इजाज शेख याच्या वाढदिवसानिमित्त राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे मातोश्री वृद्धाश्रमाची परिसर स्वच्छ करून वृद्धांना फळ वाटप करण्यात आले.

दि. ३१ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी लोहपुरूष सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेला माल्यर्पण करण्यात आले. या प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, प्राध्यापकवृंद, शिक्षकेत्तर कर्मचारी रासेयोचे स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थिती होते.

दि. १० ऑक्टोबर २०२१ वर्ल्ड वॉकींग डे

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारे दि. १० ऑक्टोंबर २०२१ रोजी वर्ल्ड वॉकींग डे च्ये आयोजन गांधी चौक ते जटपूरा गेट परत गांधी चौक पर्यंत करण्यात आले. या वर्ल्ड वॉकींग डे मध्ये चंद्रपूर शहराचे आमदार श्री. कीशोर जोरगेवार तपीसा संघटनेचे अध्यक्ष रेशि दुर्गराज रामटेके, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, रासेयोचे स्वंयसेवक मोठया संख्येने या वर्ल्ड वॉकींग डे रॅलीत उपस्थित होते.

दि. २४ ऑक्टोबर २०२१ स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत ऐतिहासिक गोंड राजवंशकालीन किल्याची स्वच्छता

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग, शारीरिक शिक्षण व क्रिडा विभाग आणि इको-प्रो संस्था चंद्रपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आजादी का अमृत महोत्सव वर्ष निमित्त स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत रविवार दि. २४ ऑक्टोबर २०२१ ला ऐतिहासिक गोंड राजवंशकालीन किल्ला स्वच्छता अभियान कार्यक्रम महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांच्या मार्गदर्शनात आयोजित करण्यात आले. या स्वच्छता कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार, इको-प्रो संस्थाचे संस्थापक श्री बंडूजी धोत्रे, शारीरिक शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. विजय सोमकुंवर, राष्ट्रीय सेवा योजनाचे कार्यक्रम

अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. निखील देशमुख, डॉ. वंदना खनके , इको-प्रो संस्थाचे सदस्य, रासेयोचे स्वयंसेवक उपस्थित होते. या स्वच्छता अभियान प्रसंगी महाविद्यालयचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार आपले मनोगत व्यक्त करतांना म्हणाले की आजच्या या काळात स्वच्छतेचे महत्व आपण जाणून घेतले पाहिजे व समाजाला पण त्याचा संदेश दिला पाहिजे. तसेच इको-प्रो संस्थेचे संस्थापक श्री बंडूजी धोत्रे मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की गोंड राजा किल्ला १५ व्या शतकाच्या उत्तरार्धाच्या दरम्यान आणि १६ व्या शतकाच्या सुरूवातीला गोंड राजांनी बांधला होता या किल्याचे जतन करण्याची जबाबदारी आपली आहे असे प्रतिपादन केले. या स्वच्छता अभियानात महाविद्यालयाचे रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी,

स्वयंसेवक आणि खेळाडूंनी बगड खिडकी जवळ ऐतिहासिक गोंड राजवंशकालीन किल्याची स्वच्छता केली आणि लोकांना स्वच्छतेप्रती जनजागृती केली. या स्वच्छता कार्यक्रमात महाविद्यालयातील स्वंयसेवक व खेळाडूंनी मोठया संख्येने सहभाग घेतला.

दि. २८ ऑक्टोबर २०२१ कोविड लसीकरण शिबिर

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारा दि. २८ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी कोविड लसीकरण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबिरात १२६ विद्यार्थ्यांनी पैकी ५८ विद्यार्थ्यांनी प्रथम् लसीकरण तर ६८ विद्यार्थ्यांनी द्वितीय लसीकरणाचा लाभ घेतला. या शिबिरात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, चंद्रपूर महानगरपालीकेच्या स्वास्थ्य विभागाचे अधिकारी व कर्मचारी महाविद्यालयाचे प्राध्यापकवृंद , शिक्षकेत्तर कर्मचारी रासेयोचे स्वयंसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते.

दि. ३१ ऑक्टोंबर २०२१ प्यार फॉऊण्डेशनला आर्थिक सहायता

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारा दि. ३१ ऑक्टोंबर २०२१ रोजी प्यार फॉऊण्डेशन ही संस्था मुकाड जानवरांसाठी कार्य करते या संस्थेला भेट देण्यात आली. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वंयसेवकांनी मुकाड जानवरांसाठी लोकवर्गनीतून २०००० रू. निधी गोळा करण्यात आले आणि प्यार फॉऊण्डेशनच्या संस्थापक अध्यक्ष श्री डेविन रापेल्ली यांना जमा केलेली निधि सुपुर्द करण्यात आली.

दि. २६ नोव्हेंबर २०२१ संविधान दिन

राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाच्या वतीने संविधान दिन आयोजित करण्यात आला. भारतीय घटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या फोटोला माल्यार्पन करून सामुहिकरित्या संविधान उद्देशिकाचे वाचन करण्यात आले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांनी भारतासाठी सर्वश्रेष्ठ असणाऱ्या संविधान निर्मितीतील डॉ. आंबेडकरांच्या कार्याबद्दल त्याचे आभार व्यक्त केले.

दि. ४ डिसेंबर २०२१ युवा भूषण व युवा संसद कार्यशाळा

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग आणि युवक बिरादरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने युवा भूषण आणि युवा संसद कार्यशाळा दि. ४ डिसेंबर २०२१ रोजी आयोजित करण्यात आले. या कार्यशाळेला रासेयोचे स्वंयसेवकांनी मोठया संख्येने सहभाग घेतला.

दि. १७ डिसेंबर २०२१ आरोग्य तपासणी शिबिर

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारा मोफत आरोग्य तपासणी शिबिर दि. १७ डिसेंबर २०२१ रोजी उन्नत भारत अभियान अंतर्गत दत्तक घेतलेल्या आरवट गावात आयोजित करण्यात आले होते. या शिबिरात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी, शासकीय रूग्णालय चंद्रपूरचे अधिकारी आणि रासेयोचे स्वंयसेवक मोठया संख्येने उपस्थित होते. या शिबिरात विविध आजारांवर १७६ गावकऱ्यांची तपासणी करण्यात आली.

दि. १४ जानेवारी २०२२ सूर्य नमस्कार कार्यक्रमाचा अहवाल

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या सूचनेनुसार शुक्रवार दि. १४ जानेवारी २०२२ ला सकाळी ९.०० वा. मकरसक्रांतीचे औचित्य साधून महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाच्या वतीने कोविड१९ च्या नियमांचे पालन करून सुर्यनमस्कार कार्यक्रमाचे आयोजन

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम काटकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. याप्रसंगी महाविद्यालयातील स्व. वामनराव गड्डमवार जिमन्याशियम हॉल मध्ये कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड यांनी स्वयंसेवकांना योगासनातील सूर्यनमस्काराचे महत्व विशद करून सुर्यनमस्कार कसा करावा याचे प्रात्यक्षिक करून दाखविले व स्वयंसेवकाकडून सूर्यनमस्कार करून घेतले. तर कार्यक्रम अधिकरी डॉ. उषा खंडाळे यांनी स्वयंसेवकांना १४ जानेवारी चे भारतीय संस्कृतीतील महत्व विशद करतांना उत्तरायण आणि मकरसंक्रांती तसेच आज केलेल्या सूर्य नमस्कारासंबंधी महत्वपूर्ण माहिती दिली. या कार्यक्रमाला राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. निखिल देशमुख, डॉ. वंदना खनके, रासेयाचे स्वयंसेवक तसेच शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

दि. ८ फेब्रुवारी २०२२ मतदान जनजागृती अभियान

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारा दि. ८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी राष्ट्रीय मतदार दिन निमित्त मतदान माझा अधिकार या विषयावर आभासी व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. मतदान प्रक्रियेमध्ये मतदारांचा सहभाग वाढावा, नवीन मतदारांना नोंदणीसाठी प्रोत्साहन मिळावे व मतदारांमध्ये जागरूकता निर्माण व्हावी या उद्देश्याने भारत निवडणूक आयोगाचा स्थापना दिवस दि. २५ जानेवारी हा देशभरात राष्ट्रीय मतदान दिवस म्हणून सन २०१९ पासून साजरा करण्यात येत आहे. त्याच अनुषंगाने सुजान व जबाबदार नागरिक घडविण्यासाठी महाविद्यालयमध्ये हा दिवस अनिवार्यपणे साजरा करण्यासंदर्भात शासनाने परिपत्रक काढले होते. त्याची अंमलबजावणी करण्यारिता सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांच्या अध्यक्षतेखाली राष्ट्रीय मतदार दिन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थ्यांमध्ये जनजागृती व्हावी या उद्देशाने वेगवेगळया स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये निबंध स्पर्धा , घोषवाक्य स्पर्धा, चित्रकला स्पर्धेचा समावेश होता स्पर्धेला विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. कार्यक्रमाला प्रमख अतिथी म्हणून डॉ. संजय ठाकरे, सहसंचालक उच्च शिक्षण विभाग, नागपूर याप्रसंगी म्हणाले देशाला सक्षम बनवायचे असेल तर देशाचे खरे आधारस्तंभ असणाऱ्या तरूणांनी मतदान प्रक्रियेत सहभाग घेतला पाहिजे तसेच त्यांनी महाविद्यालयातील या स्तुत्य उपक्रमाला आपल्या शुभेच्छा दिल्या. तर कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते डॉ. संजय गोरे, राज्यशास्त्र विभागप्रमुख शरदचंद्र पवार महाविद्यालय गडचांदूर आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले देशात स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करीत असतांना अजूनही अनेक युवकांनी आपली नोंदणी मतदार यादीत केलेली नाही याबददल खेद व्यक्त केला. देशातील नागरिक न्यायाची व कायदेयाची भाषा करतात परतू आपल्या जबाबदारीची जाणीव त्यांना नाही. आजही मतदारंना जागृत करण्यासाठी शासनाला अनेक उपक्रम राबवावे लागतात ही गोष्ट भारताच्या लोकशाहीला शोभणारी नाही. भारताच्या बुद्धीमत्तेचा गौरव सर्व जगात होतो म्हणून शिक्षित वर्गानी मतदानात भाग घेवून योग्य उमेदवार निवडून भारतीय लोकशाही बळकट करावी असे आवाहन केले.

दि. २२ फेब्रुवारी ते २८ फेब्रुवारी २०२२ व्यक्तीमत्व विकास योजना

गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली व सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने महाविद्यालयाच्या

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकासाचा दृष्टीने सात दिवसीय व्यक्तीमत्व विकास योजना अंतर्गत दि. २२ फेब्रुवारी ते २८ फेब्रुवारी २०२२ पर्यंत व्यक्तीमत्व विकास शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराचे समारोपीय कार्यक्रम दि. २८ फेब्रुवारी २०२२ ला गवालपच्छी सभागृहात आयोजित करण्यात आला. व्यक्तिमत्वाचा विकास म्हणजे फक्त चांगले दिसने नव्हे तर व्यक्तिच्या आचरणातील चांगले बदल आणि तुमच्यातील माणूसकीचा झरा सतत वाहणे होय. कुणीही आपल्याला शिकवू शकत नाही तर शिकण्यासाठी प्रेरित करू शकतो. म्हणूनच आंतरिक प्रेरणेशिवाय व्यक्तीमत्वाचा विकास संभव नाही असे विचार सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर यांनी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने आझादी का अमृत महोत्सव वर्षानिमित्त आयोजित व्यक्तिमत्व विकास योजना या कार्यक्रमाप्रसंगी आपल्या अध्यक्षीय भाषणातून मांडले. कार्यक्रमाचे प्रमुख मार्गदर्शक एज्युस्टेशन या शैक्षणिक संस्थेचे प्रमुख डॉ. प्रशांत ठाकरे आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले काळाच्या ओघात घरातील संवाद कमी होतांना दिसत आहे. आजच्या तरून पीढीचे खरे मार्गदर्शक व संकटमोचक आई आणि वडीलच आहेत म्हणून दिवसातून एकदा तरी त्यांच्याशी संवाद होने आवश्यक आहे. व्यक्तिमत्व विकास म्हणजे संकटाच्यावेळी संयम ठेवून योग्य निर्णय घेण्याची क्षमता विकसित करणे होय. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करतांना महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार म्हणाले व्यक्तिमत्वाचा विकास झाला की नाही हे तपासतांना बौध्दीक क्षमतेचाच विचार न करता भावनिक क्षमताही विकसित झाल्या की नाही हे तपासने ही गरजेचे आहे. महाविद्यालय विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासासाठी असे उपक्रम सतत राबवित राहिल. या प्रसंगी राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड व विभागिय समन्वयक तथा कार्यक्रम अधिकारी डॉ उषा खंडाळे मंचावर विराजमान होत्या. या सात दिवसीय व्यक्तीमत्व विकास योजनेअंर्तगत व्यक्तीमत्व विकास, कौशल विकास आणि स्वयंरोजगार, स्त्री-पुरूष समानता, राष्ट्रीय एकात्मता, योग शिक्षण, पर्यावरण जागृती, शारीरिक मानसिक आरोग्याची माहिती असे विविध विषयांवर महाविद्यालयाने विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शन आयोजित केले होते. ही सात दिवसीय व्यक्तीमत्व विकास योजना शिबिर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यक्रमाचे संचालन स्वयंसेवक कु. पुजा शर्मा तर आभारप्रदर्शन कु. पलक चुघ हिने केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. निखील देशमुख, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. वंदना खनके, विश्वजीत नायक, सिद्धांत निमसरकार, राजेश हजारे, इजाज शेख , कु. रूचिता टोकलवार, कु. रानी जितेन्द्र गोंड व इतर स्वयंसेवकांनी परिश्रम घेतले.

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण दोन दिवसीय कार्यशाळा

सरदार पटेल महाविद्यालयात शारीरिक शिक्षण व क्रीडा विभागातर्फे गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली द्वारा आयोजित आपत्ती व्यवस्थापन व मार्गदर्शन या विषयावर दोन दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन दि. ४ मार्च ते ५ मार्च २०२२ पर्यंत करण्यात आले. या कार्यशाळेचे उद्धाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम्. काटकर यांचे हस्ते पार पडले. व्यासपीठावर महाविद्यालयाचे विद्यार्थी विकास कल्याण विभागाचे सचिव डॉ. प्रकाश बोकरकर, तज्ञ मार्गदर्शक डॉ. योगेश दुधपचारे, प्रशिक्षक श्री शशीकांत मोकाशे,

शारीरिक शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. विजय सोमकुंवर, डॉ. कुलदिप आर. गोंड उपस्थित होते. उद्घाटन प्रसंगी डॉ. प्रमोद एम. काटकर म्हणाले की कोणतीही नैसर्गीक आपत्ती येण्या अगोदर त्यावर नियंत्रण ठेवण्याकरीता व स्वयंरक्षण व इतरांच्या रक्षणाकरीता व्यवस्थापन व प्रशिक्षण घेणे अत्यंत गरजेचे आहे. त्याकरीता निमंत्रीत प्रशिक्षक हे प्रशिक्षण व मार्गदर्शन देण्याकरीता आलेले आहेत. त्यांच्याकडून विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षण घ्यावे व समाजात त्याचा प्रचार करावा जेणेकरून समाजातील व्यक्तींना सुद्धा प्रशिक्षणाचा लाभ होईल. निर्सगापासून मिळणारे स्त्रोत जल, हवा व प्रकाश हे मानवी जीवनात अत्यंत आवश्यक आहेत. जर या चार स्त्रोतापासून नैसर्गीक आपत्ती आली तर मानवी जीवनात हलचल निर्माण होते. म्हणून यापासून आपली सुटका कशी व्हावी व इतरांची सुद्धा सुटका कशी करावी या करीता आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण घेणे अत्यंत गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांनी तज्ञांकडून योग्य प्रशिक्षण घ्यावे व समाजात त्याचा प्रसार करावा जेणेकरून समाजाला त्याचा फायदा होईल व समाजाची हानी होणार नाही. कार्यशाळेत आलेले तज्ञ श्री शशीकांत मोकाशे, श्री प्रतिक मोकाशे , श्री किशोर तांबुसकर, श्री अनिल चौव्हाण , श्री. विजय मोरे, श्री. अविनाश मडावी यांनी दृष्य पटलावर तसेच विद्यार्थ्यांना सोबत घेऊन पूर, अग्नि व वादळे या नैसर्गिक आपत्तीपासून कशाप्रकारे स्वयंबचाव करावा व इतरांचे संरक्षण कसे करावे या बाबतचे प्रात्याक्षिक करून दाखविले. दोन दिवसीय कार्यशाळेत एकून आठ सत्रात तज्ञांनी प्रशिक्षण दिले या कार्यशाळेत आय.एम.एस. आर. कोसारा, एस.आर.एम. समाजकार्य महाविद्यालय पडोली, सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपूर येथील एकूण १२५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला समारोपीय कार्यक्रमात प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांनी औद्योगिक, रासायनिक दुर्घटना व प्रथमोपचार या विषयांवर प्रकाश टाकला. उद्घाटन व समारोपीय कार्यक्रमाचे सूत्र संचालन डॉ. कुलदिप आर. गोंड यांनी केले तर कार्यशाळेचे प्रास्ताविक शारीरिक शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. विजय सोमकुंवर यांनी केले. ही कार्यशाळा महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आली. कार्यक्रम यशस्वीतेकरीता डॉ. विजय सोमकुंवर, डॉ. कुलदिप आर. गोंड, डॉ. प्रकाश बोरकर, श्री हनमंतु डंबारे, श्री राजेश इंगोले, राजेश हजारे, इजाज शेख , विश्वजीत नायक, सिद्धांत निमसरकार, कु. रूचिता टोकलवार, कु. रानी जितेन्द्र गोंड, अजय टोटम व इतर विद्यार्थ्यांनी अथक परिश्रम घेतले.

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ महाविद्यालयीन विशेष शिबिर, विसापूर

सरदार पटेल महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना पथक द्वारा सात दिवसीय शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबिरा द्वारे विद्यार्थ्यांच्या प्रगती सोबतच त्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा व विद्यार्थी सामाजिक, आर्थिक, शारीरिक व मानसिकरीत्या सक्षम व्हावे तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक व राष्ट्रीय कार्याविषयी आवड निर्माण व्हावी व श्रमप्रतिष्ठा वाढीस लागावी आणि विद्यार्थी कोरोना महामारी बाबत समाजात जागरूकता निर्माण करतील इत्यादी उददेश समोर ठेऊन महाविद्यालयाने राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाद्वारे दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ दरम्यान विसापूर गावात आझादी का अमृत वर्ष निमित्त कोरोना काळ आणि युवाशक्तीया विषयावर महाविद्यालयीन विशेष शिबिर आयोजित करण्यात आले.

शनिवार दि. ९ मार्च २०२२

राष्ट्रीय सेवा योजनाचे १०० स्वयंसेवक व सर्व कार्यक्रम अधिकारी यांचे ग्रामपंचायत विसापूर येथे

सकाळी १०.०० वा. शिबिरस्थळी आगमण, परिसार स्वच्छता, नोंदणी करण्यात आली.

रविवार दि. १० मार्च २०२२

राष्ट्रीय सेवा योजना पथक द्वारा आझादी का अमृत वर्ष निमित्त कोरोनाकाळ आणि युवाशक्ती या विषयावर महाविद्यालयीन विशेष शिबिराचे उद्धाटन गुरूवानर दि. १० मार्च २०२२ रोजी सायंकाळी ५.०० वा. राष्ट्रीय शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, विसापूर येथे झाले. या उद्धाटन शिबिराचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम्. काटकर यांचे शुभहस्ते महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेचा ध्वजारोहन करून शिबिराचे उद्धाटन करण्यात आले. उद्धाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना शिबिरार्थ्यांना म्हणाले की राष्ट्रीय सेवा योजनेचे शिबिर विद्यार्थ्यांसाठी सामाजिक भान जपणारे असते. हे ग्रामीण संस्कृतीसोबत नाळ जोडणारे तसेच युवा वर्गात व्यक्तिमत्व घडविण्याची संधी निर्माण करणारे, युवा पिढीला घडविण्यास हातभार लावणारे, सामाजिक जाणीव करून देणारे आहे. या संधीचा विद्यार्थ्यांनी मनसोक्त लाभ घ्यावा असे प्रतिपादन केले. शिबिराचे उद्धाटन म्हणून सर्वोदय शिक्षण मंडळचे सचिव मा. श्री प्रशांत पोटदुखे यांनी या महाविद्यालयीन विशेष शिबिराचे रितसर उद्धाटन केले, प्रमुख अतिथी सौ. वर्षाताई मछिन्द्र कुळमेथे सरपंच, ग्रामपंचायत, विसापूर, उपसरपंच मा. श्री अनेकश्वर रघुनाथ मेश्राम महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार, ग्रामपंचायत सदस्य सौ. विद्या देवाळकर, सौ. रिना कांबळे, सौ. वैशाली पुणेकर, सौ. हर्षला टोंगे, सौ. शशिकला जिवने , श्री सुरज टोमटे, श्री. गजानन पाटणकर रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदिप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. निखील देशमुख, डॉ. वंदना खनके उपस्थित होते. या शिबिराकरीता महाविद्यालयातील १०० स्वंयसेवकांनी सहभाग घेतला होता. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. कुलदिप आर. गोंड यांनी केले तर आभार प्रदर्शन डॉ. निखील देशमुख यांनी केले.

दि. ११ मार्च २०२२

मातोश्री वृद्धाश्रमाला भेट देऊन दिवसभर शिबिरार्थ्यांनी वृद्धाश्रमाच्या संपूर्ण परीसराची स्वच्छता, नाली सफाई, खोल्या, बरामदा, बाहेरच्या मैदानाची , बगीच्यातील संपूर्ण परिसर स्वच्छ करून दिला. व तिथे राहणाऱ्या वृद्धांसोबत हितगुज केले आणि त्यांच्या समस्या समजून घेतल्या आणि त्यांच्या सोबत मिळून भजन व नृत्य केले. आपल्या आप्तांना वृद्धाश्रमात पाठविणार नाही अशी शिबिरार्थीनी शपथ घेऊन ओल्या डोळयांनी वृद्धांना निरोप दिला. व सर्व शिबिरार्थी व कार्यक्रम अधिकाऱ्यांनी तिथे राहणाऱ्या वृद्धानां फळ वाटप करून आशीर्वाद घेतला.

दुपारच्या प्रथम सत्रात प्रबोधनपर मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले. दुपारी ३.०० ते ४.०० वा. वक्ते म्हणून चंद्रपूरचे कौशल्य विकास अधिकारी मा. श्री शैलेश भगत यांनी कौशल्य विकास व रोजगार या विषयावर शिबिरार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दुसऱ्या सत्रात चंद्रपूर सायबर पोलिस स्टेशनचे सायबर हाईजिन पॅक्टीशनर मा. श्री. मुजावर अली यांनी सायबर सुरक्षा या विषयावर शिबिरार्थ्यांना मार्गदर्शन करतांना सांगितले की आजच्या दैनंदिन जिवनात विद्यार्थी फेसबुक व व्हॉटसॲपच्या सतत संपर्कात असतात. फेसबुक द्वारे फसवणूकीला बळी पडतात व आपले आयुष्य धोक्यात घालतात त्यासाठी कोणती सतर्कता बाळगवावी.

दि. १२ मार्च २०२२

राष्ट्रीय सेवा योजनाचे कार्यक्रम अधिकारी व

शिबिरार्थ्यांनी विसापूर गावकाऱ्यासोबत मिळून वर्धा नदिवर श्रमदानातून ६० मीटर लांबीचा बंधारा बांधून गावाच्या लोकांसाठी उन्हाळयात होणाऱ्या पाण्याची समस्याची उपाययोजना करून दिली.

दुपारच्या प्रथम सत्रात ३.०० ते ४.०० वा. वक्ते म्हणून डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे यांनी स्त्री-पुरूष समानता या विषयावर स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

दुसऱ्या सत्रात ३.०० ते ४.०० वा. वक्ते म्हणून डॉ. निखिल देशमुख यांनी पर्यावरण व्हास या विषयावर शिबिरार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दि. १३ मार्च २०२२ वर्धा नदिवर श्रमदानातून ६० मीटर लांबीचा बंधारा बांधून

राष्ट्रीय सेवा योजनाचे कार्यक्रम अधिकारी व शिबिरार्थ्यांनी विसापूर गावकाऱ्यांसोबत मिळून वर्धा नदीवर श्रमदानातून ६० मीटर लांबीचा बंधारा बांधून गावाच्या लोकांसाठी उन्हाळयात होणाऱ्या पाण्याची समस्याची व्यवस्था करून दिले.

दुपारच्या प्रथम सत्रात ३.०० ते ४.०० वा. वक्ते म्हणून डॉ. प्रमोद शंभरकर यांनी मतदान माझा अधिकार या विषयावर स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

दुसऱ्या सत्रात ३.०० ते ४.०० वा. वक्ते म्हणून चंद्रपूरचे रेडीओलॉजीस्ट डॉ. प्रेरणा नरेंद्र कोलते यांनी कोरोणा काळातील शारीरिक व मानसिक स्वास्थ या विषयावर शिबिरार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दि. १४ मार्च २०२२

शिबिरार्थ्यांकडून श्रमदानातून विसापूर गावात ग्राम स्वच्छता अभियानात गावाची स्वच्छता करण्यात आली.

राष्ट्रीय सेवा योजना पथकाद्वारे आझादी का अमृत वर्ष निमित्त कोरोना काळ आणि युवाशक्ती या विषयावर आधारीत महाविद्यालयीन विशेष शिबिर दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले होते. दि. १४ मार्च २०२२ रोजी सांयकाही ६.०० वा. या शिबिराचा समारोपीय कार्यक्रम घेण्यात आला. या शिबिरात १०५ स्वयंसेवकांनी भाग घेतला.

या समारोपीय समारंभाचे अध्यक्ष सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर, प्रमुख अतिथी शरद पवार महाविद्यालय, गडचांदूर चे प्राचार्य डॉ. संजय सींग, राष्ट्रीय शारिरीक शिक्षण महाविद्यालय, विसापूरचे प्राचार्य डॉ. दिलीप जयस्वाल, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली राष्ट्रीय सेवा योजना चंद्रपूर जिल्हयाच्या समन्वयक डॉ. विजया गेडाम होत्या. या समारोपाला डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, उपप्राचार्य सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर, विसापूर ग्रामपंचायतीच्या सरपंच सौ. वर्षाताई कुळमेथे, उपसरपंच श्री. अंकेश्वर मेश्राम हे प्रामुख्याने उपस्थित होते.

या शिबिरात श्री शैलेश भगत, कौशल्य विकास अधिकारी चंद्रपूर यांनी कौशल्य विकास व रोजगार'' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले, तसेच मा. श्री. मुजावर अली, सायबर पोलीस स्टेशन, चंद्रपूर यांच्या सायबर सुरक्षा'' या विषयावर तसेच डॉ. प्रमोद शंभरकर, सीनेट सदस्य गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली यानी मतदान माझा अधिकार'' या विषयावर तसेच मा. डॉ. प्रेरणा कोलते, रेडीओलॉजीस्ट, चंद्रपूर यांनी कोरोनाकाळातील शारिरीक व मानसीक स्वास्थ्य'' या विषयावर तसेच डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे यांनी स्त्री पुरूष समानता' व डॉ. निखील देशमुख यांनी पर्यावरण हास'' या विषयावर राष्ट्रीय सेवा योजनेती स्वयंसेवकांना मोलाचे मार्गदर्शन केले. शिबिरातील स्वयंसेवक व समन्वयक, कार्यक्रम अधिकारी व इतर मंडळींनी मातोश्री वृद्धाश्रमात जाऊन तेथील स्वच्छता केली व व्द्धाश्रमातील वृद्धांना फळवाटप केले. शिबिरातील स्वयंसेवकांनी वर्धा नदीवर बंधारा बांधला याकरीता

गावातील लोकांनी व ग्रामपंचायत सदस्य श्री प्रदीप गेडाम, सौ. शशिकला जीवने , श्री. रोंगे यांनी मदत केली व बंधारा बांधतांना त्यांची उपस्थित होती.

यावेळी बोलतांना उपसरपंच श्री. अंकेश्वर मेश्राम म्हणाले की, राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांमधून सामुदायीक नेतृत्व निर्माण होईल व स्वयंसेवकांनी विसापूरच्या प्रगतीसाठी केलेल्या कार्यासाठी आभार मानले.

यावेळी बोलतांना डॉ. विजया गेडाम म्हणाल्या की, कोरोना काळ संपता बरोबर आपल्या महाविद्यालयाने रासेयो शिबिर घेतले व विद्यार्थी त्यात सहभागी झाले त्याबद्दल विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन केले. त्या बोलतांना पुढे म्हणाल्या की, भारत देशाचे नेतृत्व या युवा पीढीवर असून यांनी ग्रामीण भागातील लोकांमध्ये जाऊन त्यांच्या समस्या निवारण करण्याचे कार्य हाती घेतले. जेव्हा जेव्हा देशावर संकट आले तेव्हा तेव्हा रासेयोच्या विद्यार्थ्यांनी लोकांना मदत केली. कोरोना काळात गरजवंतांना मदत केली. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्वाचा विकास रासेयोच्या माध्यमातूनच होतो. डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार म्हणाले की, आपला जिल्हाच मुळात समाजसेवकांचा जिल्हा आहे. चांगले काय वाईट काय हे निवडण्याचा विवेक विद्यार्थ्यांत येवो ही शुभकामना त्यांनी व्यक्त केली. कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी डॉ. संजय सिंग म्हणाले की, यशस्वी होण्यासाठी जिवनाचे नियोजन करा. योग्य गोष्टींचे सादरीकरण करा, जो वेळेनुसार चालेल तो यशस्वी होईल. राष्ट्रीय सेवा योजना युवकांच्या कलागुणांचा विकास करण्याची संधी देते म्हणुन आत्मविश्वासाने सेवा योजना पथकात सामील व्हा व प्रगती करा.

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर म्हणाले की, शिबिरातून विद्यार्थी काहितरी चांगले शिकतात. विद्यार्थ्यांच्या पुढील आयुष्यासाठी शुभेच्छा देत शिबिर यशस्वी झाल्याचे ते म्हणाले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. कुलदीप गोंड, यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. पी.एस. माहोरे व आभार डॉ. राजकुमार बिरादार यांनी केले.

या कार्यक्रमाला डॉ. विद्याधर बन्सोड, डॉ. प्रकाश शेंडे, डॉ. एस. बी. किशोर, डॉ. रणधीर साठे, डॉ. राहुल सावलीकर, डॉ. सतीश कन्नाके, डॉ. दिलीप वहाणे, डॉ. शरयु पोतनुरवार, डॉ. उर्वशी माणिक, डॉ. पद्मरेखा धनकर, डॉ. वर्षा ठाकरे, प्रा. श्वेता गुंडावार, शिक्षकेत्तर कर्मचारी श्री. मोहन वनकर, श्री. भारत आवळे यांची विशेष उपस्थिती होती.

कार्यक्रमाच्या यशस्वीततेसाठी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. वंदना गिरडकर, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. निखिल देशमुख , सौ. शशीकला पारधी, अक्षय उराडे इत्यादींनी परिश्रम घेतले.

कार्यक्रमाला सर्वोदय शिक्षण मंडळाच्या अध्यक्षा श्रीमती सुधाताई पोटदुखे, उपाध्यक्ष सुदर्शन निमकर, सचिव प्रशांतभाऊ पोटदुखे, सहसचिव डॉ. किर्तीवर्धन दिक्षीत यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेतील स्वयंसेवकांचे मन:पुर्वक आभार मानले व त्यांना पुढील आयुष्याकरीता शुभेच्छा दिल्या.

दि. ९ मार्च २०२२ ते १५ मार्च २०२२ या दरम्यान घेण्यात आलेल्या महाविद्यालयीन विशेष शिबिराचा दैनिक कार्यक्रम असा होता.

सकाळी

०४.०० ते ७.३०	जागर, प्रार्थना, व्यायाम, योगासने
०७.३० ते ८.००	अल्पोपहार, चहा
०८.०० ते ११.००	श्रमसंस्कार
११.०० ते १२.००	स्नान

दुपारी

१२.०० ते ०१.००	भोजन
०१.०० ते २.००	विश्रांती
०२.०० ते ०३.००	दैनंदीन डायरी भरणे
०३.०० ते ०५.००	बौद्धिक कार्यक्रम
०५.०० ते ०५.३०	खेळ
सायंकाळी	
०५.३०	प्रार्थना
०७.०० ते ९.३०	सांस्कृतिक कार्यक्रम
०९.३०	भोजन व विश्रांती

दि. ६ एप्रिल २०२२ सामाजिक समता कार्यक्रम अंर्तगत महात्मा फुले यांच्या जयंतीनिमित्त व्याख्यानमहाराष्ट्र शासन आणि गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली यांच्या निर्देशानुसार सरदार पटेल महाविद्यालयांमध्ये भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक समता कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ६ एप्रिल २०२२ ते १६ एप्रिल २०२२ या दरम्यान साजरा करण्यात येत आहे. त्याचा एक भाग म्हणून दि. ११ एप्रिल २०२२ रोजी समाजशास्त्र विभाग आणि राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने क्रांतीसुर्य महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे समाजकार्य या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणुन सरदार पटेल महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, मार्गदर्शक डॉ. टी डी कोसे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. रणधीर साठे, राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग प्रमुख डॉ. कुलदीप आर. गोंड, गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली राष्ट्रीय सेवा योजना विभागीय समन्वयक डॉ. उषा खंडाळे आणि कार्यक्रमाचे समन्वयक प्रा. अमोल कुटेमाटे आणि डॉ. राजकुमार बिरादार आदी मान्यवर मंचावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार यांनी क्रांतीसुर्य महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे समाज सुधारणेतील भूमिकेविषयी विद्यार्थांना मार्गदर्शन केले. महात्मा फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांच्या शैक्षणिक कार्यामुळेच महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थायांपैकी विद्यार्थिनींची संख्या जास्त असल्याचे मत मांडले. त्याप्रसंगी मंचावरून विद्यार्थायांनी समाजसुधारकांचे विचार अंगीकृत करून त्यानुसार समाजामध्ये परिवर्तन घडवून आणण्याची विद्यार्थायाकडून अपेक्षा व्यक्त केली.

कार्यक्रमातील प्रमुख मार्गदर्शक डॉक्टर टी डी कोसे यांनी महात्मा फुले यांचे जीवन चरित्र सांगून त्यांचे कार्य सविस्तर विशद केले. **विद्येविना मती गेली । मतीविना नीती गेली । नीतीविना गती गेली । गतीविना वित्त गेले । वित्ताविना शूद्र खचले। इतके अनर्थ एका अविद्येने केले ।।** महात्मा फुले यांच्या या शैक्षणिक विचारांचे वर्तमान काळातील परिस्थितीचे उदाहरणे देऊन सविस्तर आढावा घेतले. त्याचबरोबर महात्मा फुले यांनी केलेले आर्थिक, सामाजिक, शेतीविषयक, विज्ञान विषयक, साहित्यिक, जातीभेद निर्मूलन, स्त्री पुरुष समानता, अंधश्रद्धा निर्मूलन, अस्पृश्यता निर्मूलन , विधवा महिला आणि अनाथ बालकाविषयीचे योगदान इत्यादी कार्याविषयी मार्गदर्शन केले. व उपस्थित विद्यार्थांनी महात्मा फुले व त्यांच्याशी संबंधित इतरांनी लिहिलेल्या साहित्याचे वाचन करण्याचा आग्रह केला. भारतीय समाजातील सामाजिक समस्येच्या मुळाशी जाऊन सत्य शोधण्याचा प्रयत्न केला. जनतेसमोर सत्य मांडून संशोधक वृत्ती निर्माण करणारी महान व्यक्ती , एक चालते बोलते विद्यापीठ म्हणजे महात्मा ज्योतिराव फुले होते असे

मत व्यक्त केले.

समाजशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. रणधीर साठे यांनी आपल्या प्रास्ताविकपर_ भाषणातून विद्यार्थायांना मार्गदर्शन केले. आपल्या भारतामध्ये स्वातंत्र्यपूर्व काळात जी काही सामाजिक क्रांती झाली त्यांचे अग्रदूत म्हणजे महात्मा ज्योतिबा फुले होत. महात्मा ज्योतिबा फुले हे जसे विचारवंत होते तसेच ते सामाजिक चळवळीचे नेते देखील होते म्हणूनच त्यांना मुंबई कोळी बांधवांनी महात्मा ही पदवी बहाल केली. दलितांवर अन्याय, अस्पृश्यता व शेतकऱ्यांचे शोषण, स्त्री शिक्षणाचा विरोध ज्या धर्मग्रंथाच्या व धर्मशास्त्राच्या आधारे झाले त्या सर्वांच्या विरुद्ध त्यांनी क्रांतिकारी बंड पुकारले. असे बंडखोर व्यक्तिमत्व म्हणजे महात्मा ज्योतिबा फुले होय. महात्मा ज्योतिराव फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना करून समाजसुधारने विषयी कार्य केले. कार्यक्रमाचे संचालन स्वयंसेवक अजय मोहुर्ले आणि आभार स्वयंसेविका कु. समिक्षा कुरेकार यांनी केले. कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजन समन्वयक डॉ. कुलदीप आर. गोंड, प्रा. अमोल कुटेमाटे, डॉ. राजकुमार बिरादार, राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयंसेवक आणि महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी केले. प्रस्तुत व्याख्यान कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील विद्यार्थीयांचा उत्स्फूर्द प्रतिसाद मिळाला.

दि. १७ एप्रिल २०२२ सायकल रॅली

पर्यावरण सुरक्षा व नैसर्गिक साधन संपत्तीची बचत व्हावी या उद्देशाने हिंदुस्तान पेट्रोलियम कंपनी आणि सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यामाने जनजागृती अभियानांतर्गत सायकल रॅलीचे आयोजन रविवार दि. १७ एप्रिल २०२२ रोजी करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थानिक आमदार श्री किशोरभाऊ जोरगेवार, एच.पि.सि.एल नागपूरचे अधिकरी आणि महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार, डॉ प्रमोद शंभरकर, रासेयो कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे आणि रासेयोचे ९५ स्वयंसेवक मोठया संख्येने या सायकल रॅली मध्ये उत्स्फुर्तपणे सहभाग घेतला व स्वयंसेकांना एचपीसीएल कंपनीच्या वतीने चार पुरस्कार देण्यात आले.

दि. १८ एप्रिल २०२२ जागतिक वारसा दिन

चंद्रपूर हे ऐतिहासिक शहर असून त्याला गोंडकालीन ऐतिहासिक वारसा लाभलेला आहे हा वारसा जतन करण्याची जबाबदारी ही आपली आहे ही जाणीव विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण व्हावी या उद्देशाने सोमवार दि. १८ एप्रिल २०२२ ला सकाळी ७.०० ते ११.०० वा. जागतिक वारसा दिनानिमित्त स्थानिक इको-प्रो आणि सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने जगतिक वारसा दिनानिमित्त पदयात्रा व बैठा सत्यागृहाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमाच्या प्रमुख स्थानी इको-प्रो संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष श्री बंडू धोत्रे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेटटीवार, कला विभाग प्रमुख डॉ. पी. आर. शेंडे, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. कुलदीप आर. गोंड, डॉ. उषा खंडाळे, डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे, डॉ. निखिल देशमुख , डॉ. वंदना खनके , रासेयोचे स्वंयसेवकांनी जनजागृती पदयात्रा व बैठा सत्यागृहात मोठया संख्येने सहभाग घेऊन ऐतिहासिक वारसा जतन करण्याची शपथ घेतली इको-प्रो ही संघटना चंद्रपूर शहरातील वाढते प्रदूषण व ऐतिहासिक वारसा जतन व्हावा यासाठी प्रयत्न करीत आहे.

■■■■

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

Department of National Service Scheme
College Level Camp
Girl's 2021-2022

Ku. Rani Gond
Best Volunteer

Ku. Ruchita Tokalwar
Best Volunteer

Ku. Shalini Nirmalkar
Best Volunteer

Ku. Samiksha Kurekar
Best Volunteer

Ku. Chetana Bannewar
Best Volunteer

Ku. Pranali Ruikar
Best Volunteer

Ku. Dnyaneshree Gonnade
Best Volunteer

Ku. Komal Chilankar
Best Volunteer

Ku. Komal Mandal
Best Volunteer

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

Department of National Service Scheme
College Level Camp
Boy's 2021-2022

Mr. Siddanat Nimsarkar
Best Volunteer

Mr. Darshan Meshram
Best Volunteer

Mr. Bishwjeet Nayak
Best Volunteer

Mr. Sahil Chodari
Best Volunteer

Mr. Deepak Gonde
Best Volunteer

Mr. Ajay Mohurle
Best Volunteer

Mr. Saurabh Pande
Best Volunteer

Mr. Aja Toutam
Best Volunteer

Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur

Department of Physical Education and Sports Annual Report -2021-2022

Dr. VIJAY E. SOMKUWAR
H.O.D.,
Phy. Edu. & Sports

Department of Physical Education and Sports Sardar Patel Mahavidyalay, Chandrapur Various sport event teams actively participated in various sports tournaments in Gondwana University Gadchiroli Inter-Collegiate for the academic session 2021-2022 in Athletics, Cross Country, Wrestling, Kabaddi, Volleyball, Handball, Cricket, Best Physique, Power Lifting, Netball, Korfball, Ball-Badminton, Badminton, Chess, Basketball, Wrestling, Rope Mallkhamb, Taekwondo, Football, Sepaktakra, Tug of War, Kho-Kho, Archery etc.

The Department organized 'Yoga International Day' on 21st June 2021. One day National webinar on "Yoga in Pandemic for Healthy Life" was organized and Dr. Suryakant Patil HVPM Amravati was the resource person on the event on dated Saturday 19th June 2021 at 9.00 am. It was collaboratively organized by Gondwana Universtiy, Gadchiroli and the Physical Education and sport department of the college. Two days International Conference was held from 6th August to 7th August, 2021 in collaboration with Sai LNCPE, Trivandraum, PEFI, New Delhi, Gondwana University, Gadchiroli and the Physical Education and sports department of the college on "Holistic Approach of Health Science, Research, Sports Science and Yoga during 21st century. The resource person of the conference were Dr. A. K. Uppal, Dr. Manmath Gharote, Dr. Laxminaryan Joshi, Dr. G. Kishor, Dr. Mahendra Sawant and Dr. Nataliya Solve from Argentina. The Department arranged Covid-19 Vaccination camp on 28th October 2021 to protect the students of the college from corona. The department organized two days workshop on Disaster Management Training Program sponsored by Gondwana University Gadchiroli on dated 4th March & 5th March 2022.

Gondwana University, Gadchiroli Inter Collegiate Kabaddi Men Tournament and Selection Trials was Organized for threee days from 14th December to 16th December 2021. Gondwana University, Gadchiroli Inter-Collegiate Chess Men & Women Tournament and Selection Trials was organized from 25th December to 27th December 2021. The department organized Mega Blood Donation camp on 23rd September 2021 on the occasion of 3rd death anniversary of late Shri Shantaramji Potdukhe dated. The Players from various sports from the department participated 'Cleaning Camp' to clean the historic Gond Raja Fort, Chandrapur under the Swachh Bharat Abhiyan on 24th October 2021.

For the academic session 2021-2022 the team of the college won **Championship** of Gondwana University Inter-Collegiate Tournament which include Ball Badminton Men & Women, Chess Men & Women, Badminton Men, Netball Men & Women, Football Men, Cricket Men, Volleyball Men, Kabaddi Men & Women, Kho-Kho Women, Tug of War Men, Cross Country Women, Wresting Men & Women and Athletics Men &

Women and stood **Runner-up** in Gondwana University Inter-Collegiate tournament Cross Country Men, Badminton Women, Tug of War Women Sepaktakraw Men & Women. We become able to stood **3rd place** in Gondwana University Inter Collegiate Tournament Basketball Women and Table Tennis Women. 88 students of the department represented Gondwana University for All India Inter-University & West Zone Inter-University Tournaments and 04 students are represented in National level tournaments.

The department conducted Medical test of the college students from 17th May to 19th May 2022 and The Physical Efficiency test during 17th May to 19th May 2022.

Achivements of the department:-

1) Eighteen teams became Champion in Gondwana University, Gadchiroli.
2) Five teams are Runner-up in Gondwana University.
3) Two teams stood 3rd Place in Gondwana University.
4) 88 students represented Gondwana University, Gadchiroli.
5) 4 students represented National level Tournament.
6) 18 students represented State level Tournament.
7) Organized 03 Tournament – Gondwana University Inter-Collegiate Kabaddi (Men), Chess (Men), Chess (Women)

STUDENT REPRESENT WEST ZONE & ALL INDIA INTER UNIVERSITY TOURNAMENT 2021-2022

Kabaddi :- Ku. Muskan Sheikh, Ku. Payal Semil and Ku. Komal Pachare represented West Zone Inter-University Kabaddi tournament organized by SRTM University, Nanded from 28th December to 31st December 2021. Mr. Ritik Kholapure, Mr. Himanshu Pannase, Mr. Gaurav D. Ramedwar represent west zone Kabaddi tournament organized by University of Kota and All India Inter University participated at Maharshi Dayanand University, Rohatak dated from 9th February to 15th February 2022.

Wrestling :- Mr. Akash Chaudhari, Mr. Palash Nagarkar, Mr. Mohit Dandele, Mr. Yashpal Sharma, Mr. Gaurav Akulwar selected in Wrestling Team represent at Chaudhari Bansilal University, Bhiwani (HR) dated on 7th March to 10th March 2022. Ku. Mansi Wanode selected in Wrestling Team represent at Ch. Bansilal Bhiwani University, Bhiwani dated on 15th January to 17th January 2022.

Ball-Badminton :- Mr. Kshitij Raypale, Mr. Nilesh H. Bannewar and Mr. Pravin S Dayki, Mr. Sanjaykumar Latkari represent All India Inter-University Ball-Badminton tournament organized by B. S. Abdul Rehman University, Tamilandu dated from 10th March to 14th March 2022. Ku. Rani J. Gond, Ku. Chetana M Bannewar, Ku. Sandesh Nikode and Ku. Shradha Kohale represented All India Inter University Ball-Badminton tournament organized by SRM University, Kattankulathur, Tamilnadu dated on 18th February to 21st February 2022.

Badminton:- Mr. Rajesh B. Hajare and Mr. Shubham H. Bannewar represent west zone Inter University Badminton tournament orgnaised by Rajiv Gandhi Prodyugiki University, Bhopal dated on 5th January to 8th January 2022. Ku. Gauri Chincholkar represent west zone Inter University Badminton tournament orgnaised by Rajiv Gandhi Prodyugiki University, Bhopal dated from 5th January to 8th January 2022.

Chess: - Mr. Sahil V. Gorghate and Mr. Saket T. Bujade represented west zone Inter University Chess tournament organized by Vivekanand Global University, Jaipur from 25th

March to 27th March 2022. Ku. Archanadevi Prajapati, Ku. Manali Ramteke, Ku. Nirmala S. Varma and Mayure Raghatate represented west zone Inter University Chess tournament orgnaised by AURO University, Surat, Gujrat dated on 7th April to 13th April 2022.

Volleyball: - Mr. Sanket B. Ramteke and Mr. Pranay S. Kotpalliwar represented west zone Inter University Volleyball tournament organized by Rani Durgawati Vishwavidyalaya, Jabalpur dated on 18th December to 22nd December 2021. Ku. Esha P. Dorkhande and Ku. Astha P. Dhongade represent west zone Inter University Volleyball tournament organized by Savitribai Phule Pune University, Pune dated on 19th December to 22nd December 2021.

Basketball: - Mr. Aniket Dhage represent west zone Inter University Basketball tournament organized by Jivaji University, Gwalior dated on 14th December to 18th December 2022.

Athletics:- Mr. Pravin Rathod represented All India Inter University Athletics tournament organized by Mangalore University, Mangalore dated on 4th January to 7th January 2022. **Ku. Dimpal Khade** represent All India Inter University Athletics tournament organized by KIIT University, Bhubaneshwar dated on 12th January to 15th January 2022.

Cross Country :- Ku. Dimpal Khade, Mr. Sameer V. Shivarkar and Hrittik R. Thakur represented All India Inter University Cross Country tournament organized by Mangalore University, Karnataka dated on 9th March to 10th March 2022.

Best Physique:- Mr. Arpit Gourkar and Mr. Nikhil Mukke represented All India Inter University Best Physique tournament organized by Chandigarh University, Chandigarh dated on 8th March to 12th March 2022.

Power Lifting:- Ku. Palak Katre represent All India Inter University Power Lifting tournament organized by Janardan Rai Nagar Rajasthan University, Udaipur dated on 21st April to 24th April 2022.

Weight Lifting:- Mr. Vaibhav Dharniwar represent All India Inter University Weight Lifting tournament organized by Chandigarh University, Chandigarh dated on 8th March to 12th March 2022.

Cricket:- Mr. Shubham K. Nirgudwar, Mr. Amol N. Barapatre, Mr. Deepak A. Pal and Mr. Jatin B. Verma represent west zone Inter University Cricket tournament organized by VNS University, Gujrat dated on 17th January to 27th January 2022.

Kho-Kho:- Mr. Shubham Balki represented west zone Inter University Kho-Kho tournament organized by Harisingh Gaur Vishwavidyalaya, Sagar dated on 10th March to 13th March 2022. Ku. Jinab Khan, Ku. Sapna Mankar, Ku. Khushi Satpaise, Ku. Savita Jogi and Ku. Shabana Sayyad (R) represented west zone Inter University Kho-Kho tournament organized by Veer Narmada South Gujrat University, Surat dated on 10th March to 13th March 2022.

Korfball:- Ku. Rajshree D. Pachare and Mr. Chirag Falke represented All India Inter University Korfball (Mix) tournament organized by Savitribai Phule Pune University, Pune dated on 20th March to 24th March 2022.

Football:- Mr. Shushant Bhoyar, and Mr. Aman Chaudhari represented west zone Inter University Football tournament organized by Pornima University, Jaipur dated on 25th December to 29th December 2021.

Handball:- Ku. Shreya Waichal and Ku. Arpita A. Thekale represented west zone

Inter University Handball tournament organized by IIS University, Jaipur dated on 8th Mar. to 12th Mar. 2022. Mr. Vinit R. Gajbiye represented west zone Inter University Handball tournament organized by PACIFIC University, Udaipur dated on 20th Mar. to 23rd Mar. 2022.

Archery:- Ku. Neha A. Neral and Ku. Pranjali B. Hadke represented All India Inter University Archery tournament organized by Chandigarh University, Mohali, Punjab dated on 24th February to 28th February 2022.

Sepaktakraw:- Ku. Savita Jogi and Ku. Ashwini Kumbhare represent All India Inter University Sepaktakraw tournament organized by MJP Rohilkhand University, Bareilly (UP) dated on 22nd March to 26th March 2022. Mr. Abhimanyu Arya and Mr. Harshad Gurnule represent All India Inter University Sepaktakraw tournament organized by MJP Rohilkhand University, Bareilly (UP) dated on 22nd March to 26th March 2022.

Netball:- Ku. Sanskruti B. Harbade, Ku. Chandani P. Harbade, Ku. Sneha B. Ganfade and Ku. Sakshi V. Atkapurwar represented All India Inter University Netball tournament organized by Central University of Himachal Pradesh, Dharmashala Dist. Kangra dated on 20th March to 24th March 2022. Mr. Pratik D. Huse and Bhushan J. Maraskolhe represented All India Inter University Netball tournament organized by Bhartidasan University, Tamilnadu dated on 20th March to 23rd March 2022.

Circle Style Kabaddi:- Ku. Muskan Sheikh, Ku. Anjali Wasekar, Ku. Nitiksha Pradhan, Ku. Payal Semil and Ku. Nupur Pandhare represented All India Inter University Circle Style Kabaddi Tournament organized by A.P.S. Rewa University, (M.P.) dated on 11th Mar. to 14th Mar. 2022.

Tug of War:- Ku. Nikita Nagpure, Ku. Dhammajyoti Raypure, Ku. Shalini Nirmalkar, Mr. Ijaj I. Sheikh, Mr. Saurabh Pandey and Akash Pandey represented All India Inter University Tug of War Tournament organized by Kannur University, Kerala dated on 5th May to 8th May 2022.

Rope Mallakhamb:- Ku. Nandini Bhakre represented All India Inter University Rope Mallakhamb Tournament organized by Shri Khushal Das Univeresity, Rajasthan dated on 3rd April to 6th April 2022.

Taekwondo:- Mr. Pratik G. Gedam and Mr. Subodh S. Raut represented All India Inter University Taekwondo Tournament organized by Kerala University, Kerala dated on 21st March to 24th March 2022.

Circle Style Kabaddi:- Mr. Dhiraj Kotrange and Mr. Neeraj Yadav represented All India Inter University Circle Style Kabaddi Tournament organized by **A. B. Vajpayee University, Bilaspur** dated on 17th June to 23rd June 2022.

NATIONAL LEVEL PARTICIAPTION 2021-2022

Netball:- Ku. Sanskruti B. Harbade represented National Netball Tournament organized at Hariyana dated on 30th Mar. to 3rd April 2022.

Kho-Kho:- Ku. Jainab Khan represented National Kho-Kho Tournament organized at Jabalpur dated on 5th March to 9th March 2022.

Circle National Kabaddi:- Mr. Gaurav D. Ramedwar represented Circle National Kabaddi Tournament organized at Chandigarh dated on 1st April to 3rd April 2022.

Foostall:- Mr. Adarsh S. Maste represented National Foostall Tournament organized by Bhopal dated on 18th May to 22nd May 2022.

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHRIOLI
ALL INDIA INTER UNIVERSITY & WEST ZONE PARTICIPATION2021-2022

Name of Players	Event	Date	Place
01 Ku. Rani J. Gond	Ball Badminton	18th Feb. to 21st Feb. 2022	SRM University, Kattankulathur Tamilnadu
02 Ku. Chetana M. Bannewar	Ball Badminton	18th Feb. to 21st Feb. 2022	SRM University, Kattankulathur Tamilnadu
03 Ku. Sandesha D. Nikode	Ball Badminton	18th Feb. to 21st Feb. 2022	SRM University, Kattankulathur Tamilnadu
04 Ku. Shradha K. Kohale	Ball Badminton	18th Feb. to 21st Feb. 2022	SRM University, Kattankulathur Tamilnadu
05 Ku. Sanskruti B. Harbade	Netball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Central University of Hemachal Pradesh, Dharmashala Dist. Kangra
06 Ku. Chandani P. Harbade	Netball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Central University of Hemachal Pradesh
07 Ku. Sneha B. Gandfade	Netball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Central University of Hemachal Pradesh
08 Ku. Sakshi V. Atkapurwar	Netball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Central University of Hemachal Pradesh
09 Ku. Rajshree D. Pachare	Korfball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Savitribai Phule, Pune University, Pune
10 Ku. Muskan Sheikh	Circle Style Kabaddi	11th Mar. to 14th Mar. 2022	A.P.S. Rewa University, M.P.
11 Ku. Nitiksha Pradhan	Circle Style Kabaddi	11th Mar. to 14th Mar. 2022	A.P.S. Rewa University, M.P.
12 Ku. Payal Semil	Circle Style Kabaddi	11th Mar. to 14th Mar. 2022	A.P.S. Rewa University,. M.P
13 Ku. Neha S. Racharlawar	Kartae	14th Mar. to 17th Mar. 2022	Kurukhetra University, Kurukhetra
14 Ku. Savita Jogi	Sepak Takraw	22nd Mar. to 26th Mar. 2022	M.J.P. Rohilkhand Bareelly University, Bareilly
15 Ku. Ashwini Kumbhare	Sepak Takraw	22nd Mar. to 26th Mar. 2022	M.J.P. Rohilkhand Bareelly University, Bareilly
16 Ku. Neha A. Neral	Archery	24th Feb. to 28th Feb. 2022	Chandigarh University, , (CU) Mohali Punjab
17 Ku. Pranjali B. Hadke	Archery	24th Feb. to 28th Feb. 2022	Chandigarh University, (CU) Mohali, Punjab
18 Ku. Mansi Wanode	Wrestling	15th Jan. to 17th Jan. 2022	C.H. Bansilal Bhivani University, Bhivani
19 Ku. Dimpal G. Khade	Athletic	12th Jan. to 15th Jan. 2022	KIIT University, Bhubaneshwar
20 Ku. Gauri chincholkar	Badminton	5th Jan. to 8th Jan. 2022	Rajiv Gandhi, Prodyugiki, Bhopal

Name of Players	Event	Date	Place
21 Ku. Jainab Khan	Kho-Kho	10th Mar. to 13th Mar. 2022	Veer Narmad South Gujrat University, Surat
22 Ku. Sapna Mankar	Kho-Kho	10th Mar. to 13th Mar. 2022	Veer Narmad South Gujrat University, Surat
23 Ku. Khushi Satpaise	Kho-Kho	10th Mar. to 13th Mar. 2022	Veer Narmad South Gujrat University, Surat
24 Ku. Savita Jogi	Kho-Kho	10th Mar. to 13th Mar. 2022	Veer Narmad South Gujrat University, Surat
25 Ku. Dimpal Khade	Cross Country	9th Mar. to 10th Mar. 2022	Mangalore University, Karnataka
26 Ku. Nikita Nagpure	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
27 Ku. Dhammajyoti Raypure	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
28 Shalini Nirmalkar	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
29 Ku. Palak Katare	Power Lifting	21st April to 24th April 2022	Janardan Rai Nagar Rajasthan, University,Udaipir
30 Ku. Nandini Bhakre	Rope	3rd April to 6th April 2022	Shri Khushal Das University, Rajasthan
31 Ku. Archanadevi R. Prajapati	Chess	7th April to 13th April 2022	Auro University, Surat, Gujrat
32 Ku. Manali Ramteke	Chess	7th April to 13th April 2022	Auro University, Surat, Gujrat
33 Ku. Nirmala S. Varma	Chess	7th April to 13th April 2022	Auro University, Surat, Gujrat
34 Ku. Mayuri V. Raghatate	Chess	7th April to 13th April 2022	Auro University, Surat, Gujrat
35 Ku. Muskan Sheikh	Kabaddi	28th Dec. to 31st Dec. 2021	SRTM, University, Nanded
36 Ku. Payal Semil	Kabaddi	28th Dec. to 31st Dec. 2021	SRTM, University, Nanded
37 Ku. Komal Pachare	Kabaddi	28th Dec. to 31st Dec. 2021	SRTM, University, Nanded
38 Ku. Shreya Waichal	Handball	8th Mar. to 12th Mar. 2022	IIS University, Jaipur
39 Ku. Arpita A. Thekale	Handball	8th Mar. to 12th Mar. 2022	IIS University, Jaipur
40 Ku. Esha P. Dorkhande	Volleyball	19th Dec. to 22nd Dec. 2021	Savitribai Phule Pune University, Pune

Name of Players	Event	Date	Place
41 Ku. Astha P. Dhongade	Volleyball	19th Dec. to 22nd Dec. 2021	Savitribai Phule Pune University, Pune
42 Ku. Chhakuli S. Pote	Fencing	7th Jan. to 10th Jan. 2022	Gurunanak Dev University, Amrutsar
43 Kshitij U. Raypale	Ball Badminton	10th Mar to 14th Mar. 2022	B.S. Abdul Rehman University, Tamilnadu
44 Pravin S. Dayki	Ball Badminton	10th Mar to 14th Mar. 2022	B.S. Abdul Rehman University, Tamilnadu
45 Sanjaykumar M. Latkari	Ball Badminton	10th Mar to 14th Mar. 2022	B.S. Abdul Rehman University, Tamilnadu.
46 Nilesh H. Bannewar	Ball Badminton	10th Mar to 14th Mar. 2022	B.S. Abdul Rehman University, Tamilnadu
47 Pratik D. Huse	Netball	20th Mar. to 23rd Mar. 2022	Bhartidasan University, Tamilnadu
48 Bhushan J. Maraskolhe	Netball	20th Mar. to 23rd Mar. 2022	Bhartidasan University, Tamilnadu
49 Chirag G. Falke	Korfball	20th Mar. to 24th Mar. 2022	Savitribai Phule, Pune University, Pune
50 Sahil v. Gorghate	Chess	25th Mar. to 27th Mar. 2022	Vivekanand Global University, Jaipur
51 Saket T. Bujade	Chess	25th Mar. to 27th Mar. 2022	Vivekanand Global University, Jaipur
52 Arpit Gaurkar	Best Physique	8th Mar. to 10th Mar. 2022	Chandigarh University, Chandigarh
53 Nikhil Mukke	Best Physique	8th Mar. to 10th Mar. 2022	Chandigarh University, Chandigarh
54 Vaibhav Dharniwar	Weight Lifting	8th Mar. to 12th Mar. 2022	Chandigarh University, Chandigarh
55 Abhimanyu Arya	Sepak Takraw	22nd Mar. to 26th Mar. 2022	M.J.P. Rohilkhand Bareelly University, Bareilly
56 Harshad Gurnule	Sepak Takraw	22nd Mar. to 26th Mar. 2022	M.J.P. Rohilkhand Bareelly University, Bareilly
57 Rajesh B. Hajare	Badminton	5th Jan. to 8th Jan. 2022	Rajiv Gandhi, Prodyugiki, Bhopal
58 Shubham H. Bannewar	Badminton	5th Jan. to 8th Jan. 2022	Rajiv Gandhi, Prodyugiki, Bhopal
59 Sanket B. Ramteke	Volleyball	18th Dec. to 22nd Dec. 2022	Rani Durgawati Vishvvidyalay, Jabalpur
60 Pranay S. Kotpalliwar	Volleyball	18th Dec. to 22nd Dec. 2022	Rani Durgawati Vishvvidyalay, Jabalpur
61 Palash Nagarkar	Wrestling Free Style	7th Mar. to 10th Mar. 2022	Chaudhari Bansilal University, Bhiwani
62 Akash Chaudhari	Wrestling	7th Mar. to 10th Mar. 2022	Chaudhari Bansilal University, Bhiwani

Name of Players	Event	Date	Place
63 Mohit Dandele	Wrestling	7th Mar. to 10th Mar. 2022	Chaudhari Bansilal University, Bhiwani
64 Yashpal Sharma	Wrestling	7th Mar. to 10th Mar. 2022	Chaudhari Bansilal University, Bhiwani Greeco Roman
65 Gaurav Akulwar	Wrestling Greeco Roman	7th Mar. to 10th Mar. 2022	Chaudhari Bansilal University, Bhiwani
66 Subham Balki	Kho-Kho	10th Mar. to 13th Mar. 2022	Harising Gaur Vishwavidyalaya, Sagar
67 Pratik G. Gedam	Taekwondo	21st Mar. to 24th Mar. 2022	Kerla University, Kerla
68 Subodh S. Raut	Taekwondo	21st Mar. to 24th Mar. 2022	Kerla University, Kerla
69 Sameer V. Shivarkar	Cross Country	9th Mar. to 10th Mar. 2022	Mangalore University, Karnataka
70 Hrittik R. Thakur	Cross Country	9th Mar. to 10th Mar. 2022	Mangalore University, Karnataka
71 Shubham K. Nirgudwar	Cricket	17th Jan. to 27th Jan. 2022	VNS, University, Gujrat
72 Amol N. Barapatre	Cricket	17th Jan. to 27th Jan. 2022	VNS, University, Gujrat
73 Deepak A. Pal	Cricket	17th Jan. to 27th Jan. 2022	VNS, University, Gujrat
74 Jatin B. Verma	Cricket	17th Jan. to 27th Jan. 2022	VNS, University, Gujrat
75 Ijaj I. Sheikh	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
76 Saurabh Pandey	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
77 Vikas Pandey	Tug of War	5th May to 8th May 2022	Kannur University, Kerala
78 Shushant Bhoyar	Football	25th Dec. to 29th Dec. 2022	Poornima University, Jaipur
79 Aman Chaudhari	Football	25th Dec. to 29th Dec. 2022	Poornima University, Jaipur
80 Ritik V. Kholapure	Kabaddi	9th Feb. to 15th Feb. 2022	Maharshi Dayanand University, Rohatak
81 Himanshu V. Pannase	Kabaddi	9th Feb. to 15th Feb. 2022	Maharshi Dayanand University, Rohatak
82 Gaurav D. Ramedwar	Kabaddi	9th Feb. to 15th Feb. 2022	Maharshi Dayanand University, Rohatak
83 Aniket Dhage	Basketball	10th Mar. to 15th Mar. 2022	Jiwaji University, Gwalior
84 Pravin Rathod	Athletic	4th Jan. to 7th Jan. 2022	Mangalore University, Mangalore

Name of Players	Event	Date	Place
85 Vinit R. Gajbiye	Handball	20th Mar. to 23rd Mar. 2022	PACIFIC University, Udaipur
86 Deepak Keram	Wushu	28th Mar. to 31st Mar. 2022	Panjabi University, Patiala
87 Dhiraj S. Kotrange	Circle Style Kabaddi	17th June to 23rd June 2022	A. B. Vajpayee University, Bilaspur
88 Neeraj R. Yadav	Circle Style Kabaddi	17th June to 23rd June 2022	A. B. Vajpayee University, Bilaspur

NATIONAL LEVEL TOURNAMENT PARTICIPATION 2019-2020

Name of Players	Event	Date	Place
01 Ku. Sanskruti B. Harbade	Netball	30th Mar. to 3rd April 2022	Hariyana
02 Ku. Jainab Khan	Kho-Kho	28th Dec. 21 to 1st Jan. 2022	Jabalpur
03 Gaurav Ramedwar	Kabaddi	1st April to 3rd April 2022	Chandigarh
04 Adarsh S. Mast	Footshal	18th May to 22nd May 2022	Bhopal

Team Achievement 2021-2022

Sr.	Game/Event	Men & Women	Medal
01	Volleyball	Men	Gold
02	Kabaddi	Men	Gold
03	Kabaddi	Women	Gold
04	Cricket	Men	Gold
05	Football	Men	Gold
06	Badminton	Men	Gold
07	Chess	Men	Gold
08	Chess	Women	Gold
09	Kho-Kho	Women	Gold
10	Netball	Men	Gold
11	Netball	Women	Gold
12	Tug of War	Men	Gold
13	Ball Badminton	Men	Gold
14	Ball Badminton	Women	Gold
15	Cross country	Women	General Championship

Sr.	Game/Event	Men & Women	Medal
16	Wrestling	Men & Women	**General Championship**
17	Athletic	Men	**General Championship**
18	Athletic	Women	**General Championship**
19	Cross country	Men	Silver
20	Badminton	Women	Silver
21	Tug of War	Women	Silver
22	Sepak Takraw	Men	Silver
23	Sepak Takraw	Women	Silver
24	Basketball	Women	Bronze
25	Table Tennis	Women	Bronze
26	Chesto Ball District level	Women	Gold
27	Chesto Ball District level	Men	Silver

Tournament Organize 2021-2022

Name of Players	Event	Date	Place
01 Ku. Sanskruti B. Harbade	Netball	30th Mar. to 3rd April 2022	Hariyana
02 Ku. Jainab Khan	Kho-Kho	28th Dec. 221 to 1st Jan. 2022	Jabalpur
03 Gaurav Ramedwar	Kabaddi	1st April to 3rd April 2022	Chandigarh
04 Adarsh S. Mast	Footshal	18th May to 22nd May 2022	Bhopal

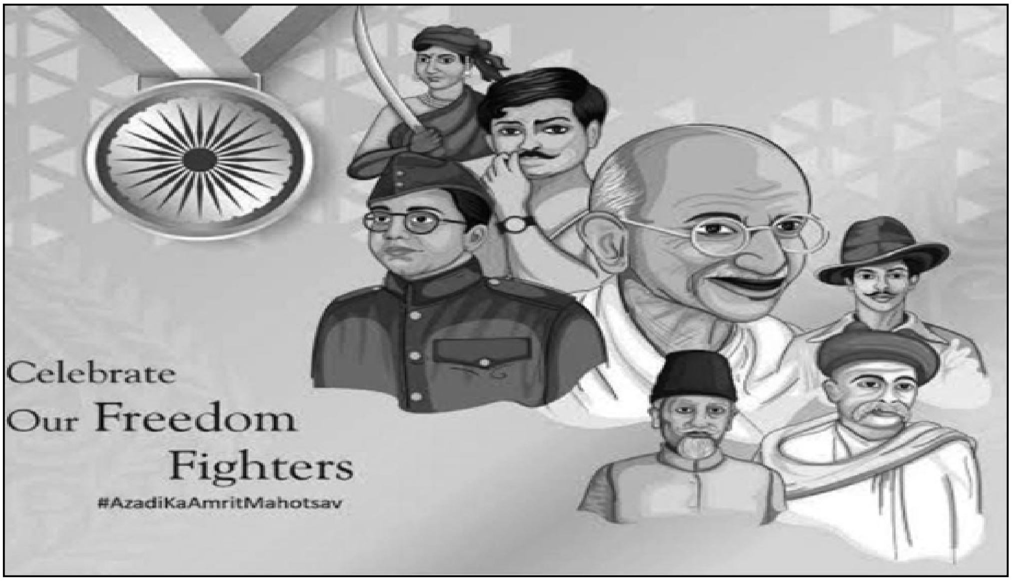

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Ku. Rani. J. Gond
Ball Badminton

Ku. Cehtana Bannewar
Ball Badminton

Ku. Sandesha Nikode
Ball Badminton

Ku. Shradha Kohale
Ball Badminton

Ku. Chandani Harbade
Netball

Ku. Sanskruti Harbade
Netball

Ku. Sneha Ganfade
Netball

Ku. Sakshi Atkapurwar
Netball

Ku. Rajshree Pachare
Korfball

Ku. Muskan Sheikh
Kabaddi & Circle Style Kabaddi

Ku. Nitiksha Pradhan
Circle Style Kabaddi

Ku. Payal Semil
Kabaddi

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Ku. Neha Racharlawar
Karate

Ku. Savita Jogi
Sepak Takraw & Kho-Kho

Ku. Ashwini Kumbhare
Sepak Takraw

Ku. Neha Nerla
Archery

Ku. Pranjali Hadke
Archery

Ku. Komal Pachare
Kabaddi

Ku. Dimpal Khade
Athletics & Cross Country

Ku. Gauri Chincholkar
Badminton

Ku. Jainab Khan
Kho-Kho

Ku. Sapna Mankar
Kho-Kho

Ku. Khushi Satpaise
Kho-Kho

Ku. Nikita Nagpure
Tug of War

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Ku. Dhammajyoti Raypure
Tug of War

Ku. Shreya Waichal
Handball

Ku. Arpita Thekale
Handball

Ku. Archanadevi Prajapati
Chess

Ku. Manali Ramteke
Chess

Ku. Nirmala Varma
Chess

Ku. Mayuri Raghatate
Chess

Ku. Esha Dorkhande
Volleyball

Ku. Astha Dhongade
Volleyball

Ku. Shalini Nirmalkar
Tug of War

Ku. Mansi Wanode
Wrestling

Ku. Nandini Bhakre
Rope Malkhamb

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Ku. Aniket Dhage
Basketball

Mr. Kshitij Raypale
Ball Badminton

Mr. Pravin Dayki
Ball Badminton

Mr. Sanjaykumar Latkari
Ball Badminton

Mr. Nilesh Bannewar
Ball Badminton

Mr. Pratik Huse
Netball

Mr. Bhushan Marskolhe
Netball

Mr. Chirag Falke
Korfball

Mr. Sahil Gorghate
Chess

Mr. Sanket Bujade
Chess

Mr. Arpit Gaurkar
Best Physique

Mr. Nikhil Mukke
Best Physique

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Mr. Vaibhav Dharniwar
Weight Lifting

Mr. Abhimanyu Arya
Sepak Tekraw

Mr. Harshal Gurnule
Speak Tekraw

Mr. Rajesh Hajare
Badminton

Mr. Shubham Bannewar
Badminton

Mr. Sanket Ramteke
Volleyball

Mr. Pranay Kotpalliwar
Volleyball

Mr. Palash Nagarkar
Wrestling Free Style

Mr. Akash Chaudhari
Wrestling Free Style

Mr. Mohit Dandele
Wrestling Free Style

Mr. Yashpal Sharma
Wrestling Greeco Roman

Mr. Gaurav Akulwar
Wrestling Greeco Roman

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Mr. Shumbham Balki
Kho-Kho

Mr. Pratik Gedam
Taekwondo

Mr. Subodh Raut
Taekwondo

Mr. Sameer Shivankar
Badminton

Mr. Hrittik Thakur
Cross Country

Mr. Shubham Nirgudwar
Cricket

Mr. Amol Barapatre
Cricket

Mr. Deepak Pal
Cricket

Mr. Jatin Verma
Cricket

Mr. Ijaj Sheikh
Tug of War

Mr. Saurabh Pandey
Tug of War

Mr. Vikas Pandey
Tug of War

GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

West Zone & All India Inter University Participation 2021-2022

Mr. Shushant Bhoyar
Football

Mr. Aman Chaudhari
Football

Mr. Ritik Kholapure
Kabaddi

Mr. Himansu Pannase
Kabaddi

Mr. Gaurav Ramedwar
Kabaddi

Mr. Pravin Rathod
Athletic

Mr. Vinit Gajbiye
Handball

Mr. Deepak Keram
Wushu

Mr. Dhiraj Kotrange
Circle Style Kabaddi

Mr. Neeraj Yadav
Circle Style Kabaddi

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

सांस्कृतिक विभाग

वार्षिक अहवाल २०२१-२२

डॉ. अजय एस. बेले

सांस्कृतिक विभागप्रमुख

सर्वोदय शिक्षण मंडळाद्वारे संचालित सरदार पटेल महाविद्यालय गोंडवाना विद्यापीठातील तसेच चंद्रपूर जिल्हयातील एक नावाजलेले आणि शैक्षणिक, सांस्कृतीक व क्रिडा आदि विविध क्षेत्रात अग्रणी असलेले महाविद्यालय आहे. विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी तसेच त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालयाच्या सांस्कृतीक विभागातर्फे महाविद्यालयीन स्तरावर दरवर्षी विविध कार्यक्रम आणि स्पर्धांचे आयोजन केले जाते. तसेच महाविद्यालयाचे विद्यार्थी गोंडवाना विद्यापीठस्तरीय आणि स्थानिक पातळीवरील स्पर्धामध्ये हिरीरीने सहभागी होऊन महाविद्यालयाचे प्रतिनिधीत्व करीत असतात व महाविद्यालयाचे नाव उंचावत असतात.

सांस्कृतिक विभागातर्फे वर्षाच्या प्रथम सत्रात कॉसमॉस युनिव्हर्स २०२२ या मिस्टर/मिसेस/मिस/किड्स् ब्युटी ॲण्ड पर्सनॅलिटी आणि डान्स एण्ड सिंगींग कॉम्पीटीशन याकरीता १६ डिसेंबर २०२१ला महाविद्यालयाच्या शांताराम पोटदुखे सभागृहात ऑडिशन टेस्ट घेण्यात आली, तेथे महाविद्यालय तसेच इतर विद्यार्थ्यांनी उत्साहाने सहभाग घेतला. ३१ डिसेंबर २०२१ ला सोमय्या पॉलिटेक्नीक महाविद्यालय, चंद्रपूर येथे या स्पर्धा संपन्न झाल्या त्यामध्ये एम.एस.सी. गणित द्वितीय वर्षाची कु. काजल दास हिने गायन स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर तसेच एस.आर.एम. कॉलेज ऑफ सोशलवर्क यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिवस तुझे फुलायचे' या विषयावर युवा आणि विकास ययावर आधारित डॉ. जयश्री कापसे यांनी अतिशय रंगतदार आजच्या नवयुवकांना-युवतींनी साजेसे असे उदाहरण देऊन विद्यार्थ्यांशी तसेच ऑनलाईन जे कार्यक्रमाला जुळले होते त्यांच्याशी हितगुज केले.

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर व संजीवनी फाऊन्डेशन महाराष्ट्र राज्य (महाराष्ट्राच्या सामाजिक चळवळीचा मानबिंदू) यांच्या संयुक्त विद्यमाने वंदनिय सावित्रीबाई फुले यांच्या १९१ व्या जयंती निमीत्त विदर्भस्तरीय सामान्य ज्ञान स्पर्धा घेण्यात आ ही स्पर्धा कोविड कालावधीत घेण्यात आली तरी महाविद्यालयात कोवीड प्रतिबंधाचे योग्य नियम करून विद्यार्थ्यांच्या हिताचे व बुद्धीला चालना देणारी स्पर्धा घेण्यात आली आणि या स्पर्धेला मोठया प्रमाणात विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता.

स्वरभैरवी स्व. लता मंगेशकर यांची गाणी' या महाविद्यालय स्तरावर स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयातील विविध विभागातुन विद्यार्थ्यांनी जुने-नविन गानसम्राज्ञी लता मंगेशकर यांची सुरेल गाणी सादर केली. लता मंगेशकर यांचे देशभक्तीपर प्रसिद्ध गीत ए मेरे वतन के लोगों' ही गीत गाणारी मास कम्युनिकेशन विभागाची विद्यार्थीनी रिद्धी राऊत हिला प्रथम क्रमांक मिळाला. गाणे विशेष आकर्षण ठरले व या गाण्याने सभागृह भारावून टाकले.

आंतरमहाविद्यालयीन भावगीत स्पर्धा ज्ञानदीप

शिक्षण प्रसारक मंडळद्वारे संचालीत खत्री महाविद्यालय, चंद्रपूर यांनी आयोजित केल्या. सरदार पटेल महाविद्यालयाची विद्यार्थीनी कु. काजल दास हिने द्वितीय क्रमांक पटकाविला व सांस्कृतिक विभागाचे प्राध्यापकवृंद, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व उपप्राचार्य व संस्थेच्या पदाधिकाऱ्यांने तिचे अभिनंदन केले.

महाविद्यालयीन स्तरावर नृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. त्यात महाविद्यालयातील विविध विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. एकल व युगल नृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. एकल नृत्याचे विषय उपशास्त्रीय होता. युगल नृत्य स्पर्धेकरीता रीमीक्स सोडुन सर्व नृत्य प्रकाराला मान्यता दिली होती. विद्यार्थ्यांनी अगदी हिरीरीने सहभाग घेतला व सर्व विभागातील विद्यार्थ्यांनी उत्तम प्रकारे सादरीकरण केले. प्रथम क्रमांकाचे पारितोषीक कला विभागातील आचल गेडाम, द्वितीय क्रमांक वाणिज्य विभागातील सुरभी सींग, तृतीय क्रमांक मास कम्युनिकेशन विभागातील रोहित चिवंडे ला मिळाले. तसेच युगल नृत्य स्पर्धेत प्रथम क्रमांक कला विभाग, द्वितीय क्रमांक विज्ञान विभाग, तृतीय क्रमांक मास कम्युनिकेशन विभागांनी प्राप्त केला.

राज्यस्तरीय एकल गीत गायन स्पर्धा 'आदर्श कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, देसाईगंज (वडसा) येथे घेण्यात आली. सरदार पटेल महाविद्यालयाची एम. एस्सी. द्वितीय वर्गातील कु. काजल दास हिने प्रथम क्रमांक पटकाविल तसेच राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धी नेवजाबाई हितकारिनी महाविद्यालय येथे घेण्यात आली. ग्रामस्वराज्य आणि ग्रामीण अर्थव्यवस्था बळकटीकरण्यामध्ये राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या विचारांचे योगदान' यामध्ये वृषाली भुजाडे हिने प्रथम क्रमांक पटकाविला आणि महाविद्यालयाचे नांव उंचावले.

''संजीवनी फाऊन्डेशन महाराष्ट्र राज्य'' आयोजित निबंध स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आल्या होत्या, त्यामध्ये महाविद्यालयातील वैष्णवी राऊत हिने निबंध स्पर्धेत तृतीय क्रमांक प्राप्त केला. तर वृषाली भुजाडे हिने वक्तृत्व स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक प्राप्त केला. दोन्ही विद्यार्थीनींचे सर्वांनी अभिनंदन केले. विद्यार्थी सर्व गुणांनी संपन्न व्हावा हा या मागचा उद्देश होय.

विद्यार्थ्यांच्या लेखन कलेला तसेच प्रतीमेला वाव मिळविण्याच्या दृष्टीने महाविद्यालयीन स्तरावर कला दालन हा उपक्रम वर्षभर राबविला जातो. विद्यार्थ्यांनी लिहीलेले लेख, कविता तसेच चित्र, पदर्शित केली जातात. वर्षाच्या शेवटी सर्व लेखांचे. कवितेचे, चित्रांचे परिक्षकाद्वारे परीक्षण करून प्रथम, द्वितीय व तृतीय पारितोषीक दिले जाते. जेनेकरून विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन मिळेल व त्यांच्या मधील कला गुणांना वाव मिळेल.

कोणत्याही कार्याचे यश आणि परिपुर्णता ही सहकाऱ्यांचे हातभार लागल्याशिवाय होऊ शकत नाही. ते म्हणतात ना ऐकमेकांस सहाय्य करू अवघे धरू सुपंथ', सांस्कृतीक विभागाचे सदस्य प्रा. संदेश पाथर्डे, डॉ. सपना वेगीनवार, डॉ. निलेश चिमुरकर, डॉ. राजकुमार बिरादार, डॉ. संजय उराडे, डॉ. अनिता मत्ते-वडस्कर, प्रा. भारती दिखीत, प्रा. आशा सोनी आणि प्रा. अपर्णा तेलंग, श्री. प्रमोद नारळे, श्री. गुरूदास शेंडे, श्री. राजेश इंगोले, सौ. सुवर्णा कुलटे, श्री. प्रविण मडावी या सर्वांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

सांस्कृतिक विभागाची धुरा सांभाळण्याठी मला वेळोवेळी सहकार्य करणाऱ्या सर्व प्राध्यापकवृंदाची, शिक्षकेत्तर कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांचा मी ऋणी आहे.

■■■■

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

सांस्कृतिक मंडळ –२०२१–२०२२

वृषाली भुजाडे

काजल दास

वैष्णवी राऊत

प्राची जोशी

सुरभी सिंग

नीराकुमारी निशाद

हर्षवर्धन कोठारकर

ममता उंदिरवाडे

बबीता सरकार

Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur

Department of Microbiology

Annual Report -2021-2022

As all the Microbiology science converge to molecular aspect of living organism, basic knowledge of microbiology is absolutely essential for students of life sciences. Realizing the need in this context the Department of Microbiology in this college is running the following events.

Microbiology Students Club was inaugurated by the hands of Principal Dr. P.M.Katkar on. **18th October 2021 in Virtual mode Dr. V.S. Wadhai** head, Department of Microbiology delivered the introductory remark to inform the motto behind the formation of Club. The main aim of the club is to create interest of the subject among the students prepares them for seminar and different competition.

There was a online guest lecture given by professo **Dr A.M Deshmukh** sir on topic **BIO BUSINESS**

Online competition was organized for the students of Microbiology Department by Microbiology Students Club of Sardar Patel Mahavidyalaya on **29TH NOVEMBER 2021** in which events was taken like SPEECH COMPETITION ,MONOLOGUE COMPETITION.

On 1st January 2022 Microbiology Students Club, Sardar Patel Mahavidyalaya has celebrated the New Year with a visit to the **Kilbil Child Orphanage Home** and the **Debu Savli Old Age Home** and distributed daily needs and fruits to **Debu Savli Old Age Home** and **Kilbil Orphanage**.

On 28th February 2022 Microbiology Students Club had Organized Various Competition on the Occasion of **National Science Day**. The event was conducted successfully at **Shantaram Potdukhe Hall**.

Various Competitions were Organize on the occasion of National Science Day on **28th February 2022**Competitions like Speech Competition, Rangoli Competition, Model Making Competition and Fermented Food Competition.

Microbiology student club have visited **City Mahadhyamik Vidyalaya, Babupeth** to take a **awareness campaign** on personal hygiene and menstrual health there we performed various activities like seminar and games to explain them the importance of personal hygiene all the volunteers told the students about menstruational hygiene and different techniques for keeping themself safe form different infection there was small session like drama for interacting with them.

On 25th November 2021 IQAC and Department of Microbiology (Interdisciplinary) **Thakur Shyamnarayan Degree College, Mumbai** In association with **Department of Microbiology (Sardar Patel of Mahavidyalaya, Chandrapur** had jointly organized **National E-Confrence on Role of Multidisciplinary Aprroach to Pandemic Situation.**

College Merit Students for Gondwana University, Gadchiroli 2020-2021(Summer 21 Examination)

Students Name	Class	CPV	CGPA	Merit No.
1) Samarth Sushil Gharami	B.A.	1138	8.62	VI
2) Nutan Snadip Pimpale	B.A.	1133	8.58	x
3) Vaishnavbharati Bhauji Chitade	B.A. (Political Science)	600	516	I
4) Monika Vidyadhar Bansod	M. A. (English)	755	9.44	II
5) Komal Ashok Tiwade	M.A. (Hindi)	795	9.94	I
6) Sapna Budhilal Nishad	M.A. (Hindi)	795	9.94	II
7) Sapna Durgaprasad Khengar	M. A. (Hindi)	795	9.94	III
8) Sayabu Bhauji Chitade	M.A. (Economics)	765	9.56	II
9) Mrunali Nanaji Wasake	M.A. (Geography)	950	9.50	I
10) Supriya Bandu Balki	M.A.(Home Economics)	785	9.81	I
11) Deepali Vitthal Munjankar	M.A.(Home Economics)	785	9.81	II
12) Roshani Shyamrao Dantulwar	M.A.(Home Economics)	770	9.63	III
13) Sandesh Moreshwar Besekar	M.A.(Political Science)	750	9.38	III
14) Pratik Ratnakar Ramteke	M.A.(Sociology)	750	9.38	VIII
15) Swapnil Ajayrao Telkute	B. Com.	1285	9.59	II
16 Abhishek Vinayak Parsutkar	B.Com.	1282	9.57	IV
17) Rupali Dilip Upare	B.Com.	1280	9.55	V
18) Aade Magar Jina Tul Bahaddur	B.Com.	1277	9.53	VI
19) Karishma Vinod Choudhari	B.Com.	1274	9.51	VII
20) Anjali Anil Wairagade	B.com.	1270	9.48	VIII
21) Priya Rajesh Bisen	B.Com.	1270	9.48	IX
22) Radhika Pravin Mirani	B.C.C.A.	1108	8.39	I
23) Piyush Dinesh Malik	B.C.C.A.	1052	7.97	II
24) Dorothi Bharat Meshram\	B.C.C.A.	1028	7.79	III
25) Harshada Anil Lohiya	M.Com.	731	9.14	IV
26) Shivani Jagrup Yadao	M.Com.	724	9.05	VI
27) Akshay Ramesh Meshram	M.Com.	721	9.01	IX
28) Archna Nandlal Yadao	M.Com.	720	9.00	X
29) Nitu Ramesh Rathod	M.C.M.	920	9.20	I
30) Dhanshri Kamlakar Karamnkar	M.C.M.	907	9.07	II
31) Ashwin Arun Mandaokar	M.C.M.	900	9.00	III
32) Prashant Bhimrao Sidam	B.Sc. (IT)	1141	8.64	I

Students Name	Class	CPV	CGPA	Merit No.
33) Shital Madhukar Gargelwar	B.Sc.(IT)	1062	8.05	II
34) Jay Vijay Karvathkar	B.Sc.(IT)	1042	7.89	III
35) ABhishek Kil Almeda	BCA	1196	9.06	I
36) Sakshi Madhusudan Tambe	BCA	1144	8.67	II
37) Puja Sunil Parsutkar	BCA	1138	8.62	III
38) Bulbul Ramen Poul	BCA	1136	8.61	IV
39) Kalyani Prashant Gajadiwar	BCA	1104	8.36	V
40) Diksha Mahendrasingh Thakur	M.Sc. (Computer Science)	896	8.96	II
41) Pratibha Ramdas Bonde	M.Sc.(Biotechnology)	895	8.95	I
42) Aaditi Nanddeep Nagture	M.Sc.(Biotechnology)	891	8.91	II
43) Komal Ajay Gaikwad	M.Sc.(Biotechnology)	842	8.42	III
44) Heena Habib Sheikh	M.Sc. (Environmental Sci.)	879	8.79	I
45) Pratiksha Gunvantrao Behere	M.Sc.(Environmental Sci.)	836	8.36	III
46) Kajal Narayandas Kukreja	M.Sc. (Mathematics)	840	8.40	III
47) Krutika Bramhanand Mallelwar	M.Sc. (Microbiology)	955	9.55	I
48) Nikita Ashok Mulchandani	M.Sc.(Microbiology)	940	9.40	II
49) Neha Mahesh Samanpalliwar	M.Sc. (Microbiology)	936	9.36	III
50) Anjali Anil Dahikar	M.Sc.(Physics)	887	8.87	III
51) Aishwarya Sunil Jaipurkar	M.Sc.(Physics)	883	8.83	IV
52) Saroj Raju Zade	M.Sc.(Physics)	876	8.76	V
53) Nikita Hemraj Waghmare	M. Sc. (Zoology)	904	9.04	I
54) Akshay Prashant Mogare	M.Sc.(Zoology)	896	8.96	V
55) Harsha Ratnakar Wankhede	M.Sc. (Chemistry)	888	8.88	III
56) Nisha Subhash Prajapati	M.F.D.	936	9.36	I
57) Rakshit Shrikant Mahajan	M.F.D.	900	9.00	II
58) Yogita Raju Sonre	M.F.D.	884	8.84	III
59) Santosh Prakash Shinde	B. Lib.	712	9.89	I
60) Meghraj Manikrao Jogi	B.Lib.	696	9.67	III
61) Urmila Ramkrushna Poinkar	M.A. (Mass Communication)	852	9.68	I
62) Swaranjali Sharad Awatade	M.A. (Mass Communication)	844	9.59	II

पदवी–पदव्युत्तर स्तरावर सर्वाधिक गुण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयातील प्राध्यापकांकडून देण्यात येणारे पुरस्कार

विषय	वर्ग	पुरस्कार राशी	शिष्यवृत्ती
		कला विभाग	
हिंदी	एम. ए.	रू. १०००/–	डॉ. शैलेंद्र शुक्ला कडून स्व. मनकराजी शुक्ला यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी.ए. तृतीय हिंदी साहित्य	रू. १०००/–	डॉ. सुनिता बन्सोड यांचेकडून दिवंगत पंढरीनाथ संभाजी बन्सोड यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
मराठी	एम. ए.	रू. १०००/–	डॉ. विद्याधर बन्सोड यांचेकडून दिवंगत शकुंतला देवदास बन्सोड यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
	बी.ए. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. पद्मरेखा धनकर यांचेकडून श्री. शामरावजी वानखेडे यांचे नावे
	बी.ए. तृतीय (मराठी वाङ्मय)	रू. १०००/–	प्रा. धनराज मुरकुटे यांचे कडून स्व. अनाबाई तसेच स्व. डोमाजी मुरकुटे यांचे स्मृतीप्रित्यर्थ
इंग्रजी	एम.ए.	रू. १०००/	डॉ. ए. व्ही. धोटे यांचेकडून स्व. विनायकराव धोटे यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी.ए. तृतीय Com. English	रू. १०००/–	डॉ. एस. जी. कन्नाके यांचे कडून स्व. गोविंदराव कन्नाके यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. ए. तृतीय English Lit.	रू. १०००/–	डॉ. प्रफुलकुमार प्रकाश वैद्य यांचे कडून प्रज्ञा साहित्य पुरस्कार
भूगोल	एम. ए.	रू. १०००/–	संत गाडगे बाबा यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ प्रा.निखिल देशमुख यांच्या कडून
	बी.ए. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. वनश्री लाखे कडून स्व. वसंतरावजी मंगरूळकर यांच्यास्मृती प्रित्यर्थ
		वाणिज्य विभाग	
वाणिज्य	एम. कॉम.	रू. १०००/–	डॉ. राहुल सावलीकर यांच्याकडून स्व. श्री. कमलाकर बळीराम सावलीकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. कॉम.	रू. १०००/–	डॉ. सपना वेगीनवार यांचेकडून स्व. गणपतराव वेगीनवार यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
Topper	बी. ए.	रू. १०००/–	प्रा. सोहन कोल्हे यांचे कडून स्व. सौ. मिलंतीनबाई माहरुजी कोल्हे यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ

इतिहास	एम. ए.	रू. १०००/–	श्री. संत गजानन पुरस्कार प्रा. डॉ. प्रकाश शेंडे कडून
	बी. ए. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. पुरूषोत्तम माहोरे यांचेकडून
राज्यशास्त्र	एम. ए.	रू. १०००/–	डॉ. निलेश आर. चिमूरकर यांचेकडून स्व. ऋषी पाटील चिमूरकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. ए. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. प्रमोद शंभरकर यांचेकडून दिवगंत सुर्यभान बळीराम शंभरकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
अर्थशास्त्र	बी. ए. तृतीय	रू. १०००/–	'चाणक्य पुरस्कार' डॉ. सौ. शरयु पोतनुरवार यांचेकडून सौ.प्रतिभा रमेश बिडवई यांच्या नावे
	एम.ए.	रू. १०००/–	माजी विद्यार्थी संघाकडून
समाजशास्त्र	एम.ए.	रू. १०००/–	डॉ. रणधीर साठे यांचेकडून दिवगंत निळाबाई भाऊराव साठे यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. ए. तृतीय	रू. १०००/–	प्रा. राजकुमार बिरादर यांचेकडून स्व. सौ. विमलबाई सुर्यकांत बिराद यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
गृहअर्थशास्त्र	एम. ए.	रू. १०००/–	प्रा. श्वेता गुंडावार यांचेकडून स्व. कविता केशवराव गुंडावार स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. ए. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. उषा खंडाळे यांचेकडून स्व. सुलक्षणा रामचंद्र खोब्रागडे यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
जनसंवाद	एम. ए. अंत्य	रू. १०००/–	प्रा. पंकज मोहरीर यांच्या कडून स्व. गोपाळ लक्ष्मणराव मोहरीर यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
विज्ञान विभाग			
Topeer	बी. एस्सी	रू. १०००/–	प्रा. संदेश पाथर्डे यांचेकडून
सुक्ष्मजीवशास्त्र	एम. एस्सी	रू. १०००/–	डॉ. व्हि. एस. वाढई यांच्याकडून स्व. शामराव वाढई यांचे स्मृतिप्रितिर्थ
	बी.एस्सी. प्रथम	रू. १०००/–	डॉ. वैशाली थुल यांचेकडून
रसायनशास्त्र	एम. एस्सी .	रू. १०००/–	डॉ. रक्षा धनकर यांचेकडून स्व. सौ. कमलाताई उर्फ ताई हरिभाऊ धनकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी. एस्सी. तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार यांच्याकडून
भौतिकशास्त्र	एम. एस्सी.	रू. १०००/–	डॉ. कु. उर्वशी माणिक यांच्याकडून
	बी.एस्सी.तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. सौ. वर्षा ठाकरे यांच्याकडून
गणित	बी.एस्सी.तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. राम नरेश सिंह सिसोदिया यांच्याकडून राधेश्याम स्मृती पुरस्कार

	एम. एस्सी.	रू. १०००/–	माजी विद्यार्थी संघाकडून
पर्यावरणशास्त्र	एम. एस्सी	रू. १०००/–	डॉ. कविता रायपुरकर यांचेकडून स्व. संदिप श्रीहरी रायपुरकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
	बी.एस्सी.तृतीय	रू. १०००/–	डॉ. राहुल कांबळे यांचेकडून डॉ. लिज वॅन डि वेन यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
संगणकशास्त्र	एम.एस्सी.संगणक	रू. १०००/–	प्रा. पंकज ढुमणे यांचेकडून
	बी.एस्सी. तृतीय	रू. १०००/	डॉ. एस.बी. किशोर यांचे कडून
प्राणिशास्त्र	एम.एस्सी.	रू. १०००/–	डॉ. राजलक्ष्मी रणराग कुळकर्णी यांचेकडून स्व. सुनिल घड्याळपाटील यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
	बी.एस्सी.तृतीय	रू. १०००/–	प्रा. अजय बेले यांचेकडून स्व. डॉ. श्यामराव बेले यांचे स्मृती प्रित्यर्थ
जैवतंत्रज्ञान	बी.एस्सी.	रू. १०००/–	माजी विद्यार्थी संघाकडून
	एम.एस्सी.	रू. १०००/–	माजी विद्यार्थी संघाकडून
फॅशन डिझायनिंग			
फॅशन डिझायनिंग	बी.एफ.डी.तृतीय	रू. १०००/–	प्रा. अपर्णा तेलंग यांच्याकडून
	एम.एफ.डी.अंत्य	रू. १०००/–	डॉ. अनिता सी. मत्ते यांच्याकडून स्व. सुमित्रा मत्ते यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
संगणक विभाग			
बी.कॉम. (सी.ए.)अंत्य	Topper	रू. १०००/–	महाविद्यालया तर्फे
बी.सी.ए.अंत्य	Topper	रू. १०००/–	महाविद्यालया तर्फे
बी.एस.सी. (आय.टी)	Topper	रू. १०००/–	महाविद्यालया तर्फे
एम.सी.एम. अंत्य	Topper	रू. १०००/–	महाविद्यालया तर्फे
एम.सी.ए. अंत्य	First Topper	रू. १०००/–	महाविद्यालया तर्फे
	Second Topper	रू. १०००/–	डॉ. एस.बी. किशोर यांचेकडून

ग्रंथालय विभाग			
बी. लिब.	Topper	रू. १०००/-	माजी विद्यार्थी संघाकडून
एम. लिब.	Topper	रू. १०००/-	डॉ. संजय शामराव भुत्तेमवार यांच्या कडून स्व. शामरावजी नानाजी भुत्तेमवार यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ
महाविद्यालया तर्फे शिष्यवृत्ती			
एम.ए अंत्य (हिंदी)	एम.ए. (हिंदी)	रु. ५०००/-	एम.ए. (हिंदी) परीक्षेमध्ये महाविद्यालयातून प्रथम येणाऱ्या मुलीकरिता रमादेवी ओ. शर्मा शिष्यवृत्ती
एम.ए (हिंदी)	एम.ए. (हिंदी)	रु. ५०००/-	एम.ए.परीक्षेमध्ये प्रथम येणाऱ्या मुलगा/मुलीकरिता महेंद्र ओ. शर्मा शिष्यवृत्ती

Gondwana Univeristy, Gadchiroli for Gold Medal List 2020 - 2021

Students Name	Class	GPV	CGPA	Medal Name
1. Vaishnavbharati Bhauji Chitade	B.A. (Political Science)	600	516	Late Prabhakarrao Krushnrao Suple Gold Medal (Highest marks in BA Pol.Sci.)
2. Komal Ashok Tiwade	M.A. (Hindi)	795	9.94	Lt. Dr. Mathura Prasad Dubey Kuldeep Smruti Suvarna Padak (Highest Marks in MA Hindi)
3. Krutika Bramhanand Mallelwar	M.Sc. (Microbi-ology)	955	9.55	Late Dr. Vaibhv Vasantrao Dontulwar Smruti Suvarn Padak (Highest Marks in MSc)

WHOM TO CONTACT?

Identity Card Signature	-	**DR. P. M. Katkar** (Principal)
	-	**Dr. S. V. Madhamshettiwar** (Vice Principal)
Students Council Incharge	-	**Dr. P. R. Shende**
Placement Cell Incharge	-	**Dr. S. V. Madhamshettiwar**
Research Co-ordinator & Science Head	-	**Dr. V.S. Wadhai**
Students Welfare Incharge	-	**Dr. S. B. Kishor**
Library Incharge	-	**Dr. S. S. Bhuttamwar**
T.C./Bonafide Certificate Admission Form Enrollment Form Exam. Hal! Ticket EBC/PTCForm	-	**Shri. T.B. Wadhai**
Ex-and External Student	-	**Shri. Yelne/Pal**
College Admission	-	**Shri. J. D. Dubdube**
Scholarship	-	**Shri Sachin Meshram**
College Magazine "Shabdagandha"	-	**Dr. S. K. Shukla**
Decipline Committee	-	**Dr. A. V. Dhote**
Sports Incharge	-	**Dr. V. E. Somkuwar**
Cultural Incharge	-	**Dr. A. S. Bele**
N.C.C. Boys	-	**Capt. Dr. S. G. Kannake**
N.C.C. Girls	-	**Lt. Kanchan Ramteke**
N.S.S. Incharge	-	**Dr. Kuldeep Gond**
	-	**Dr. Ms. Usha Khandale**
Population Club Incharge	-	**Dr. P. S. Mahore**
Competitive & Career Counselling Cell	-	**Prof. S. B. Patharde**
Open University (Y.C.M.O.U.) Incharge	-	**Dr. S. S.Bhuttamwar**
For Official Information	-	**Shri. T. B. Wadhai**

सर्वोदय शिक्षण मंडळ कार्यकारिणी

०१)	श्रीमती सुधाताई शांताराम पोटदुखे	अध्यक्षा
०२)	श्री. अरविंद सावकार पोरेड्डीवार	कार्याध्यक्ष
०३)	श्री. पुरूषोत्तम ह. धनकर	उपाध्यक्ष
०४)	श्री. सुदर्शन निमकर	उपाध्यक्ष
०५)	श्री. मनोहरराव आर. तारकुंडे	कोषाध्यक्ष
०६)	श्री.भरत उर्फ प्रशांत शां. पोटदुखे	सचिव
०७)	प्राचार्य डॉ. किर्तीवर्धन दिक्षीत	सहसचिव
०८)	श्री. राकेश एस. पटेल	सदस्य
०९)	श्रीमती सगुणाबाई पेंटारामा तलांडी	सदस्य
१०)	श्री. एस. के. रमजान	सदस्य

महाविद्यालयीन विकास समिती वर्ष २०२१–२०२५

पदाधिकाऱ्यांची नांवे	पद	कार्यभार
१) श्रीमती सुधाताई शांताराम पोटदुखे	–अध्यक्ष –	व्यवस्थापनाचे अध्यक्ष
२) श्री. प्रशांत शांताराम पोटदुखे	–सदस्य –	व्यवस्थापनाचे सचिव
३) डॉ. प्रकाश आर. शेंडे	–सदस्य –	प्राचार्य द्वारा नामनिर्देशित
४) डॉ. प्रकाश आर. बोरकर	–सदस्य –	अध्यापकांचे प्रतिनिधी
५) डॉ. सतिश जी. कन्नाके	–सदस्य –	अध्यापकांचे प्रतिनिधी
६) डॉ. उर्वशी पी. माणिक	–सदस्य –	अध्यापकांचे प्रतिनिधी (महिला प्रतिनिधी)
७) श्री. भारत एल. आवळे	–सदस्य –	अध्यापकेत्तर कर्मचारी प्रतिनिधी
८) सी.ए.दामोदर सारडा	–सदस्य –	शिक्षणक्षेत्रातील स्थानिक सदस्य व माजी विद्यार्थी
९) श्री. संदीप बांठीया	–सदस्य –	उद्योग क्षेत्रातील स्थानिक सदस्य
१०) श्री. सुदर्शन निमकर	–सदस्य –	समाजसेवा क्षेत्रातील स्थानिक सदस्य
११) डॉ. किर्तीवर्धन दिक्षीत	–सदस्य –	संशोधन क्षेत्रातील स्थानिक सदस्य
१२) डॉ. एस. व्ही. माधमशेट्टीवार	–सदस्य –	समन्वयक, महा अंतर्गत गुणवत्ता हमी समिती
१३) रिक्त	–सदस्य –	विद्यार्थी परिषदेचे सभापती
१४) रिक्त	–सदस्य –	विद्यार्थी परिषदेचे सचिव
१५) प्राचार्य डॉ.प्रमोद एम.काटकर	–सदस्य–	महाविद्यालयाचे प्राचार्य सचिव

जागतिक वन्यजीव दिवस प्राणीशास्त्र विभागातर्फे मानव व वन्यजीव संघर्ष ह्या विषयावर डॉ. रवीकांत खोब्रागडे व श्री. बंडू धोतरे यांचे मार्गदर्शन आयोजित करून साजरा करण्यात आला.

आयसीआयसीआय बँकेत रिलेशनशीप मॅनेजर या पदाकरीता नियुक्ती होण्यासाठी मार्गदर्शन करताना एनआयआयटी– आयएफबीआय चे अधिकारी श्री. राजेंद्र जोधा

महिला सक्षमीकरण अंतर्गत आद्योगीक क्षेत्रात मुलींनी नौकरी करावी ह्यासाठी माणिकगड सिंमेट येथे विद्यार्थीनींनी भेट दिली.

सिपेट चंद्रपूर चे संचालक डॉ. अवनितकुमार जोशी यांनी राष्ट्रीय विज्ञान दिवसानिमित्त पोस्टर स्पर्धेचे उद्घाटन करून प्लॅस्टीक समज गैरसमज या विषयावर सादरीकरण केले.

Two days International Conference dated on 6th & 7th August 2021 resource persons Dr. Nataliya Solve from Argentina, delevering her speech, Chair person Prof. K. Chandrashekharan, Dr. Mahendra Sawant, HDr. Manmath Gharothe, Dr. V.E. Somkuwar

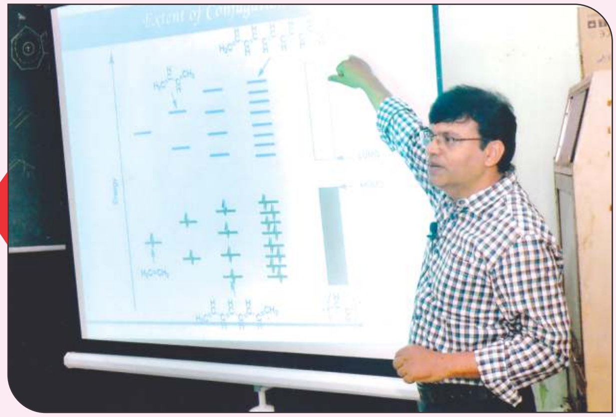

आयझर कलकत्ताचे प्रोफेसर संजीव झाडे रसायनशास्त्रातील संशोधनाच्या संधी ह्या विषयावर मार्गदर्शन करताना

Two days International Conference dated on 6th & 7th August 2021 collaboration with Sai LNCPE, Trivandraum, PEFI, New Delhi, Gondwana University, Gadchiroli and our college organized on the topic of "Holistic Approach of Health Science, Research, Sports Science and Yoga during 21" century resource person delivering her speech is Dr. Nataliya Solve from Argentina, Chair person Prof. K. Chandrashekharan, Dr. Mahendra Sawant, HOD Dr. V.E. Somkuwar

Hon'ble Dr. Pramod M. katkar Flag hosting & delivering speech an occasion of celebrating 73rd National Festival Republic Day on 26 January 2022

Hon'ble Principal Dr. R. P. Ingole, Guest Sau. Renu Ingole, Vice Principal Dr. Swapnil Mahamshettiwar, HOD Dr. Vijay Somkuwar with out standing players 2019-2020 representing All India Inter University Tournament.

Hon'ble Principal Dr. Pramod M. Katkar delivering a speech an occasion of Inaugural function organized G. U. I. C. Kabaddi (men) tournament & University selection trial dated on 14th to 18th Dec. 2021

Historic Gond Raja Fort Chandrapur Cleanness camp & Heritage walk an occasion of central Govt. Scheme of Swacch Bharat Abhiyan 2022 HOD Dr. Vijay E. Somkuwar, Shri Bandu Dhotre Prisident Eco-Pro Sanstha Chandrapur with the students dated on 24th October 2021

Hon'ble Dr. Kirtiwardhan Dixit Ex.- Vice chancellor G.U. & Joint Secretary S.S.M. Chandrapur delivering a speech an occasion of concluding a one month special summer coaching camp 2022

Runner-up of G. U. I. C. Sepaktakraw Women team with Hon'ble Smt. Sudhatai Potdukhe President S.S.M. Chandrapur, Secretary Hon'ble Shri Prashant Potdukhe, Joint Secretary Hon'ble Dr. Kirtiwardhan Dixit Principal Dr. Pramod M. Katkar, Dr. Swapnil Madhamshettiwar

General Championship of G. U. I. C. Athletics Men & Women team with Dr. Prashant Bokhare Vice Chancellor Gondwana Univesity, Gadchiroli, Hon'ble Smt. Sudhatai Potdukhe President S.S.M. Chandrapur, Secretary Hon'ble Shri Prashant Potdukhe, Joint Secretary Hon'ble Dr. Kirtiwardhan Dixit Principal Dr. Pramod M. Katkar, Dr. Swapnil Madhamshettiwar

Champion of Chandrapur District Chestoball Women team with Hon'ble Smt. Sudhatar Potdukhe President S.S.M. Chandrapur, Secretary Hon'ble Shri Prashant Potdukhe, Joint Secretary Hon'ble Dr. Kirtiwardhan Dixit Principal Dr. Pramod M. Katkar, Dr. Swapnil Madhamshettiwar

Department organize Covid-19 Vaccination Camp Hon'ble Principal Dr. Pramod M. Katkar & HOD Dr. Vijay E. Somkuwar with the staff members dated on 24th October 2021

द. २५ एप्रिल २०२२ रोजी उच्च व तंत्र शिक्षिण विभाग, महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागात सत्र २०१८–२०१९ मध्ये उत्कृट कार्य केल्याबद्दल महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री मा. ना. श्री उदय सामंत यांच्या हस्ते डॉ. कुलदीप आर. गोंड यांना राज्यस्तरीय प्रमाणपत्र पुरसकारने सन्मानीत करण्यात आला

९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात विसापूर गावात वर्धा नदीवर बंधारा बांधतांना सरपंच सौ वर्षाताई कुळमेथे, उपसरपंच श्री अनेकश्वर मेश्राम, ग्रामपंचायतचे समस्थ सदस्यगण, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकरी व शिबिरार्थी

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात विसापूर गावात वर्धा नदीवर बंधारा बांधतांना सरपंच सौ वर्षाताई कुळमेथे, उपसरपंच श्री अनेकश्वर मेश्राम, ग्रामपंचायतचे समस्थ सदस्यगण, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकरी व शिबिरार्थी

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात मातोश्री वृद्धाश्रम परिसर स्वच्छ आणि वृद्धांना फळ वाटप करतांना रासेयोचे कार्यक्रम अधिकरी व शिबिरार्थी

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात विसापूर ग्रामवासियांना रॅलीद्वारा स्वच्छता आणि कोरोना संक्रमणवर जनजागृती करतांना शिबिरार्थी

दि. २५ ऑक्टोबर २०२१ रोजी स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत मातोश्री वृद्धाश्रम परिसर स्वच्छ आणि वृद्धांना फळ वाटप करतांना रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवक

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात बांबू प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षण घेतांना शिबिरार्थी

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिरात सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभाग घेतांना शिबिरार्थी

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिराच्या समारोपीय कार्यक्रमाप्रसंगी मार्गदर्शन करतांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, शरदराव पवार महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय सिंह, आर.एस.एस.एमचे प्राचार्य डॉ दिलीप जयस्वाल, रासेयोचे जिल्हा समन्वयक डॉ. विजया गेडाम, विसापूर ग्रामपंचायतचे सरपंच सौ वर्षाताई कुळमेथे, उपसरपंच श्री अनेकश्वर मेश्राम आणि ग्रामपंचायतचे समस्थ सदस्यगण

दि. २३ सप्टेंबर २०२१ रोजी स्व. शांतारामजी पोटदुखे यांच्या पुण्यस्मरणाप्रीत्यर्थ भव्य रक्तदान शिबिरात संस्थेच्या अध्यक्षा श्रीमती सुधाताई पोटदुखे, उपाध्यक्ष श्री सुदर्शन निमकर, डॉ. वेदप्रकाश मिश्रा, श्री नरेश पुगलीया, डॉ. विजय आईंचवार, सहसचिव डॉ. किर्तीवर्धन दिक्षित, प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवक

दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ रोजी लोहपुरूष सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेला माल्यार्पण करताना सर्वोदय शिक्षण मंडळाचे सचिव श्री. प्रशांतभाऊ पोटदुखे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माथमशेटटीवार, प्राध्यापकवृंद, शिक्षकेत्तर कर्मचारीरासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवक

दि. ८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी राष्ट्रीय मतदार दिन निमित्त मतदान माझा अधिकार या विषयावर आभासी कार्यशाळेत मार्गदर्शन करतांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, मार्गदर्शक डॉ. संजय ठाकरे, सहसंचालक उच्च शिक्षण विभाग, नागपूर, डॉ. संजय गोरे सोबतरासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवक

दि. १० ऑक्टोबर २०२१ रोजी वर्ल्ड वाकींग डे रॅलीत वाकींग करतांना चंद्रपूरचे आमदार श्री किशोर जोरगेवार सोबत रासेयो कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवक

दि. ६ एप्रिल २०२२ रोजी सामाजिक समता कार्यक्रम अंर्तगत महात्मा फुले यांच्या जयंतीनिमित्त व्याख्यानपर मार्गदर्शन करतांना डॉ. टी. डी. कोसे सोबत उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार सोबत रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वंयसेवक

दि. १८ एप्रिल २०२२ रोजी जागतिक वारसा दिनानिमित्त स्थानिक पदयात्रा व बैठा सत्यागृहात सहभाग घेतांना रासेयोचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वंयसेवक

दि. २४ ऑक्टोबर २०२१ रोजी आजादी का अमृत महोत्सव निमित्त स्वच्छ भारत अभियान अंतर्गत ऐतिहासिक गोंड राजा किल्लाची स्वच्छता करतांना कार्यक्रम अधिकारी आणि स्वयंसेवक

आदर्श कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, देसाईगंज (वडसा) आयोजित आंतर महाविद्यालयीन गायन स्पर्धा. या स्पर्धेत विजेती स्पर्धक कु. काजल दास हिचा सत्कार करताना सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर. यावेळी उपप्राचार्य डॉ. स्वप्निल माधमशेट्टीवार, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले व इतर सदस्य उपस्थित होते.

दिनांक: २३.०४.२०२२ ला नृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले, यावेळी सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले व सांस्कृतिक विभागाचे सदस्य उपस्थित होते.

दिनांक: २४.०३.२०२२ सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर येथे स्व. स्वरभैरवी लता मंगेशकर यांची गाणी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले या प्रसंगी बोलताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर. यावेळी उपस्थित महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्निल माधमशेट्टीवार, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले.

सरदार पटेल महाविद्यालयतील मास कम्युनिकेशन विभागातील रिद्धी राऊत लता मंगेशकर याचे गाणं सादर करताना

सांस्कृतिक विभाग व संजीवनी फाऊंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेली विदर्भस्तरीय सामान्यज्ञान स्पर्धेचे निरिक्षण करतांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.पी.एम. काटकर सर

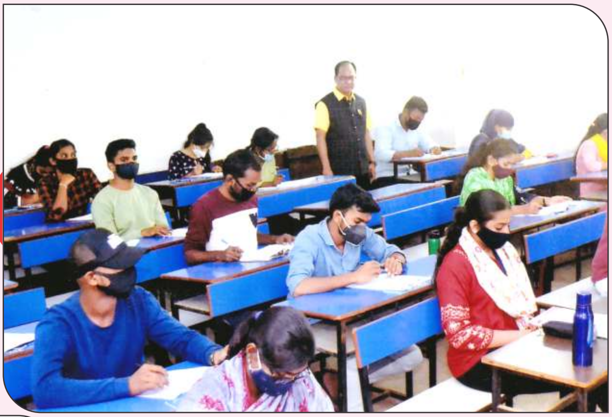

सांस्कृतिक विभाग व संजीवनी फाऊंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेली विदर्भस्तरीय सामान्यज्ञान स्पर्धेतील उपस्थित असलेले प्राचार्य डॉ.पी.एम. काटकर सर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार सर व सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले व इतर सदस्य उपस्थित होते

दिनांकः ३१.१२.२०२१ नक्श इव्हेन्ट ॲन्ड एम. एम. एम ग्रुप तर्फे आयोजित Miss Cosmos Universe २०२२ (Central India) या कार्यक्रमाला सरदार पटेल महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. स्वप्निल माधमशेट्टीवार, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले व डॉ. अनिता मत्ते – वडस्कर व सहभागी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी.

दिनांक: १२.०४.२०२२ संविधान जागर रॅलीत उपस्थित सरदार पटेल महाविद्यालयाचे डॉ. कुलदिप गोंड, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. अजय बेले व सदस्य.

Industrial Training for P.G. Students at CIPET

Department of Physics organised workshop on : "Campus to Corporate"

Resource Person Mr. Sashikant Mokase delivering a speech with practical an occasion of Two days workshop on Disaster Management dated on 4th & 5th March 2022 with Hon'ble Principal Dr. Pramod M. Katkar, HOD Dr. Vijay E. Somkuwar & Students

दिनांक: ०५.०१.२०२२ ला सरदार पटेल महाविद्यालयातील, फॅशन डिझाईन विभागात गेस्ट लेक्चरचे आयोजन. या कार्यक्रमाला सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर, फॅशन डिझाईन विभाग प्रमुख डॉ. अनिता मत्ते-वडस्कर व मार्गदर्शक प्रा. अपर्णा राजवैद्य उपस्थित होते.

या वेळी प्रत्यक्ष मार्गदर्शन करताना प्रा. अपर्णा राजवैद्य, सहभागी फॅशन डिझाईन विभागीतील विद्यार्थी व प्राध्यापक.

दि. ३०.०४.२०२२ ला सरदार पटेल महाविद्यालयातील, फॅशन डिझाईन विभागात सेमिनारचे आयोजन. यावेळी आपले मनोगत व्यक्त करताना सरदार पटेल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर. उपस्थित उपप्राचार्य डॉ. स्वप्निल माधमशेट्टीवार, फॅशन डिझाईन विभाग प्रमुख डॉ. अनिता मत्ते – वडस्कर व मार्गदर्शक अभिषेक आचार्य.

Alumni of Sardar Patel Mahavidyalaya sponsored total 19 awards. Award Prize was of 1000 Rs and memento. The awards were distributed by the hands of Vice Chancellor Gondwana University, Gadchiroli - Prashant Shridhar Bokare

मा. प्राचार्य प्रमोद काटकर व उपप्राचार्य स्वप्नील माधमशेट्टीवार सरानं सोबत वसतिगृह प्रभारी डॉ. सौ. रक्षा धनकर व समितीच्या सदस्या व आवि विद्यार्थींनी

महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग व महाराष्ट्र माहिती सहाय्यता केंद्र यांच्य संयुक्त विद्यमाने ''करिअर कट्टा'' या उपक्रमांतर्गत घेण्यात आलेल्या स्पर्धेत महाविद्यालयाला उत्तेजनार्थ पारितोषिक. मा.ना. उदय सामंत, महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, यांच्या हस्ते स्वीकारतांना उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार आणि ''करिअर कट्टा'' महाविद्यातील समन्वयक प्रा. संदेश पथर्डे

स्पर्धा परीक्षा व व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्राद्वारे "Job and Academic Oppertunities after Graduation & Post Graducation" या विषयावर व्याख्यान : प्रमुख पाहुणे डॉ. किरण भगत, प्राचार्य डॉ. प्रमोद काटकर, उपप्राचार्य डॉ. स्वप्नील माधमशेट्टीवार, स्पर्धा परीक्षा व व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र प्रमुख प्रा. संदेश पाथर्डे

भूगोल अभ्यास मंडळाच्या कार्यकारीणीचे उद्घाटन करताना मा. प्राचार्य डॉ.पी.एम. काटकर व उपप्राचार्य डॉ. माधमशेट्टीवार तसेच डॉ. वनश्री लाखे (भूगोल विभाग प्रमुख) व डॉ. स्वप्नील गुडघे

स्व. सौ. पूर्वा गौरव देव मुलींचे वसतिगृह येथे आयोजित जागतिक महिला दिन निमित्त चे उद्घाटन करताना मा. प्राचार्य प्रमोद काटकर

Guard of Honour to Principal
Dr. P. M. Katkar

Guard of Honour to Principal
Dr. P. M. Katkar

March pass and Saluting to the Principal Dr. P. M. Katkar

Principal Dr. P. M. Katkar Felicitate the SUO Rajnikant Bolkundwar Parade Commander of 26th January by giving Medal.

Guard of Honour by Cadets to
Commandant Group Captain M. Kalim

Weapon Training to the Cadets
by Hav. Kuldeep Kumar

Weapon Training to the Cadets
by Hav. Kuldeep Kumar

Lecture deliver by Capt.
Dr. Satish G. Kannake on Leadership Traits

Principal Dr. R. P. Ingole, Capt. Dr. S. G. Kannake, Capt. Dr. K. S. Thakre, T/O Vinod Edlawar, Nab. Sub. Dada Saheb Bangar and NCC Cadets at the residence of Lokagrani Adv. Deshmukh

Principal Dr. R. P. Ingole, Capt. Dr. S. G. Kannake, Capt. Dr. K. S. Thakre, T/O Vinod Edlawar, Nab. Sub. Dada Saheb Bangar and NCC Cadets at the residence of Lokagrani Adv. Deshmukh

Capt. Dr. Satish Kannake giving tribute to the Brave hearts

NCC Cadets Donating Blood on 38 Vardhapan Day (Anniversary) of MAHAGENCO

NCC Cadets Donating Blood on 38 Vardhapan Day (Anniversary) of MAHAGENCO

Capt. Dr. S. G. Kannake, T/O Vinod Edlawar, Nab. Sub. Dada Saheb Bhangad and NCC Cadets are running upto the residence of Lokagrani Adv. Babasaheb Deshmukh.

Cadets Donated Blood in this Camp

Felicitation of SGT. Hritik Thakur for 3rd place in 10 km running event

सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपूर माजी विद्यार्थी संघातर्फे आणि लायन्स क्लब चंद्रपूर महाकाली तर्फे बल्लारपूर रेल्वे स्टेशन येथ दिव्यांग सवेसाठी व्हील चेअर लोकर्पित (दिनांक ४ आक्टोबर २०२१ रोजी सकाळी १०:००)

Sardar Patel College Alumni Association, Chandrapur, Lions Club Chandrapur Mahakali. Women's Wing IMA Chandrapur and Gram Panchayat Arwat, jointly organized free Diagnostic & Medicine Distribution Camp for the residents of Arwat village near Chandrapur. This camp is being organized on 17th December 2021, and General Physician Doctors, Gyenecologists, Orthopaedic, Dentists gave their precious time and service under the Village Upliftment Programme (VUP) initiative of the Alumni Association.Venue: Zilla Parishad School, Arwat

Sardar Patel Mahavidyalaya alumni association members along with Lions club organized Organ donation camp Dr Shrikant Joshi, Dr Vikas Mule, Dr Das. Dr Vikas Mule gave details on eye donation, Dr. Das gave information on organ donation and Dr. Shrikant Joshi gave information on the legal aspects of the process. Approximately 50 consent forms were collected.

Alumni Student Wing Students 21-22 was formed who actively participated and interacted in all the Alumni activities

'Introduce Yourself and Know your PC'

On Dated 11/10/2021, A Faculty Improvement Program (FIP) was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic 'Introduce Yourself and Know your PC'. Experts of the program were Dr. S. B. Kishor, coordinator of dept., Asst. Prof. Santosh Shinde, Asst. Prof. Geetesh Burande.

"How to fill an Online Marks on the University Web Portal"

On Dated 05/01/2022, A Workshop was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "How to fill an Online Marks on the University Web Portal". The resource person was Dr. S. B. Kishor,coordinator of the Department.

"Intellectual Property Rights and Patent Filing"

On Dated 12/11/2021, A National Webinar was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "Intellectual Property Rights and Patent Filing" Resource Person Dr.Pradosh Patnaik, Principal, Aurora's College of Engineering Hyderabad, And Dr. Ajay S. Kushwaha, Associate Professor, Jain University(Deemed to be University) Bengaluru.

One-Month Spoken English classes

On Dated 14/12/2021, An inaugural function of One-Month Spoken English classes and personality development was organized by the Department of Computer Studies & Research. The resource person was Asst. Prof. Swapnil Bhagat, HOD & IQAC Coordinator S. Chandra MahilaMahavidayalaya, Amgoan.

"Working with SQL"

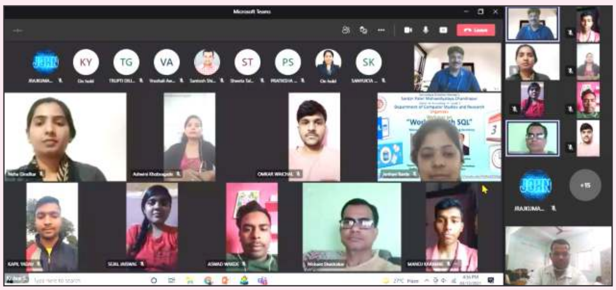
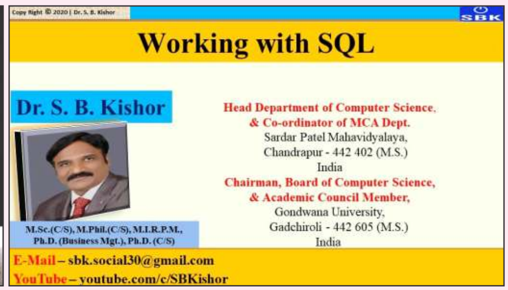

On Dated 04/12/2021, A Session was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "Working with SQL ". The resource person was Dr. S. B. Kishor,coordinator of the Department.

"Personality Development through ICT"

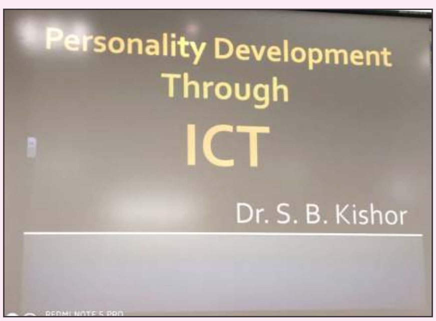

On Dated 13/12/2021, A Session was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "Personality Development through ICT". The resource person was Dr. S. B. Kishor,coordinator of the Department.

Poster Competition

On Dated 17/12/2021, A Poster Competition was organized by the Department of Computer Studies & Research. Asst. Prof. Sushil Pampattiwar, Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur was the judge. Mr. Samir Sheikh, Miss. Gauri Chillere student of B.Sc. IT final year won the first prize for the topic “Passwordless Authentication Method of Microsoft”, Miss. HimanshiVasude, Miss. Akanksha Wadhai and Mr. HarshalSadhankar students of BCCA First year for “Recent Trends in Computer Technology” won the second prize while the third prize was won by Miss. VedantiKamble, Miss. Prajakta Duratkar and Miss. Bharti Thengane students of B.Sc. Computer Science Second year for “Current Trends in Computer Technology”

"Blind Coding"

On Dated 17/12/2021, A competition on "Blind Coding" was organized by the Department of Computer Studies & Research. Asst. Prof. Rajkumar Chandratre, Sardar Patel Jr. College, Chandrapur was the judge.Miss. Karishma Das, a student in MCA final year, won the first prize, Miss. Priyanka Dhakate student of M.Sc. C/S First-year won the second prize while the third prize was won by Mr. Sarang Kamatkar student of B.Sc. Computer Science Final year.

“Minorities Rights Day”

On Dated 18/12/2021, A Webinar was organized by the Department of Computer Studies & Research for celebrating the “Minorities Rights Day”'. The resource person was Adv. Farhat Baig,President MESCO (Muslim Educational, Social and Cultural Organization).

“Computer Club – Beyond The vision”

On Dated 18/12/2021, A Program was organized by the Department of Computer Studies & Research to inaugurate “Computer Club – Beyond The Vision”'. Chief Guest Dr. Prashant Arwey, Orator and Teacher, LKTV School Chandrapur Guest Dr. Nitin Janwe, HOD Department of Computer Science, RCERT, Chandrapur.

"How to write a Synopsis"

On Dated 22/12/2021, A Session was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "How to write a Synopsis. The resource person was Dr. S. B. Kishor, coordinator of the Department.

"Speech Competition"

On Dated 22/12/2021, A "Speech Competition" was organized on the occasion of "National Consumer Day" by the Department of Computer Studies & Research. Miss. Muskan Sheikh of BCCA-I has bagged Second Prize and Miss. Devika Sarkar of BCCA-I has bagged the Third Prize.

"Indian Patent Agent Registration Process"

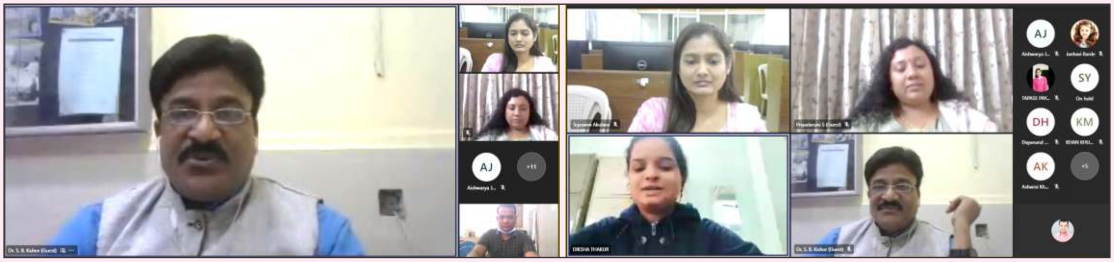

On Dated 22/12/2021, A Webinar was organized by the Department of Computer Studies & Research ön the topic "Indian Patent Agent Registration Process". The resource person was Mrs. Priyadarshini Shanmugum, Registered Patent Agent, & Director of Intellectual Property Right Services in Patwise Consulting Solution.

Induction Program for MCA First Year Students session 2021-2022

On Dated 11-01-2022, A Webinar was organized by the Department of Computer Studies & Research on the Induction Program for MCA First Year Students session 2021-2022. The resource person was Dr. Ajay Kushwaha Associate Professor Jain (Deemed-to-be-University), Bengaluru.

'Three day's Workshop in collaboration with NASSCOM Foundation, Hyderabad' on the topic 'Data Science'

Department of Computer Studies and Research, Sardar Patel Mahavidyalaya, Chandrapur organized a 'Three day's Workshops in collaboration with NASSCOM Foundation, Hyderabad' on the topic 'Data Science' for the students of PG and UG final year from 23-03-2022 to 25-03-2022.

The chief guest of the program was Mr. Murlidhar Nara, Program Manager, NASSCOM Foundation, Hyderabad. The Resource person of the program was Mr. Raghuraj Singh, an Expert trainer from NASSCOM DXC, Hyderabad.

Data Structure: A basic way to understand all the problems

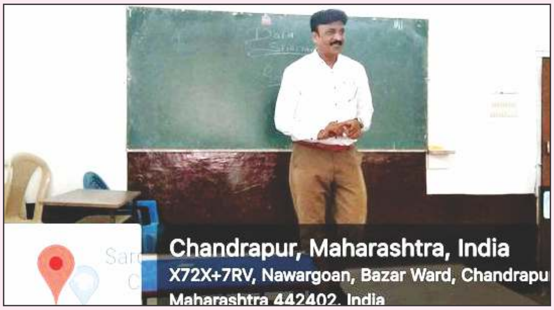

On Dated 05/04/2022, A Session was organized by the Department of Computer Studies & Research on the topic "DATA STRUCTURES: A BASIC WAY TO UNDERSTAND ALL THE PROBLEMS". The resource person was Dr. S. B. Kishor, coordinator of the Department.

Industrial Visit at BGPPL Ballarpur

On Dated 08/04/2022, An Industrial Visit at BGPPL Ballarpur was organized by the Department of Computer Studies & Research. Engineer Mr. Rajendra Shukla explained various sensors, and Security Incharge Mr. Shubhalchandra Das gave the briefing regarding security measures.

Skill Requirement for Real-Time Work

On Dated 30/05/2022, A Session was organized by the Department of Computer Studies & Research on the Topic Research on the topic "Skill Requirement for Real-Time Work". The Chief Guest of the program was Mr. Jairaj Mithapelli, Associate Manager at Jade Global Pvt. Solution India, Hyderabad.

महाविद्यालयातचे प्राचार्य डॉ. पी.एम.काटकर यांच्या मार्गदर्शनात अभ्यासक्रमाचा भाग म्हणून जनसंवाद विभागाचे एम. ए.(मास कम्युनिकेशन)च्या अंतिम सत्राच्या विद्यार्थांनी चंद्रपूर आकाशवाणी केंद्रास भेट दिली. यावेळी जनसंवाद विभागप्रमुख डॉ. पंकज मोहरीर, चंद्रपूर आकाशवाणी केंद्राचे सहायक निदेशक (अभियांत्रिकी) दिलीप मस्के,सहायक वरिष्ठ अभियंता आतिक शेख व विद्यार्थी छायाचित्रात दिसत आहेत.

Department of Microbiology celebrate National Science Day on 28th Feb 2022 and organized various competition on the occasion of National Science Day.

Department of Microbiology celebrate National Science Day on 28th Feb 2022 and organized various competition on the occasion of National Science Day.

Department of Physics organised workshop on "campus to corporate"

सर्वोदय शिक्षण मंडळ संचालित
सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर
मराठी विभाग
मराठी भाषा गौरव दिन
कवी कुसुमाग्रज जन्मदिवस
निमंत्रितांचे कविसंमेलन
(आभासी पद्धतीने)
२७ फेब्रुवारी २०२२ स. ११:०० वा.
कुसुमाग्रज
(विष्णू वामन शिरवाडकर)
निमंत्रित
किशोर कवठे
विजय वाटेकर
अध्यक्ष
डॉ. पी. एम. काटकर
प्राचार्य
समन्वयक
डॉ. विद्याधर बन्सोड
मराठी विभागप्रमुख
निमंत्रित
गीता रायपुरे
नरेशकुमार बोरीकर
आयोजक
डॉ. पद्मारेखा धनकर
प्रा. सोहन कोल्हे
आयोजक
प्रा. धनराज मुरकुटे
निमंत्रित
अविनाश पोईनकर
https://tinyurl.com/yc6up5ny

सर्वोदय शिक्षण मंडल द्वारा संचालित
सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपुर
(NAAC Re-Accredited "A" Grade")
हिंदी दिवस पखवाड़ा अंतर्गत
हिंदी विभाग द्वारा
"हिंदी दिवस समारोह" का आयोजन
१५ सितम्बर २०२१ प्रातः ११:०० बजे
कार्यक्रम के उदघाटक
डॉ. अमिता पांडेय भारद्वाज – निदेशक-लालबहादुर शास्त्री संस्कृत विद्यापीठ, नई दिल्ली
प्रमुख अतिथि
श्री प्रशांत भाऊ पोटदुखे
सचिव सर्वोदय शिक्षण मंडल, चंद्रपुर
डॉ. रमा गोळवलकर
भारतीय विद्या तज्ञ, संवाद और प्रतीक शास्त्र तज्ञ
प्रमुख वक्ता
डॉ. सुरेश कुमार मिश्र
केंद्रीय हिंदी संस्थान,
हैदराबाद
कार्यक्रम के अध्यक्ष
डॉ. कीर्तिवर्धन दीक्षित
भूतपूर्व प्रभारी कुलगुरु गोंडवाना विद्यापीठ,गढ़चिरोली
सह-सचिव सर्वोदय शिक्षण मंडल,
चंद्रपुर
आमंत्रक
डॉ. प्रमोद काटकर,
प्राचार्य
सरदार पटेल महाविद्यालय,
चंद्रपुर
आमंत्रक
डॉ. सुनीता बंसोड
प्रोफेसर हिंदी विभाग
सरदार पटेल महाविद्यालय,चंद्रपुर
आमंत्रक
डॉ. शैलेन्द्र कुमार शुक्ल
एसोसिएट प्रोफेसर हिंदी विभाग
सरदार पटेल
महाविद्यालय,चंद्रपुर

सर्वोदय शिक्षण मंडल द्वारा संचालित
सरदार पटेल महाविद्यालय चंद्रपुर
(NAAC Re-Accredited "A" Grade")
स्वर्गीय सुशीला देवी दीक्षित के पावन स्मृती के उपलक्ष मे
हिंदी विभाग द्वारा "हिंदी व्याख्यान माला" का आयोजन
८ अक्टुबर २०२१ प्रातः ११:०० बजे
विषय: मानवीय मूल्यों के प्रतिष्ठापक - संत कबीर
प्रमुख अतिथि वक्ता
स्वर्गीय सुशीला देवी दीक्षित
भूतपूर्व हिंदी विभागाध्यक्षा
सरदार पटेल महाविद्यालय,चंद्रपूर
डॉ. विनिता सिन्हा जी, केंद्रीय
हिंदी संस्थान, हैदराबाद
(सिकंदराबाद)
डॉ. कीर्तिवर्धन दीक्षित
भूतपूर्व कुलगुरु गोंडवाना
विद्यापीठ,गढ़चिरोली
सह-सचिव सर्वोदय शिक्षण मंडल
चंद्रपुर
आमंत्रक
डॉ. प्रमोद काटकर,
प्राचार्य
सरदार पटेल महाविद्यालय,
आमंत्रक
डॉ. सुनीता बंसोड
प्रोफेसर हिंदी विभाग
आमंत्रक
सरदार पटेल महाविद्यालय,चंद्रपुर
23:30

सरदार पटेल महाविद्यालयतील एन. एस. एस. चे विद्यार्थी नृत्य सादर करताना.

एम.ए. हिंदी विषयाची कु. कोमल तिवाडे ही स्व. महेंद्र ओंकारनाथ शर्मा शिष्यवृत्तीची मानकरी ठरली. द्वितीय पदवी वितरण सोहळ्यात कुलगुरु डॉ. प्रशांत बोकारे, संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री. सुदर्शन निमकर,प्राचार्य पी. एम. काटकर यांचे हस्ते तिचा गौरव करण्यात आला

Principal Dr. P. M. Katkar, Dr. Hajare, Capt. Dr. S. G. Kannake, Staff Members and Cadets

दि. ९ मार्च ते १५ मार्च २०२२ पर्यंत रासेयो महाविद्यालयीन विशेष शिबिराच्या उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना सर्वोदय शिक्षण मंडळाचे सचिव श्री प्रशांतभाऊ पोटदुखे सोबत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रमोद एम. काटकर, विसापूर ग्रामपंचायतचे सरपंच सौ वर्षाताई कुळमेथे, उपसरपंच श्री. अनेकश्वर मेश्राम आणि ग्रामपंचायतचे समस्त सदस्यगण

सरदार पटेल महाविद्यालय, चंद्रपूर

(कला, वाणिज्य, विज्ञान, संगणकशास्त्र, गृहशास्त्र, ग्रंथालयशास्त्र, जनसंवाद-पदवी व पदव्युत्तर विभाग)

महाविद्यालयाची मुख्य इमारत

ग्रंथालय,संगणकशास्त्र, (M.C.A.) पदव्युत्तर सायन्स (M.Sc.) व जनसंवाद विभागीची इमारत

Complied & Cover Designed : SIVALI GRAPHICS, Nagpur Mo. 9881712149